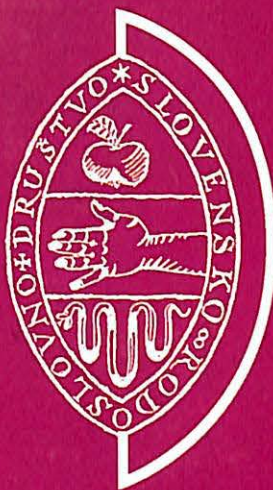

Časopis
slovenskega
rodoslovnega
društva

Letnik 13
številka 1
december 2006

PREVESA

Kazalo

<i>Peter Hawlina</i> Uvodnik	3
<i>Jurij Šile</i> Duhovnije v ljubljanski nadškofiji med 1788 in 1806	4
<i>Peter Hawlina</i> Priimek kot genetski marker	14
<i>Matjaž Blokar</i> Zahtevnejše rodoslovno računalniške vsebine	21
<i>Peter Hawlina</i> Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije, XXX. nadaljevanje	27
<i>Steve Olson, Jure Zupan</i> Vsi smo modre krvi	29
<i>Jožef Jerko, Peter Hawlina</i> Vojni arhiv na Dunaju skriva velika presenečenja	31
<i>Mladen Paver</i> "Turci" usred Zagorja	32
<i>Mladen Paver</i> Odakle smo stigli - na vjetrovima rata	32 36
Kaj delamo - Marija Skrt	39
Kaj delajo - Mladen Paver	39
Poročila o družinskih srečanjih, Srečanje Suhadolcev Prvo srečanje Govekarjev Ruparski rod	40 40 40 41
Novi člani	43
RaSt - Raziskovalski Stiki	43
Poročila o delu	44
Dvanajst novinarskih vprašanj	44
Koledar prireditev SRD za leto 2006 in 2007	47
Intronacionala	47

Uvodnik

Vstopamo v trinajsto leto izhajanja. Med vraževernimi je številka 13 znana kot tista, ki prinaša nesrečo. Sam se nimam za vraževernega in se nisem izogibal izidu v trinajstemu letu. Z izidom lovimo konec leta enostavno zato, ker prej nismo zbrali gradiva. Eden od kolegov je pred kakim mesecem ugotovil, da smo se izpeli, da nimamo več kaj povedati. Morda res večina nima kaj povedati. Ko me je pred kakimi petnajstimi leti takratni predsednik društva Slovenski ščit nago-varjal, naj kaj napišem za njihov časopis, sem se spraševal, kaj pa naj piše eden od mnogih ljubiteljskih rodoslovcev. Saj je že vse povedano, sem si mislil. Prvo leto izhajanja našega glasila so izšle štiri številke Biltena, kot smo takrat imenovali občasna sporočila za člane. Leta 1995 smo izhajali vsak mesec. Vsak mesec sem tudi vabil nekoga, ki bi prevzel urejanje časopisa. V decembrski številki sem v uvodniku podal svojo 'ostavko' z mesta urednika. S to odločitvijo sem pred tem seznanil člane upravnega odbora. Znašli smo se pred dejstvom, da bomo urednika našli samo, če bo za delo plačan.

Pred občnim zborom leta 1996 sem kljub svojemu odstopu izdal številko časopisa v novem formatu. Proti koncu istega leta je izšla še dvojna številka in za povrh še prva tematska, posvečena gorenjskim rodovnikom. V letih, ki so sledila, sem prenehal iskati urednika. Izšli smo, kadar se je nabralo dovolj gradiva. Če je kdo kdaj mislil, da nimamo o čem pisati, naj naše rezultate primerja z glasili drugih društev, rodoslovnih in nerodoslovnih. Primerja naj npr. društvo Slovenski ščit, ki se je kasneje preimenovalo v Heraldica Slovenica in naj bi se ukvarjalo z grboslovjem, zastavoslovjem in rodoslovjem in menda tudi izdaja svoj časopis. Primerja naj naše glasilo z glasili, ki jih izdajajo rodoslovna društva v tujini.

Še vedno sem urednik in še vedno sem pripravljen uredniško mesto prepustiti nasledniku. Še rajši bi prepustil naloge tajnika, skladiščnika, ekspediterja glasila Drevesa (to vzame dva dneva), prejemnika pošte in epošte, ki prihaja na društveni naslov in

odgovarjanja nanjo in ne nazadnje sem pripravljen prepustiti mesto predsednika.

Vse to pripovedujem zato, ker se približno na pol leta po spisku nekaj sto enaslovnikov oglašča eden najboljših poznavalcev našega dela, ki je zaradi naše zadnje, grbom namenjene številke, protestno prenehal biti član SRD in kritično ocenjuje časopis, društvena srečanja, tematska predavanja in predvsem zakonitost našega delovanja.

On in še en njegov somišljenik, ki tudi ni več član društva, oporekata legitimnost vodstva in očitata opuščanje obveznih poročil. Imamo organe. Naj ukrepajo! Vsi tisti, ki so kdaj bili društveni funkcionarji, naj se spomnijo, kdaj se je kdo od njih udeležil seje UO in, če se je udeležil, kako je na njej sodeloval. Imamo še vse zapisnike.

Sicer pa vsako leto nekaj mesecev pred občnim zborom povabim članstvo in še zlasti društvene funkcionarje, da podajo svoje predloge za kakršnekoli spremembe. Tudi tale uvodnik lahko razumete kot enako povabilo. Podajte svoje predloge, vključno s pripravljenostjo prevzemanja odgovornosti za njihovo uresničevanje.

Tale uvodnik sem pisal 13. decembra. Še enkrat nesrečna številka. V rimskem koledarju so temu dnevu ob lunini meni rekli ide. Slavne so ide marčevske (»Beware the ides of March«, Skakespeare: Julius Caesar), decembrskih se nam nemara ni treba bati. Ko smo že pri tem, bom razkril še eno svojo izkrivljenost. Veliko bolj praktično se mi zdi osebo, ki je predolgo na oblasti, odstraniti z atentatom. Demokratični postopki so neučinkoviti ali pa veliko predolgo trajajo.

Z najboljšimi prazničnimi željami v nova odkritja in dosežke!

Duhovnije v ljubljanski nadškofiji med 1788 in 1806

Jurij Šilc

V desetletju vladanja cesarja Jožefa II. (1780–90) je prišlo do temeljnih sprememb na področju cerkvene uprave na Slovenskem. Tik pred cesarjevimi reformami je tako imela Ljubljanska škofija 51 duhovnij (95.372 prebivalcev) na Kranjskem, 30 duhovnij (53.873 prebivalcev) na Štajerskem in 13 duhovnij (14.799 prebivalcev) na Koroškem. *Skupaj 94 duhovnij s 164.044 prebivalci.*

Regulacija škofij, katere pobudnika sta bila ljubljanski škof Karl Janez Herberstein (*1719 Gradec, †1787 Ljubljana, 1769–72 ljubljanski pomožni škof, 1772–87 ljubljanski škof) in krški škof Jožef Franc Anton Auersperg (*1734 Dunaj, †1795 Passau, 1763–73 lavantinski škof, 1773–84 krški škof, 1784–95 passauski nadškof, 1789 kardinal), je postala osrednja državna zadeva jeseni leta 1781. Tako bi imela ljubljanska škofija po novi razmejitvi v ljubljanskem okrožju 36 duhovnij (72.594 prebivalcev) iz lastne škofije in 34 duhovnij (62.207 prebivalcev) iz goriške nadškofije; v novomeškem okrožju štiri duhovnije (8.024 prebivalcev) iz lastne škofije in 74 duhovnij (137.548 prebivalcev) iz goriške nadškofije; v postojnskem okrožju 11 duhovnij (14.754 prebivalcev) iz lastne škofije, 29 duhovnij (32.393 prebivalcev) iz goriške nadškofije in osem duhovnij (12.114 prebivalcev) iz tržaške škofije. *Skupaj 190 duhovnij s 339.634 prebivalci.*

Po številnih zapletih je bila preureditev škofijskih meja izvedena v letih 1785–88. Cesar Jožef II. je Ljubljano povzdignil v nadškofijo in za prvega nadškofa in metropolita imenoval Herbersteina. Papež Pij VI. je soglašal s spremembami meja, strinjal se je tudi s predlogom nove metropolije v Ljubljani, nikakor pa ni bil pripravljen priznati Herbersteina za prvega ljubljanskega nadškofa in metropolita. Tako je prvi ljubljanski nadškof in metropolit postal Herbersteinov naslednik Mihael Leopold Brigido (*1742 Trst, †1816 Trst, 1787–1806 ljubljanski nadškof, 1806–16 spiški škof). V času francoskih vojn 1807 je papež Pij VI. ukinil ljubljansko metropolijo, ljubljansko nadškofijo pa degradiral nazaj v navadno škofijo.

Leto 1788

Ob ustanovitvi v letu 1788 je bila ljubljanska nadškofija razdeljena na 32 dekanij. Izven dekanije so bile nadžupnija Sv. Nikolaja pri ljubljanski stolnici, križevniška cerkev Matere božje, mestna župnija Sv. Jakob in predmestna župnija Sv. Petra. Na **Gorenjskem** je bilo 14 dekanij, in sicer: **Marijino oznanjenje v Ljubljani**, ki je obsegala župniji Marijino oznanjenje v predmestju in Trnovo ter

uršulinsko cerkev v Ljubljani. **Sora**, ki je obsegala župnije Sora, Brezovica, Dobrova in Šentvid nad Ljubljano ter lokaliji Preska in Jeterbenk. **Poljane nad Škofjo Loko**, ki je obsegala župnije Poljane nad Škofjo Loko, Trata in Žiri, vikariate Leskovica, Nova Oselica in Stara Oselica ter lokalije Javorje, Lučine, Vrh nad Rovtami in Zavratac. **Šmartin pri Kranju**, ki je obsegala župnije Šmartin pri Kranju, Kropa in Stara Loka, vikariate Škofja Loka, Besnica in Ovsišce, lokalijo Mavčiče, ekspozituro Sv. Jošt nad Kranjem ter uršulinsko cerkev v Škofji Loki. **Železniki**, ki je obsegala župnije Zali Log, Železniki in Selce, vikariat Sorica ter lokalije Bukovščica, Dražgoše in Lenart nad Lušo. **Kranj**, ki je obsegala župnije Kranj, Kovor, Križe, Ljubno, Naklo, Podbrezje, Preddvor, Predoslje in Trzič ter lokalije Duplje, Goriče, Kokra, Lom in Trstenik. **Zgornje Gorje**, ki je obsegala župnije Zgornje Gorje, Bohinjska Bistrica, Bled, Mošnje, Lesce, Srednja vas v Bohinju, Zasip in Rodine, vikariate Radovljica, Kamna Gorica in Leše ter lokalije Begunje, Bohinjska Bela, Dobrava in Ribno. **Kranjska Gora**, ki je obsegala župnije Kranjska Gora, Dovje in Jesenice, vikariat Bela Peč in lokaliji Koroška Bela in Rateče. **Cerklje na Gorenjskem**, ki je obsegala župnije Cerklje na Gorenjskem, Šenčur, Komenda in Velesovo ter lokalije Olševk, Šenturška Gora in Tunjice. Predvidena je bila tudi ekspozitura Primskovo. **Mengeš**, ki je obsegala župnije Mengeš, Dol, Šmartno pod Šmarno goro, Smladnik in Vodice, vikariat Črnuče, lokalije Homec, Dolsko in Zapoge ter ekspozituro Trboje. Predvidena je bila tudi lokalija Šentjakob. **Kamnik**, ki je obsegala župnije Kamnik, Nevlje, Spodnji Tuhinj, Špitalič in Zgornji Tuhinj ter lokalije Mekinje, Rove in Vranja Peč. **Dob**, ki je obsegala župnije Dob, Brdo pri Lukovici, Ihan, Krašnja in Moravče, vikariat Peče ter lokalije Blagovica, Češnjice, Šentožbolt in Zlato Polje. **Ježica**, ki je obsegala župniji Ježica in Polje, vikariat Sostro ter lokaliji Dobrunje in Javor. **Vače**, ki je obsegala župnije Vače, Čemšenik, Kolovrat in Zagorje, vikariata Šentlambert in Trojane ter lokalije Sveta Gora, Hotič in Sveta Planina. Predvidena je bila tudi lokalija Sava. Na **Dolenjskem** 15 dekanij: **Šmarje**, ki je obsegala župniji Šmarje in Škocjan pri Turjaku, vikariate Kopanj, Lipoglav in Turjak ter lokalije Št. Jurij pri Grosupljem, Polica, Rudnik in Žalna. **Šmartno pri Litiji**, ki je obsegala župnije Šmartno pri Litiji, Kresnice in Prežganje ter lokaliji Janče in Velika Štanga. **Šentvid pri Stični**, ki je obsegala župnije Šentvid pri Stični, Višnja Gora in Stična ter vikariat Primskovo. **Svibno**, ki je obsegala župniji Svibno in Radeče, vikariat Dobovec ter lokaliji Šentjurij pri Svibnem in Konjšica. **Šentrupert**, ki je obsegala župnije Šentrupert, Mokronog, Trebelno in Polšnik ter vikariate Dole pri Litiji, Šentjanž in Trzišče. **Trebnje**, ki je obsegala župniji Trebnje in Dobrnič, vikariate Šentlovrenc, Gabrovka in Mirna ter lokalije Dolenji Ajdovec, Čatež in Sela pri Šumberku. **Krško**, ki je obsegala župnijo Leskovec in vikariat Cerklje ob Krki. **Kostanjevi-**

ca, ki je obsegala župnije Kostanjevica, Čatež ob Savi, Velika Dolina, Šentjernež, Orehovica in Podbočje ter lokalijo Velike Brusnice. **Škocjan**, ki je obsegala župnije Škocjan, Bela Cerkev, Šmarjeta in Raka ter vikariat Studeneec. **Novo mesto**, ki je obsegala župnijo in prošnjo Novo mesto, župnije Mirna Peč, Šmihel, Soteska, Stopiče in Dolenjske Toplice ter vikariate Šentpeter (Otočec), Prečna in Vavta vas. **Metlika**, ki je obsegala župnije Metlika, Črnomelj, Podzemelj, Poljane, Semič in Vinica ter vikariat Sinji Vrh. **Kočevje**, ki je obsegala župnije Kočevje, Črmošnjice, Kostel, Koprivnik, Mozelj, Osilnica, Kočevska Reka, Stara Cerkev in Stari Log ter lokaliji Gonenica in Trava. **Ribnica**, ki je obsegala župniji Ribnica in Dolenja vas, vikariata Loški Potok in Sodražica ter ekspozituri Grčarice in Gora pri Sodražici. **Krka**, ki je obsegala župniji Krka in Žužemberk, vikariata Ambrus in Hinje ter lokalijo Zagradec. **Dobrepolje**, ki je obsegala župniji Dobrepolje in Bloke, vikariata Velike Lašče in Struge ter lokalije Sv. Gregor, Šivče in Žilce. Na **Notranjskem** pa so bile dekanije: **Lož**, ki je obsegala župniji Lož in Cerknica, vikariat Planina ter lokaliji Grahovo in Unec. **Vrhnik**, ki je obsegala župniji Vrhnik in Polhov Gradec, vikariate Godovič, Hotedršica, Šentjošt nad Horjulom, Gorenji Logatec in Rovte ter lokalije Bevke, Podlipa, Zaplana, Črni Vrh pri Polhovem Gradcu in Vrzenec. **Preserje**, ki je obsegala župniji Preserje in Ig, vikariate Bistra, Borovnica in Rakitna ter lokalije Golo, Tomišelj, Želimlje in Kurešček.

Med 1789 in 1805

Po letopisih iz leta 1793 vidimo, da se je dekanija Preserje ukinila in se je vključila v dekanijo Vrhnik. Leta 1795 se je ukinila še dekanija Marijino oznanjenje v Ljubljani; del je prešel izven dekanij, del pa v novoustanovljeno dekanijo Šentvid nad Ljubljano, kamor je prešla tudi dekanija Sora, ki se je tega leta prav tako ukinila. Število dekanij se je v letu 1796 zmanjšalo še za dve, torej na 28, in pri tem je ostalo vse do ukinitve nadškofije leta 1806. Na Gorenjskem se je ukinila dekanija Ježica; večji del se je vključil v dekanijo Šentvid nad Ljubljano, vikariat Sostro pa se je vključil v dekanijo Šmarje. Na Dolenjskem se je ukinila dekanija Krško, ki se je združila z dekanijo Kostanjevica. Leta 1797 se je dekanija Kostanjevica ukinila in se je ustanovila nova dekanija Raka. Obsegala je duhovnije ukinjene dekanije Kostanjevica, z izjemo župnije Šentjernež in lokalije Velike Brusnice, ki sta prešle v dekanijo Škocjan; župnija Raka pa se je iz dekanije Škocjan premestila v novo dekanijo Raka. Leta 1798 se je v dekaniji Škocjan ukinila lokalija Bučka, vikariat Studeneec pa je prešel v dekanijo Raka. Tega leta sta se ukinili tudi lokaliji Zalog v dekaniji Cerklje na Gorenjskem in Javorje pri Litiji v dekaniji Šentvid pri Stični. Leta 1799 so se župnija Poljane, lokalija Nemška Loka in vikariat

Sinji Vrh iz dekanije Metlika premestili v dekanijo Kočevje. Leta 1800 se je ekspozitura Šivče iz dekanije Dobrepolje premestila v dekanijo Lož, ekspozitura Grčarice pa iz dekanije Ribnica v dekanijo Kočevje. Leta 1801 so se župnija Ig, lokalija Želimlje in ekspoziture Tomišelj, Golo in Kurešček izločile iz dekanije Šentvid nad Ljubljano in so bile izven dekanij. Leta 1803 se je iz duhovnij, ki so bile izven dekanije ustanovila nova dekanija Ljubljana; ukinla se je dekanija Cerklje na Gorenjskem, vse duhovnije so prešle pod dekanijo Kranj. Leta 1806 sta se dekaniji Mengeš pridružili župnija Vodice in ekspoziture Šinkov Turn, nastala dekanije se je preimenovala v dekanijo Šmartno pod Šmarno goro.

Leto 1806

Ob koncu nadškofije, leta 1806, je bilo 28 dekanij. Na **Gorenjskem** je bilo 12 dekanij: **Ljubljana**, ki je obsegala nadžupnijo Sv. Nikolaj pri ljubljanski stolnici, župnije Sv. Jakob v mestu, Sv. Peter v predmestju, Marijino oznanjenje v predmestju, Trnovo, Ig, lokalijo Želimlje, ekspoziture Tomišelj, Golo in Kurešček ter uršulinska cerkev v Ljubljani in križevniška cerkev Matere božje. **Šentvid nad Ljubljano**, ki je obsegala župnije Šentvid nad Ljubljano, Dobrova, Brezovica, Ježica in Polje, lokalije Jeterbenk, Javor, Rudnik in Dobrunje ter vikariat Lipoglav. **Poljane nad Škofjo Loko**, ki je obsegala župnije Poljane nad Škofjo Loko, Trata in Žiri, vikariate Stara Oselica, Leskovica in Nova Oselica, lokalije Lučine, Zavratac, Vrh nad Rovtami in Javorje ter ekspozituro Ledine. **Šmartin pri Kranju**, ki je obsegala župnije Šmartin pri Kranju, Sora, Stara Loka, Škofja Loka, Železniki, Selce in Zali Log, vikariata Ovsišce in Sorica, lokalije Preska, Mavčiče, Bukovščica, Lenart nad Lušo in Dražgoše, ekspozituri Sv. Jošt nad Kranjem in Besnica ter uršulinsko cerkev v Škofji Loki. **Kranj**, ki je obsegala župnije Kranj, Preddvor, Predoslje, Šenčur, Velesovo, Cerklje na Gorenjskem in Komenda, lokalije Goriče, Trstenik, Kokra, Šenturška Gora in Tunjice, ekspozituro Primskovo in kuracijo Olševk. **Naklo**, ki je obsegala župnije Naklo, Podbrezje, Ljubno, Kropa, Kovor, Trzič in Križe ter lokalije Lom, Duplje in Dobrava. **Zgornje Gorje**, ki je obsegala župnije Zgornje Gorje, Bled, Zasip in Srednja vas v Bohinju, Bohinjska Bistrica, Radovljica, Lesce, Begunje, Rodine in župnija Mošnje, vikariata Leše in Kamna Gorica ter lokalije Ribno, Bohinjska Bela in Gorjuše. **Kranjska Gora**, ki je obsegala župnije Kranjska Gora, Dovje in Jesenice, vikariat Bela Peč ter lokaliji Rateče in Koroška Bela. **Šmartno pod Šmarno goro**, ki je obsegala župnije Šmartno pod Šmarno goro, Smladnik, Vodice, Mengeš in župnija Dol, vikariat Črnuče, lokalije Zapoge, Homec, Šentjakob in Dolsko ter ekspozituri Trboje in Šinkov Turn. **Kamnik**, ki je obsegala župnije Kamnik, Nevlje, Spodnji Tuhinj in Zgornji Tuhinj, vikariat Špitalič ter lokalije Rove, Mekinje, Sela pri Kamniku,

Gozd, Vranja Peč in Stranje. **Dob**, ki je obsegala župnije Dob, Krašnja, Brdo pri Lukovici, Ihan in Moravče, vikariat Peče, lokalije Blagovica, Zlato Polje, Češnjice in Šentožbolt ter ekspoziuro Vrhpolje pri Moravčah. **Vače**, ki je obsegala župnije Vače, Kolovrat, Čemšenik in Zagorje, vikariata Šentlambert in Trojane ter lokaliji Hotič in Sveta Planina. Na **Dolenjskem** 14 dekanij: **Šmarje**, ki je obsegala župnije Šmarje, Škocjan pri Turjaku in Turjak, vikariat Sostro ter lokalije Kopanj, Št. Jurij pri Grosupljem, Polica in Žalna. **Šmartno pri Litiji**, ki je obsegala župnijo Šmartno pri Litiji, vikariata Kresnice in Prežganje ter lokaliji Velika Štanga in Janče. **Šentvid pri Stični**, ki je obsegala župnije Šentvid pri Stični, Stična in župnija Višnja Gora, vikariat Primskovo ter lokalijo Javorje pri Litiji. **Svibno**, ki je obsegala župniji Svibno in Radeče, vikariat Dobovec ter lokaliji Šentjurij pri Svibnem in Konjšica. **Šentrupert**, ki je obsegala župnije Šentrupert, Polšnik, Trebelno, Mokronog in Boštanj, vikariata Dole pri Litiji, Šentjanž in Trzišče ter lokaliji Hrastovica in Kal pri Krmelju. **Trebnje**, ki je obsegala župniji Trebnje in Dobrnič, vikariata Šentlovrenc, Gabrovka in Mirna ter lokalije Sela pri Šumberku, Dolenji Ajdovec in Čatež. **Raka**, ki je obsegala župnije Raka, Kostanjevica, Podbočje, Čatež ob Savi, Velika Dolina, Leskovec in župnija Veliki Trn, vikariata Studenec in Cerklje ob Krki ter lokalijo Bučka. **Škocjan**, ki je obsegala župnije Škocjan, Šmarjeta, Bela Cerkev in Šentjernej ter lokalijo Velike Brusnice. **Novo mesto**, ki je obsegala župnijo in proštijo Novo mesto, župnije Mirna Peč, Šmihel, Stopiče, Soteska in Dolenjske Toplice, vikariata Prečna, Vavta vas in Otočec ter lokalijo Podgrad. **Metlika**, ki je obsegala župnije Metlika, Semič, Črnomelj, Vinica, Podzemelj in Adlešiči ter lokalijo Preloka. **Kočevje**, ki je obsegala župnije Kočevje, Stara Cerkev, Mozelj, Kočevska Reka, Koprivnik, Črmošnjice, Stari Log, Osilnica, Kostel in Poljane, vikariat Sinji Vrh, lokalije Gotenica, Trava, Borovec pri Kočevski Reki, Kočevske Poljane, Planina, Nemška Loka in Banja Loka ter ekspoziura Grčarice. **Ribnica**, ki je obsegala župnijo Ribnica, vikariata Sodražica in Loški Potok, lokalijo Dolenja vas, ekspoziuro Gora pri Sodražici ter kuracijo Nova Štifta. **Krka**, ki je obsegala župniji Krka in Žužemberk, vikariata Hinje in Ambrus ter lokaliji Zagradec in Šmihel pri Žužemberku. **Dobropolje**, ki je obsegala župnijo Dobropolje, vikariata Struge, Velike Lašče in Žilce ter lokaliji Sv. Gregor in Rob. Na **Notranjskem** stali bili dve dekaniji: **Lož**, ki je obsegala župnije Lož, Cerknica in Bloke, vikariat Planina, lokaliji Unec in Grahovo ter ekspoziuro Šivče. **Vrhnik**, ki je obsegala župnija Vrhnika, Polhov Gradec, Horjul, Preserje, Idrija in Spodnja Idrija, vikariata Gorenji Logatec, Hotedršica, Godovič, Rovte, Šentjošt nad Horjulom, Bevke, Borovnica in Rakitna, lokalije Črni Vrh pri Polhovem Gradcu, Zaplana in Podlipa ter ekspoziuri Vojsko in Gore.

Tako je imela leta 1806, tik pred ukinitvijo, ljubljanska nadškofija 136 duhovnij (150.626 prebivalcev) na Gorenjskem, 107 duhovnij (169.763 prebivalcev) na Dolenjskem in 26 duhovnij (37.586 prebivalcev) na Notranjskem. *Skupaj 269 duhovnij s 357.975 prebivalci.*

Naslovnici šematizma ljubljanske nadškofije za leto 1795 (levo) in škofije za leto 1808 (desno).

Abecedni seznam duhovnij

Opombe: dek. = dekanija, nadžup. = nadžupnija, žup. = župnija, vik. = vikariat, lok. = lokalija, eks. = ekspoziura, kur. = kuracija, sam. cer. = samostanska cerkev, pred. = predvideno; če pri duhovniji ni navedene letnice velja 1788-1806. Podatki so zbrani po letopisih ljubljanske nadškofije za leta 1788, 1793-1801, 1803 in 1806.

Adlešiči: žup. 1793-1806, dek. Metlika
Ambrus: vik., dek. Krka
Babna Polica: predv. lok. 1793-94, dek. Lož
Banja Loka: lok. 1793-1806, dek. Kočevje
Begunje: lok. 1788, žup. 1793-1806, dek. Zgornje Gorje
Bela Cerkev: žup., dek. Škocjan
Bela Peč: vik., dek. Kranjska Gora
Besnica: vik. 1788, eks. 1793-1806, dek. Šmartin pri Kranju
Bevke: lok. 1788, vik. 1793-1806, dek. Vrhnik
Bistra: vik. 1788, dek. Preserje
Bloke: žup., dek. Dobropolje 1788, Lož 1793-1806
Bohinjska Bela: lok., dek. Zgornje Gorje
Bohinjska Bistrica: žup., dek. Zgornje Gorje
Borovec pri Kočevski Reki: eks. 1793-98, lok. 1799-1806, dek. Kočevje
Borovnica: vik., dek. Preserje 1788, dek. Vrhnik 1793-1806
Boštanj: žup. 1793-1806, dek. Šentrupert

Brdo pri Lukovici: žup., dek. Dob
Brezovica: žup., dek. Sora 1788-94, Šentvid nad Ljubljano 1795-1806
Blagovica: lok., dek. Dob
Bled: žup., dek. Zgornje Gorje
Bučka: lok. 1793-97, dek. Škocjan
Bukovčica: lok., dek. Železniki 1788-94, Šmartin pri Kranju 1795-1806
Bušinja vas: predv. žup. 1793-94, dek. Metlika
Bušeča vas: predv. lok. 1793-94, dek. Kostanjevica
Cerklje na Gorenjskem: žup., dek. Cerklje na Gorenjskem 1788-1801, Kranj 1803-06
Cerklje ob Krki: vik., dek. Krško 1788-95, Kostanjevica 1796, Raka 1797-1806
Cerknica: žup., dek. Lož
Čatež: lok., dek. Trebnje
Čatež ob Savi: žup., dek. Kostanjevica 1788-96, Raka 1797-1806
Češnjice: lok., dek. Dob
Čemšenik: žup., dek. Vače
Črmošnjice: žup., dek. Kočevje
Črni Vrh pri Polhovem Gradcu: lok., dek. Vrhnik
Črnomelj: žup., dek. Metlika
Črnuče: vik. 1788, vik. 1794-96, dek. Mengeš 1788-98, Šmartno pod Šmarno goro 1806
Davča: predv. lok. 1793-94, dek. Železniki
Dob: žup., dek. Dob
Dobljče: predv. žup. 1793-94, dek. Metlika
Dobovec: vik., dek. Svibno
Dobrava: lok., dek. Zgornje Gorje 1788-94, Naklo 1795-1806
Dobropolje: žup., dek. Dobropolje
Dobrnič: žup., dek. Trebnje
Dobrova: žup., dek. Sora 1788-94, Šentvid nad Ljubljano 1795-1806
Dobrunje: lok., dek. Ježica 1788-95, Šentvid nad Ljubljano 1798-1806
Dol: žup., dek. Mengeš 1788-1803, Šmartno pod Šmarno goro 1806
Dole pri Litiji: vik., dek. Šentrupert
Dolenja vas: žup. 1788, lok. 1793-1806, dek. Ribnica
Dolenji Ajdovec: lok., dek. Trebnje
Dolenjske Toplice: žup., dek. Novo mesto
Dolsko: lok., dek. Mengeš 1788-1803, Šmartno pod Šmarno goro 1806
Dolž: predv. lok. 1793-94, dek. Novo mesto
Dovje: žup., dek. Kranjska Gora
Draga: predv. eks. 1793-94, dek. Kočevje
Draščiči: predv. lok. 1793-94, dek. Metlika
Dražgoše: lok., dek. Železniki 1788-94, Šmartin pri Kranju 1795-1806
Duplje: lok., dek. Kranj 1788-94, dek. Naklo 1795-1806
Frluga: predv. lok. 1793-94, dek. Kostanjevica
Gabrovka: vik., dek. Trebnje

Godovič: vik., dek. Vrhnik
Golo: lok. 1788, eks. 1795-1806, dek. Preserje 1788, Šentvid nad Ljubljano 1795-1800, izven dek. 1801, Ljubljana 1803-06
Golobinjek: predv. lok. 1793-94, dek. Novo mesto
Gora pri Pečah: predv. lok. 1793-94, dek. Dob
Gora pri Sodražici: eks., dek. Ribnica
Gore: eks. 1793-1806, dek. Vrhnik
Gorenje Jezero: predv. lok. 1793-94, dek. Lož
Gorenji Logatec: vik., dek. Vrhnik
Goriče: lok., dek. Kranj
Gorjuše: predv. lok. 1793, lok. 1794-1806, dek. Zgornje Gorje
Gotenica: lok., dek. Kočevje
Gozd: lok. 1793-1806, dek. Kamnik
Gradnik: predv. lok. 1793-94, dek. Metlika
Grahovo: lok., dek. Lož
Grčarice: eks., dek. Ribnica 1788-98, Kočevje 1800-06
Hinje: vik., dek. Krka
Homec: lok., dek. Mengeš 1788-1803, Šmartno pod Šmarno goro 1806
Horjul: žup. 1793-1806, dek. Vrhnik
Hotedršica: vik., dek. Vrhnik
Hotič: lok., dek. Vače
Hrastovica: lok. 1793-1806, dek. Šentrupert
Idrija: žup. 1793-1806, dek. Vrhnik
Ig: žup., dek. Preserje 1788, Marijino oznanjenje v Ljubljani 1793-94, Šentvid nad Ljubljano 1795-1800, izven dek. 1801, Ljubljana 1803-06
Ihan: žup., dek. Dob
Janče: lok., dek. Šmartno pri Litiji
Javor: lok., dek. Ježica 1788-95, Šentvid nad Ljubljano 1798-1806
Javorje: lok., dek. Poljane nad Škofjo Loko
Javorje pri Litiji: lok. 1793-94, vik. 1795, lok. 1796-97, dek. Šentvid pri Stični
Jelšavec: predv. lok. 1793-94, dek. Šentrupert
Jesenice: žup., dek. Kranjska Gora
Jeterbenk: lok., dek. Sora 1788-94, Šentvid nad Ljubljano 1795-1806
Ježica: žup. 1788-95, lok. 1796-1806, dek. Ježica 1788-95, Šentvid nad Ljubljano 1798-1806
Kal pri Krmelju: lok. 1793-1806, dek. Šentrupert
Kamna Gorica: vik., dek. Zgornje Gorje
Kamnik: žup., dek. Kamnik
Kočevje: žup., dek. Kočevje
Kočevska Reka: žup., dek. Kočevje
Kočevske Poljane: lok. 1793-1806, dek. Kočevje
Kokra: lok., dek. Kranj
Kolovrat: žup., dek. Vače
Komenda: žup., dek. Cerklje na Gorenjskem 1788-1801, Kranj 1803-06
Konjšica: lok., dek. Svibno
Kopanj: vik. 1788, lok. 1793-1806, dek. Šmarje

Koprivnik: žup., dek. Kočevje
Koroška Bela: lok., dek. Kranjska Gora
Kostanjevica: žup., dek. Kostanjevica 1788-96, Raka 1797-1806
Kostel: žup., dek. Kočevje
Kovor: žup. 1788, lok. 1793-95, žup. 1797-98, dek. Kranj 1788-94, Naklo 1795-1806
Kranj: žup., dek. Kranj
Kranjska Gora: žup., dek. Kranjska Gora
Krašnja: žup., dek. Dob
Kresnice: žup. 1788, vik. 1793-1806, dek. Šmartno pri Litiji
Križe: žup. 1788, lok. 1793-95, žup. 1796-1806, dek. Kranj 1788-94, Naklo 1795-1806
Krka: žup., dek. Krka
Kropa: žup., dek. Šmartin pri Kranju 1788-94, Naklo 1795-1806
Kurešček: lok. 1788, eks. 1793-1806, dek. Preserje 1788, Marijino oznanjenje v Ljubljani 1793-94, Šentvid nad Ljubljano 1795-1800, izven dek. 1801, Ljubljana 1803-06
Ledine: eks. 1801-06, dek. Poljane nad Škofjo Loko
Lenart nad Lušo: lok., dek. Železniki 1788-94, Šmartin pri Kranju 1795-1806
Lesce: žup., dek. Zgornje Gorje
Leskovec: žup., dek. Krško 1788-95, Kostanjevica 1796, Raka 1797-1806
Leskova: vik., dek. Poljane nad Škofjo Loko
Leše: vik., dek. Zgornje Gorje
Liberga: predv. lok. 1793-94, dek. Šmartno pri Litiji
Lipoglav: vik., dek. Šmarje 1788, dek. Ježica 1793-95, Šentvid nad Ljubljano 1796-1806
Ljubelj: predv. lok. 1793-94, dek. Kranj
Ljubljana - križevniki: sam. cer., izven dek. 1788-1801, Ljubljana 1803-06
Ljubljana - Marijino oznanjenje v predmestju: žup., dek. Marijino oznanjenje v Ljubljani 1788-94, izven dek. 1795-1801, Ljubljana 1803-06
Ljubljana - sv. Jakob: žup., izven dek. 1788-1801, Ljubljana 1803-06
Ljubljana - sv. Nikolaj pri stolnici: nadžup., izven dek. 1788-1801, Ljubljana 1803-06
Ljubljana - uršulinske: sam. cer., dek. Marijino oznanjenje v Ljubljani 1788-94, izven dek. 1795-1801, Ljubljana 1803-06
Ljubno: žup., dek. Kranj 1788-94, dek. Naklo 1795-1806
Lom: lok., dek. Kranj 1788-94, dek. Naklo 1795-1806
Loški Potok: vik., dek. Ribnica
Lož: žup., dek. Lož
Lož - mesto: predv. lok. 1793-94, dek. Lož
Lučine: lok., dek. Poljane nad Škofjo Loko
Mavčiče: lok., dek. Šmartin pri Kranju
Mekinje: lok., dek. Kamnik
Mengeš: žup., dek. Mengeš 1788-1803, Šmartno pod Šmarno goro 1806

Metlika: žup., dek. Metlika
Mirna: vik., dek. Trebnje
Mirna Peč: žup., dek. Novo mesto
Mokronog: žup., dek. Šentrupert
Moravče: žup., dek. Dob
Mošnje: žup., dek. Zgornje Gorje
Mozelj: žup., dek. Kočevje
Naklo: žup., dek. Kranj 1788-94, dek. Naklo 1795-1806
Nemška Loka: predv. lok. 1793, lok. 1794-96, dek. Metlika 1793-98, Kočevje 1799-1806
Nevlje: žup., dek. Kamnik
Nova Oselica: vik., dek. Poljane nad Škofjo Loko
Nova Štifta: kur. 1795-1806, dek. Ribnica
Novo mesto: žup. in proštija, dek. Novo mesto
Olševk: lok., dek. Cerklje na Gorenjskem
Orehovica: žup. 1788, predv. žup. 1793-94, dek. Kostanjevica
Osilnica: žup., dek. Kočevje
Otočec: vik., dek. Novo mesto
Otovec: predv. lok. 1793-94, dek. Metlika
Ovsiše: vik., dek. Šmartin pri Kranju
Planina: vik., dek. Lož
Planina: lok., dek. Kočevje
Planina pod Golico: predv. lok. 1793-94, dek. Kranjska Gora
Peče: vik., dek. Dob
Podbočje: žup., dek. Kostanjevica 1788-96, Raka 1797-1806
Podbrezje: žup., dek. Kranj 1788-94, dek. Naklo 1795-1806
Podgrad: lok. 1793-1806, dek. Novo mesto
Podlipa: lok., dek. Vrhnika
Podzemelj: žup., dek. Metlika
Polhov Gradec: žup., dek. Vrhnika
Polica: lok., dek. Šmarje
Poljane: žup., dek. Metlika 1788-98, Kočevje 1799-1806
Poljane nad Škofjo Loko: žup., dek. Poljane nad Škofjo Loko
Polje: žup., dek. Ježica 1788-95, Šentvid nad Ljubljano 1796-1806
Polšnik: žup., dek. Šentrupert
Prečna: vik., dek. Novo mesto
Preddvor: žup., dek. Kranj
Predoslje: žup., dek. Kranj
Preloka: lok., dek. Metlika
Preserje: žup., dek. Preserje 1788, Vrhnika 1793-1806
Preska: lok., dek. Sora 1788-94, Šmartin pri Kranju 1795-1806
Prežganje: žup. 1788, vik. 1793-1806, dek. Šmartno pri Litiji
Primskovo: predv. eks. 1788, eks. 1794-1806, dek. Cerklje na Gorenjskem 1788-94, Kranj 1795-1806
Primskovo: vik., dek. Šentvid pri Stični
Radeče: žup., dek. Svibno

Radomlje: predv. lok. 1793-94, dek. Kamnik
Radovljica: vik. 1788, žup. 1793-1806, dek. Zgornje Gorje
Raka: žup., dek. Škocjan 1788-96, Raka 1797-1806
Rakitna: vik., dek. Preserje 1788, dek. Vrhnika 1793-1806
Rateče: lok., dek. Kranjska Gora
Ribnica: žup., dek. Ribnica
Ribno: lok., dek. Zgornje Gorje
Rob: lok., dek. Dobropolje
Rodine: žup. 1788, 1794-1806, dek. Zgornje Gorje
Rove: lok. 1788, eks. 1793-1803, lok. 1806, dek. Kamnik
Rovte: vik., dek. Vrhnika
Rudnik: lok., dek. Šmarje 1788, dek. Ježica 1793-95, Šentvid nad Ljubljano 1796-1806
Sava: predv. lok. 1788-93, lok. 1794-96, dek. Vače
Sela pri Kamniku: lok., dek. Kamnik
Sela pri Šumberku: lok., dek. Trebnje
Selce: žup., dek. Železniki 1788-94, dek. Šmartin pri Kranju 1795-1806
Semič: žup., dek. Metlika
Sinji Vrh: vik., dek. Metlika 1788-98, Kočevje 1799-1806
Smlednik: žup., dek. Mengeš 1788-94, Kranj 1795-98, Šmartno pod Šmarno goro 1806
Sodražica: vik., dek. Ribnica
Sora: žup., dek. Sora 1788-94, Šmartin pri Kranju 1795-1806
Sorica: vik., dek. Železniki 1788-94, dek. Šmartin pri Kranju 1795-1806
Sostro: vik., dek. Ježica 1788, Šmarje 1793-1806
Soteska: žup., dek. Novo mesto
Spodnja Idrija: žup. 1793-1806, dek. Vrhnika
Spodnji Log: predv. lok. 1793-94, dek. Metlika
Spodnji Tuhinj: žup., dek. Kamnik
Srednja vas v Bohinju: žup., dek. Zgornje Gorje
Stara Cerkev: žup., dek. Kočevje
Stara Loka: žup., dek. Šmartin pri Kranju
Stara Oselica: vik., dek. Poljane nad Škofjo Loko
Stari Kot: predv. eks. 1793-94, dek. Kočevje
Stari Log: žup., dek. Kočevje
Stična: žup., dek. Šentvid pri Stični
Stopiče: žup., dek. Novo mesto
Stranje: lok., dek. Kamnik
Struge: vik., dek. Dobropolje
Studenec: vik., dek. Škocjan 1788-96, Raka 1797, Škocjan 1798-1806
Sv. Gregor: lok., dek. Dobropolje
Sv. Jošt nad Kranjem: eks., dek. Šmartin pri Kranju
Sv. Peter v predmestju Ljubljane: žup., izven dek. 1788-1801, Ljubljana 1803-06
Sveta Gora: lok. 1788-93, dek. Vače
Sveta Planina: lok., dek. Vače
Svibno: žup., dek. Svibno
Šenčur: žup., dek. Cerklje na Gorenjskem 1788-1801, Kranj 1803-06

Šentjakob: predv. lok. 1788, lok. 1793-96, dek. Mengeš 1788-98, Šmartno pod Šmarno goro 1806
Šentjanž: vik. 1788-94, žup. 1795-96, vik. 1997-1806, dek. Šentrupert
Šentjernež: žup., dek. Kostanjevica
Šentjošt nad Horjulom: vik., dek. Vrhnika
Šentjurij pri Svibnem: lok., dek. Svibno
Šentlambert: vik., dek. Vače
Šentlovenec: vik., dek. Trebnje
Šentožbolt: lok., dek. Dob
Šentrupert: žup., dek. Šentrupert
Šenturška Gora: lok., dek. Cerklje na Gorenjskem 1788-1801, Kranj 1803-06
Šentvid nad Ljubljano: žup., dek. Sora 1788-94, Šentvid nad Ljubljano 1795-1806
Šentvid pri Stični: žup., dek. Šentvid pri Stični
Šinkov Turn: eks., dek. Mengeš 1796-98, Šmartno pod Šmarno goro 1806
Šivče: lok. 1788, eks. 1793-1806, dek. Dobropolje 1788-99, Lož 1800-06
Škrilj: predv. lok. 1793-94, dek. Kočevje
Škocjan: žup., dek. Škocjan
Škocjan pri Turjaku: žup., dek. Šmarje
Škofja Loka: vik. 1788-1803, žup. 1806, dek. Šmartin pri Kranju
Škofja Loka - uršulinke: sam. cer., dek. Šmartin pri Kranju
Šmarje: žup., dek. Šmarje
Šmarjeta: žup., dek. Škocjan
Šmartin pri Kranju: žup., dek. Šmartin pri Kranju
Šmartno pod Šmarno goro: žup., dek. Mengeš 1788-1803, Šmartno pod Šmarno goro 1806
Šmartno pri Litiji: žup., dek. Šmartno pri Litiji
Šmihel: žup., dek. Novo mesto
Šmihel pri Žužemberku: lok. 1793-1806, dek. Krka
Špitalič: žup. 1788, vik. 1793-1806, dek. Kamnik
Št. Jurij pri Grosupljem: lok., dek. Šmarje
Telče: predv. lok. 1793-94, dek. Škocjan
Tomišelj: lok. 1788, eks. 1793-1806, dek. Preserje 1788, Marijino oznanjenje v Ljubljani 1793-94, Šentvid nad Ljubljano 1795-1800, izven dek. 1801, Ljubljana 1803-06
Trata: žup., dek. Poljane nad Škofjo Loko
Trava: lok. 1788, eks. 1793-99, lok. 1800-06, dek. Kočevje
Trboje: eks. 1788, lok. 1793, eks. 1794-1806, dek. Mengeš 1788-93, Kranj 1795-1803, Šmartno pod Šmarno goro 1806
Trebelno: žup., dek. Šentrupert
Trebnje: žup., dek. Trebnje
Trnovo: žup., dek. Marijino oznanjenje v Ljubljani 1788-94, izven dek. 1795-1801, Ljubljana 1803-06
Trojane: vik., dek. Vače
Trstenik: lok., dek. Kranj
Tržič: žup., dek. Kranj 1788-94, Naklo 1795-1806
Tržišče: vik., dek. Šentrupert

Tunjice: lok., dek. Cerklje na Gorenjskem 1788-1801, Kranj 1803-06
Turjak: vik. 1788, žup. 1793-1806, dek. Šmarje
Unec: lok., dek. Lož
Vače: žup., dek. Vače
Vavta vas: vik., dek. Novo mesto
Velesovo: žup., dek. Cerklje na Gorenjskem 1788-1801, Kranj 1803-06
Velika Dolina: žup., dek. Kostanjevica 1788-96, Raka 1797-1806
Velika Štanga: lok., dek. Šmartno pri Litiji
Velika vas: predv. lok. 1793-94, dek. Dob
Velike Brusnice: lok., dek. Kostanjevica
Velike Lašče: vik., dek. Dobropolje
Veliki Trn: žup., dek. Krško 1793-95, Kostanjevica 1796, Raka 1797-1806
Vinica: žup., dek. Metlika
Višnja Gora: žup., dek. Šentvid pri Stični
Višnja Gora - mesto: ben. 1793-1806, dek. Šentvid pri Stični
Vnanje Gorice: predv. lok. 1793-94, dek. Sora
Vodice: žup., dek. Mengeš 1788-1803, Šmartno pod Šmar-no goro 1806
Vojsko: eks 1793-1806., dek. Vrhnika
Vranja Peč: lok., dek. Kamnik
Vrh nad Rovtami: lok., dek. Poljane nad Škofjo Loko
Vrhnika: žup., dek. Vrhnika
Vrhpolje pri Moravčah: eks. 1793-1806, dek. Dob
Vrzdeneč: lok. 1788, dek. Vrhnika
Zagorje: žup., dek. Vače
Zagradec: lok., dek. Krka
Zali: Log žup., dek. Železniki 1788-94, Šmartin pri Kranju 1795-1806
Zalog: predv. lok. 1793-94, lok. 1795-97, dek. Cerklje na Gorenjskem
Zaplana: lok., dek. Vrhnika
Zapoge: lok., dek. Mengeš 1788-1803, Šmartno pod Šmar-no goro 1806
Zasip: žup., dek. Zgornje Gorje
Zavratec: lok., dek. Poljane nad Škofjo Loko
Zgornje Gorje: žup., dek. Zgornje Gorje
Zgornji Tuhinj: žup., dek. Kamnik
Zlato Polje: lok., dek. Dob
Žabnica: predv. lok. 1793-94, dek. Šmartin pri Kranju
Žalna: lok., dek. Šmarje
Železniki: žup., dek. Železniki 1788-94, Šmartin pri Kranju 1795-1806
Želimplje: lok., dek. Preserje 1788, Marijino oznanjenje v Ljubljani 1793-94, Šentvid nad Ljubljano 1795-1800, izven dek. 1801, Ljubljana 1803-06
Žilce: lok. 1788, vik. 1793-1806, dek. Dobropolje
Žiri: žup., dek. Poljane nad Škofjo Loko
Žužemberk: žup., dek. Krka

Originalna poimenovanja duhovnij konec 18. stoletja

Adleshizh / Adleschitz (*Adlešiči*)
 Afriach (*Javorje*)
 Aich (*Dob*)
 Ainöd (*Soteska*)
 Alben (*Planina*)
 Alpes / Alpen (*Sveta Planina*)
 Alss (*Davča*)
 Altlack / Altenlaak (*Stara Loka*)
 Altlag / Altlaak (*Stari Log*)
 Altosliz / Alt-Obliz (*Stara Oselica*)
 Altwinkel (*Stari Kot*)
 Ambrus / Ambruß (*Ambrus*)
 Arch (*Raka*)
 Asp (*Zasip*)
 Assling (*Jesenice*)
 Auersberg (*Turjak*)
 B.M.V. Annunciaté in Suburbio / Maria Verkündigung (*Ljubljana - Marijino oznanjenje*)
 B.M.V. in Campis *glej* Mariafeld
 B.M.V. in Valle / U.L.F. im Thal *glej* Mariathal
 B.M.V. ordinis Teutonici / Ordenskirche deutsche U.L.F. (*Ljubljana - križevniki*)
 Babnapoliza (*Babna Polica*)
 Banjaloka / Banialoka (*Banja Loka*)
 Beuke / Weuke (*Bevke*)
 Billichberg / Pillichberg (*Polšnik*)
 Billichgraz / Pillichgraz (*Polhov Gradec*)
 Birkendorf / Pirkendorf (*Podbrezje*)
 Bresoviz (*Brezovica*)
 Bründel / Bründl (*Studenec*)
 Bukovschiza / Wukouschiza (*Bukovščica*)
 Buzhka / Wutschka (*Bučka*)
 Commenda / Kommenda St. Peter (*Komenda*)
 Döbernik / Döbernig (*Dobrníč*)
 Dobovz / Dobouz (*Dobovec*)
 Döblizh (*Dobliče*)
 Dobrava (*Dobrava*)
 Dobrova (*Dobrova*)
 Dobruin (*Dobrunje*)
 Dousch (*Dolž*)
 Draga (*Draga*)
 Drashgoshe / Drachgosch (*Dražgoše*)
 Drashniz (*Draščiči*)
 Duplach / Dupplach (*Duplje*)
 Eberg (*Vnanje Gorice*)
 Egg penes Podpezh (*Brdo pri Lukovici*)
 Eisnern / Eißnern (*Železniki*)
 Feistriz (*Bohinjska Bistrica*)
 Festniz (*Besnica*)
 Flednik / Flödnig (*Smlednik*)
 Franzdorf (*Borovnica*)

Freydenthall (*Bistra*)
 Gereuth (*Rovte*)
 Glogoviz (*Blagovica*)
 Godovizh / Godovitsch (*Godovič*)
 Gojsd / Goisd (*Gozd*)
 Goldenfeld (*Zlato Polje*)
 Golo (*Golo*)
 Gora / Gorra (*Gora pri Sodražici*)
 Goreina (*Gora pri Pečah*)
 Goriushe / Goriusche (*Gorjuše*)
 Gorizhe / Goritsche (*Goriče*)
 Götteniz (*Gotenica*)
 Gottschee (*Kočevje*)
 Gradnig (*Gradnik*)
 Grahovo / Grahova (*Grahovo*)
 Grossbrusniz / Großwrusnig (*Velike Brusnice*)
 Grossdolina / Großdollina (*Velika Dolina*)
 Grossdorf (*Velika vas*)
 Grossdorn / Großdorn (*Veliki Trn*)
 Gutenfeld (*Dobropolje*)
 Haselbach (*Leskovec, Leskovica*)
 Hinah / Hynach (*Hinje*)
 Hirtenberg (*Jeterbenk*)
 Höflein / Höfflein (*Preddvor*)
 Homez (*Homec*)
 Hönigstein (*Mirna Peč*)
 Horjul (*Horjul*)
 Hotederschiz / Hotederschitz (*Hotedršica*)
 Hötizh / Hötitsch (*Hotič*)
 Idria / Ober Idria (*Idrija*)
 Ig / Jgg (*Ig*)
 in monte *glej* Mons Sanctus
 Janzhe / Jantschberg (*Janče*)
 Jauchen (*Ihan*)
 Javor (*Javor*)
 Javorje (*Javorje pri Litiji*)
 Jesheuzza (*Jelševce*)
 Jeshza / St. Kanzian bey Jeschza (*Ježica*)
 Kaal (*Kal pri Krmelju*)
 Kaier / Kayer (*Kovor*)
 Kanker (*Kokra*)
 Karnervellach (*Koroška Bela*)
 Kershstetten / Kerschstetten (*Češnjice*)
 Kolovrat / Kollowrat (*Kolovrat*)
 Kopain / Kopein (*Kopanjski*)
 Koprivnik *glej* Goriushe
 Koshza (*Konjsica*)
 Kostel (*Kostel*)
 Krainburg (*Kranj*)
 Kraxen (*Krašnja*)
 Kresniz (*Kresnice*)
 Kronau (*Kranjska Gora*)
 Krop / Kropp (*Kropa*)
 Kureshek / Kurescheg (*Kurešček*)

Laas / Laaß (*Lož*)
 Lack / Laak (*Škofja Loka*)
 Landstrass / Landstraß (*Kostanjevica*)
 Laserbach (*Loški Potok*)
 Lashizh / Laschitsch (*Velike Lašče*)
 Laufen / Lauffen (*Ljubno*)
 Ledine (*Ledine*)
 Lees / Leeß (*Lesce*)
 Lengenfeld (*Dovje*)
 Leshah / Leschach (*Leše*)
 Liberga (*Liberga*)
 Lipoglov / Lippoglav (*Lipoglav*)
 Lithopolis *glej* Stein
 Locopolis *glej* Lack
 Loibel (*Ljubelj*)
 Lojzh / Loitsch (*Gorenji Logatec*)
 Lom (*Lom*)
 Lustthal (*Dol*)
 Luzhne / Lutschne (*Lučine*)
 Maihau / Maichau (*Podgrad*)
 Mannsburg (*Mengeš*)
 Mariafeld / Marienfeld (*Polje*)
 Mariathal (*Dole pri Litiji*)
 Masern / Massern (*Grčarice*)
 Mauniz / Maunitz (*Unec*)
 Mauzhizh / Mautschitsch (*Mavčiče*)
 Metling / Möttling (*Metlika*)
 Michelstetten (*Velesovo*)
 Mitterdorf (*Srednja vas v Bohinju, Stara Cerkev*)
 Mons Sanctus (*Sveta Gora*)
 Moraeuzh / Moraitsch (*Moravče*)
 Morobiz / Moroviz (*Borovec pri Kočevski Reki*)
 Mösel / Mößl (*Mozelj*)
 Möshnach / Möschnach (*Mošnje*)
 Münkendorf / Minkendorf (*Mekinje*)
 Naklas / Nakles (*Naklo*)
 Neostad / Neustädte (*Novo mesto*)
 Nesselthal (*Koprivnik*)
 Neudek / Neudeck (*Mirna*)
 Neul (*Nevlje*)
 Neumarkt (*Tržič*)
 Neuosliz / Neu-Obliz (*Nova Oselica*)
 Neustift (*Nova Štifta*)
 Neuthal (*Špitalič*)
 Niederdorf (*Dolenja vas*)
 Oberfeld (*Vrhpolje pri Moravčah*)
 Obergörjach (*Zgornje Gorje*)
 Obergrass / Obergräß (*Trava*)
 Obergurk / Obergurg (*Krka*)
 Oberlaibach (*Vrhnika*)
 Obernassenfuss / Obernassenfuß (*Trebelno*)
 Oberseedorf (*Gorenje Jezero*)
 Obertuhein / Obertuchein (*Zgornji Tuhinj*)
 Oblak / Oblack (*Bloke*)

Olshevk / Ollscheug (*Olševk*)
 Osivniz / Ossiunitz (*Osilnica*)
 Ottavez (*Otovec*)
 Ovsishe / Ouschische (*Ovsiše*)
 Pezh / Peetsch (*Peče*)
 Planina supra Assling (*Planina pod Golico*)
 Podlipo / Podlippo (*Podlipa*)
 Podseml / Podsemmel (*Podzemelj*)
 Pöland / Pölland (*Poljane, Poljane nad Škofjo Loko*)
 Pölandl / Pöllandl (*Kočevske Poljane*)
 Poliz (*Polica*)
 Predasel / Predassel (*Predoslje*)
 Preloka / Präloka (*Preloka*)
 Preser / Presser (*Preserje*)
 Preshgain / Preschgain (*Prežganje*)
 Preska (*Preska*)
 Prezhna / Pretschna (*Prečna*)
 Primskau (*Primskovo, Primskovo*)
 Pushendorf (*Bušeča vas*)
 Pushinsdorf (*Bušinja vas*)
 Rabensberg (*Vranja Peč*)
 Radmannsdorf (*Radovljica*)
 Radomlje (*Radomlje*)
 Rakitna (*Rakitna*)
 Rau (*Rove*)
 Razhach / Rathsach (*Radeče*)
 Razhach / Ratschach (*Rateče*)
 Reifen / Reiffen (*Ribno*)
 Reifniz / Reifnitz (*Ribnica*)
 Rieg / Riegg (*Kočevska Reka*)
 Rob / Roob (*Rob*)
 Rodain (*Rodine*)
 Rudnik / Rudnig (*Rudnik*)
 Rudolphswerth glej Neostad
 S. Bartholomäi in Campis / St. Bartholmä im Felde (*Šentjernej*)
 S. Cantiani penes Auersperg / St. Kanzian bey Auersperg (*Škocjan pri Turjaku*)
 S. Cantiani penes Gutenwerth / St. Kanzian bey Gutenwerth (*Škocjan*)
 S. Crucis penes Landstrass / H. Kreuz bey Landstrass (*Podbočje*)
 S. Crucis penes Neumarktl / H. Kreuz bey Neumarktl (*Križe*)
 S. Crucis penes Thurn / H. Kreuz bey Thurn (*Gabrovka*)
 S. Georgii / St. Gregor (*Orehovica*)
 S. Georgii in campis / St. Georg im Felde (*Šenčur*)
 S. Georgii penes Samariam / St. Georgen (*Št. Jurij pri Grosupljem*)
 S. Georgii penes Scharfeberg / St. Georgen bey Scharfenberg (*Šentjurij pri Svibnem*)
 S. Gregorii (*Sv. Gregor*)
 S. Helenä penes Lustthal / St. Helena (*Dolsko*)
 S. Jacobi ad Savum / St. Jacob (*Šentjakob*)

S. Jacobum in Civitate / St. Jacob zu Laibach (*Ljubljana - sv. Jakob*)
 S. Joannis in Valle / St. Johann im Thal (*Šentjanž*)
 S. Jodoci in monte / Jodociberg (*Sv. Jošt nad Kranjem*)
 S. Jodoci penes Billichgraz / St. Jobst ob Pillichgraz (*Šentjošt nad Horjulom*)
 S. Lamberti / St. Lambert (*Šentlambert*)
 S. Laurentii in Temeniz / St. Lorenz in Temeniz (*Šentlovrenc*)
 S. Leonardi / St. Leonhard (*Lenart nad Lušo*)
 S. Magdalenc in Monte / St. Magdalena (*Gore*)
 S. Margaritē penes Klingenfels / St. Margareth bey Klingenfels (*Šmarjeta*)
 S. Martini penes Kahlenberg / St. Martin bey Kahlenberg (*Šmartno pod Šmarno goro*)
 S. Martini penes Krainburg / St. Martin vor Krainburg (*Šmartin pri Kranju*)
 S. Martini penes Litaj / St. Martin bey Lithai (*Šmartno pri Litiji*)
 S. Michaëlis penes Neostadt / St. Michael (*Šmihel*)
 S. Michaëlis penes Seisenberg / St. Michael bey Seisenberg (*Šmihel pri Žužemberku*)
 S. Nicolai in cathedrali / St. Niklas Domopharr (*Ljubljana - sv. Nikolaj pri stolnici*)
 S. Oswaldi / St. Oswald (*Šentožbolt*)
 S. Petri penes Weinhof / St. Peter bey Weinhof (*Otočec*)
 S. Petrum in Suburbio / St. Peter bey Laibach (*Sv. Peter v predmestju Ljubljane*)
 S. Rochum / St. Rochus (*Hrastovica*)
 S. Ruperti / St. Ruprecht (*Šentrupert*)
 S. Udalrici in monte / Ulrichsberg (*Šenturška Gora*)
 S. Viti penes Sitticium / St. Veit bey Sittich (*Šentvid pri Stični*)
 S. Viti supra Labacum / St. Veit ob Laibach (*Šentvid nad Ljubljano*)
 Safniz (*Žabnica*)
 Sagor (*Zagorje*)
 Sagraz (*Zagradec*)
 Sairach / Seyrach (*Žiri*)
 Salilog (*Zali Log*)
 Saloh (*Zalog*)
 Samaria / St. Marein (*Šmarje*)
 Saplana (*Zaplana*)
 Sauraz (*Zavratec*)
 Sava (*Sava*)
 Savenstein / H. Kreuz in Sauenstein (*Boštanj*)
 Scharfenberg (*Svibno*)
 Schenkenthurn (*Šinkov Turn*)
 Schönbrunn (*Vrzdenc*)
 Schwarzenberg (*Črni Vrh pri Polhovem Gradcu*)
 Schweinberg (*Sinji Vrh*)
 Seebach (*Zapoge*)
 Seisenberg (*Žužemberk*)
 Sela / Selo (*Sela pri Kamniku*)

Selo prope Schönberg / Sello unter Schönberg (*Sela pri Šumberku*)
 Selzach (*Selce*)
 Semitsch (*Semič*)
 Shalna / Schalna (*Žalna*)
 Shelimle / Schelimle (*Želimlje*)
 Shilzhe / Schiltsche (*Žilce*)
 Shivze / Schiuze (*Šivče*)
 Sittich (*Stična*)
 Soc. S. Ursulē / Ursuliner Klosterkirche zu Laak (*Škofja Loka - uršulinke*)
 Soc. S. Ursulē / Ursuliner Klosterkirche zu Laibach (*Ljubljana - uršulinke*)
 Sodershiz / Soderschitz (*Sodražica*)
 Sostru / Soster (*Sostro*)
 Ss. Trinitatis / H. Dreyfaltigkeit (*Tržišče*)
 Stangenwald (*Velika Štanga*)
 Stein (*Kamnik*)
 Steinbüchel (*Kamna Gorica*)
 Stockendorf (*Planina*)
 Stopizh / Stoppitsch (*Stopiče*)
 Streine (*Stranje*)
 Strug / Strugg (*Struge*)
 Tainiz (*Tunjice*)
 Taubenberg (*Golobinjek*)
 Terboje (*Trboje*)
 Terstenik / Terstenig (*Trstenik*)
 Teutsche (*Telče*)
 Tirnau / Tyrnau (*Trnovo*)
 Tomishel / Tomischel (*Tomišelj*)
 Töpliz / Töpplitz (*Dolenjske Toplice*)
 Trata / Trattat (*Trata*)
 Treffen (*Trebnje*)
 Trojana (*Trojane*)
 Unter-Idria (*Spodnja Idrija*)
 Unterdeutschau (*Nemška Loka*)
 Unterhaidoviz (*Dolenji Ajdovec*)
 Unterlak / Unterlaak (*Spodnji Log*)
 Unternassenfuss / Unternassenfuß (*Mokronog*)
 Unterskrill (*Škrilj*)
 Untertuhein / Untertuchein (*Spodnji Tuhinj*)
 Vazh / Waatsch (*Vače*)
 Veldes (*Bled*)
 Verh / Verch (*Vrh nad Rovtami*)
 Verluga (*Frluga*)
 Vigaun (*Begunje*)
 Vodiz / Wodiz (*Vodice*)
 Voisko / Voiska (*Vojsko*)
 Waltendorf (*Vavta vas*)
 Weiniz / Weinitz (*Vinica*)
 Weiskirchen (*Bela Cerkev*)
 Weissenfels (*Bela Peč*)
 Weixelburg (*Višnja Gora*)
 Wochain / Wochein glej Mitterdorf (*Srednja vas v Bohinju*)

Wocheiner-Velach / Wocheiner Vellach (*Bohinjska Bela*)
 Zarz (*Sorica*)
 Zeyer (*Sora*)
 Zhatesh / Tschadesch (*Čatež, Čatež ob Savi*)
 Zhemshenik / Tschemschenig (*Čemšenik*)
 Zhermoshniz / Tschermoschniz (*Črmošnjice*)
 Zherneml / Tschernembel (*Črnomelj*)
 Zhernuzh / Tschernnutsch (*Črnuče*)
 Zirklach (*Cerklje na Gorenjskem*)
 Zirkle (*Cerklje ob Krki*)
 Zirkniz / Zirknitz (*Cerknica*)

Nekateri cerkvenoupravni pojmi

Škofija je ozemeljsko zamejen sestavni del krščanskih Cerkev, zaupan v pastoralno skrb škofu in njemu podrejenih duhovnikov. Škofi pomembnejših škofij si pridobijo naslov *nadžkofa*. Škofije določenega ozemlja se združujejo v cerkveno pokrajino imenovano *metropolija*. Za metropolita je imenovan nadškof pokrajine; vsi metropolitani so tudi nadškofje, vsi nadškofje pa seveda niso metropolitani. Župnija oz. fara (prevzeto iz srednjevisokonemške *Pharre*, verjetno izposojeno iz poznolatinškega *parrochia* in iz grškega *parokia*) je osnovna enota cerkvene organizacije. Več sosednjih župnij se združuje v *dekanije*. *Vikariat* je enota, skupina vernikov s stalnim duhovnikom (vikarjem), ki opravlja na ozemlju vikariata vsa župnijska opravila (med drugim krščevanje, poročanje, pokopavanje); podrejenost matični župniji se je nekdanj kazala v izkazovanju manjših častnih in služnostnih prednosti. *Lokalija* je teritorialna in delno upravna enota Cerkev, ki ima stalnega duhovnika (lokalista) in je podrejena župniji. *Ekspozitura* je cerkvena teritorialno-upravna enota, ki ima stalnega duhovnika (ekspozita) in je podrejena župniji. *Kuracija* je cerkveno-upravna enota s stalnim duhovnikom (dušnim pastirjem). *Kaplanija* je mesto duhovnega pomočnika oz. kaplana, navadno na župniji; nekdanj tudi beneficij z obveznostjo branja ali petja določenega števila maš tedensko; oltarna kaplanija = beneficij z omenjeno obveznostjo, vezano na določen oltar. *Beneficij* je za trajno ustanovljena cerkvena služba, zvezana z dohodki, zlasti iz nepremičnin. (Povzeto po tekstih prof. dr. Franceta M. Dolinarja in doc. dr. Lilijane Žnidaršič Golec.)

Priimek kot genetski marker

Peter Hawlina

Do pisanja tega prispevka me je spodbudilo tole pismo:

Gospod Hawlina

Člani društva so me z velikim zgražanjem in obsojanjem vašega početja obvestili o predrznem nastopu na sestanku društva.

Zavedajte se, da nimate nobenih pristojnosti in kvalifikacij, da bi ocenjevali moje delo in blatili moje ime. Že France Prešeren je napisal: »Le čevlje sodi naj kopitar«.

Upam tudi, da ste prebrali prispevek Dr. Ladislava Placerja v februarški Znanosti, ki zelo jasno pove, kaj so društva in njihova ljubiteljska sestajanja, kaj pa je uradna znanost in kje njeno mesto.

Prosim vas, da pustite mene, moje delo in mojo službo enkrat za vselej pri miru, sicer bom ukrepala.

Ljubljana, maj, 2006.

Dr. Maruška Vidovič
lastnoročni podpis

G. Vidovič se sklicuje na prispevek dr. Ladislava Placerja:

Namen je bil dosežen

Čet, 02. 02. 2006

Glede na diskusijo o Venetih in podobnem mislim, da je priloga Znanost namenjena obveščanju o potrjenih dosežkih znanosti, ne pa polemikam. Še zlasti ne diletskim. S tem je bil moj namen dosežen.

Dr. Ladislav Placer, Ljubljana

Očitek dr. Vidovičeve je sicer naslovljen name osebno, gre pa za zadevo, kjer je podrejeno vključeno tudi Slovensko rodoslovno društvo. Zato ga bom nekoliko podrobneje predstavil.

Očitek o mojem odnosu do doktorata in nasploh genetsko-antropološke študije je neutemeljen. Moj odnos ni žaljiv. Vedno sem izjavljal, da ne razumem niti predmeta raziskav, niti rezultata. Kako bi obravnaval česar ne razumem? To naj naredi strokovnjaki, če jim je kaj do tega. Jaz lahko postavljam samo vprašanja. Postavljal sem jih in jih še vedno postavljam. Odgovorov še nisem dobil.

Maruška Vidovič mi je novembra 2001 predstavila svoj raziskovalni projekt. Povedala je, da je za genetskoantropološko raziskavo izbrala Selško dolino. Predmet raziskave bodo zakonske zveze med sorodniki, bolj konkretno med bratrance in sestričnami. Te bo našla tako, da bo iz matičnih knjig izbrala tiste pare, ki imajo enak priimek.

Take primere bo nato obdelala po znanstvenih metodah in ugotovila antropološke razlike med temi in tistimi, ki si med seboj niso v sorodu. Istočasno bo raziskala tudi zakonitosti poročnih migracij.

Povedal sem ji, da bi oboje zanimalo tudi rodoslovce in jo povabil, da nam o tem predava. Januarja 2002 nam je predavala na temo Poročne migracije. V objavo mi je ponudila tudi prispevek na to temo. Objavo sem zavrnil z obrazložitvijo, da ne morem objaviti česar ne razumem. Isto besedilo je nato ponudila v objavo uredništvu Loških razgledov. Spodnji prispevek je bil tam objavljen leta 2001 v številki 48.

Maruška Vidovič

Antropološke raziskave v Selški dolini

Zaradi posebnega geografskega položaja, zgodovinskih dogodkov (kolonizacije), lokalnih socio-kulturnih razlogov in posebnih ekoloških pogojev je bila Selška dolina in v njej živeča populacija izbrana za antropološke raziskave, prve tovrstne v Sloveniji. Raziskave populacijske strukture Selške doline, v katerih smo zajeli dve skupini sedemnajstih vasi (slika 1), so nam omogočile priti do pomembnih zaključkov o populaciji, živeči v dolini med škofovskim hribovjem. Na osnovi dobljenih rezultatov smo dograjevali nadaljevanje holističnih (združenih fizičnih in socio-kulturnih) antropoloških (biomedicinskih) raziskav, ki jih izvajamo na Inštitutu za varovanje zdravja Republike Slovenije od leta 1993. En del programa smo v okviru projektnih raziskav izvedli v sodelovanju z antropologi iz Zagreba in angleškimi ter avstralskimi kolegi, pridružili pa so se nam tudi kolegi iz Amerike. Dosedanji rezultati so bili predstavljeni na številnih kongresih doma in v tujini.

Raziskave populacijskih struktur so moderne antropološke raziskave, ki so bile izvedene v mnogih populacijah sveta od prvih začetkov v sredini šestdesetih let do danes: Italiji (Cavalli-Sforza, 1962), Veliki Britaniji (Boyce in sod., 1967), Združenih državah Amerike (Swedlund, 1972), Japonski (Jasuda in Kimura, 1972) Finski (Mielke, 1984) Hrvaški (Rudan in sod. od sredine sedemdesetih let do danes) in drugod po svetu.

Populacijska struktura je odraz različnih procesov, ki nastanejo s skupnim dinamičnim oblikovanjem različnih populacijskih lastnosti v času (skozi generacijo) in v prostoru (v ekološki niši). Z raziskavami populacijskih struktur poskušamo ugotoviti, ali so populacijske variacije odraz fenotipskih variacij kot odziv na okolje, ali pa so posledica dejanskih zadržanih genetskih razlik. Z raziskavami populacijskih struktur lahko zasledujemo tudi tako imenovane mikro (evolucijske) procese, ki se lahko zgodijo že v nekaj generacijah, posebno v reprodukcijsko zaprtih populacijah na katere je vplival genetski drift (genetsko odstopanje).

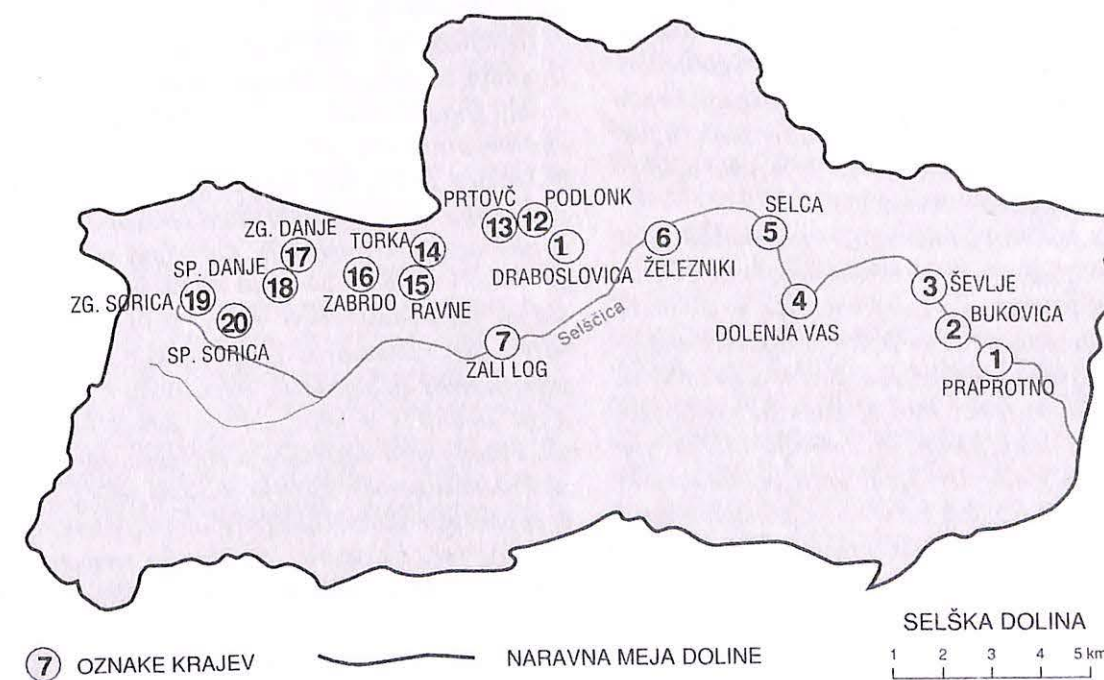
Migracijske analize so bile usmerjene na dva pomembna parametra populacijske strukture: reprodukcijsko izoliranost in sorodstvo ter njun medsebojni odnos. Migracijske analize, ki se nanašajo na poročne migracije v Selški dolini (za obdobje od leta 1850 do 1993), in jih zato imenujemo tudi reprodukcijske ali genetske migracije, so pokazale razlike med dvema izoliranimi predeloma, ki jih tvorijo naselja »1-7« (dolinske vasi) in »11-20« (podratitovske vasi). Intenzivnost migracije znotraj le teh se bistveno razlikuje in znaša 10 % in 23 %, med njima pa komaj 2%. Intenzivnost migracije iz sosednjih naselij Selške doline, ki niso bila zajeta z raziskavo, se tudi razlikuje med tema dvema deloma in znaša 16% in 6%. Intenzivnost migracije iz večjih oddaljenosti v raziskovana naselja Selške doline je dosti pomembnejša v prvem 8%, kot v drugem delu doline 2 %. Migracijska mobilnost žensk je pomembno večja od moških: 4 % proti 42%, zaradi patrilokalnega načina življenja. Intenzivnost migracije vpliva na ocenjeno sorodstvo (kinship) populacij raziskovanih naselij, in tudi na sorodstvo znotraj naselja (inbreeding). Ta vpliv je minimalen v prvem delu, zelo pomemben pa je v drugem gorskem delu, kjer je sorodstvo po moških prednikih izjemno visoko. Migracijsko sorodstvo korelira s stopnjo umrljivosti in depopulacijo raziskovanega področja.

Rezultati raziskav jezikovnih (lingvističnih) razlik v prostoru bazičnega besednjaka, ki postajajo v moderni antropologiji s holističnim pristopom vse pomembnejši, so jasno pokazali izrazito (mikro) diferenciacijo v določenih govorih Selške doline (n.pr. Danje). Upravičeno lahko predpostavljamo, da so zaznane lastnosti posameznih lokalnih govorov posledica različnih substratov in superstratov zaradi zgodovinskih dogajanj na tem področju: starosti naselja, različnega časa kolonizacije in porekla kolonistov, z druge strani pa obstoječe ravni prometnih povezav med posameznimi naselji. Tako lahko govorimo o štirih skupinah naselij, ki se ujemajo z zgodovinsko kolonizacijo tega prostora.

Odčitavanje podatkov iz mešanja posameznih govorov je izredno pomembno tudi kot pokazatelj analognih (mikro) evolucijskih bioloških procesov v tem prostoru.

Na osnovi analize (po IBP- Mednarodnem Biološkem Programu) 25 antropometričnih značilnosti (19 telesa in 6 glave) ter 9 fizioloških (kardio-respiratornih) značilnosti populacije Selške doline smo ugotovili sledeče: Populacija Selške doline se je pokazala heterogena v primeru fenotipskih variacij med populacijami raziskovanih naselij samo v antropometričnih značilnostih glave (širina in dolžina glave in širina obraza) pri ženskah, dočim je v antropometričnih značilnostih telesa in fizioloških značilnostih homogena pri obeh spolih. Z ozirom na to, da so to predpostavljene ekosenzibilne značilnosti in da se oblika variacij v populaciji ujema s podatki o migraciji prebivalstva, nam rezultat morfološke heterogenosti današnje populacije Selške doline nudi možnost genetske interpretacije.

Antropometrično ocenjena zgradba telesa populacije Selške doline v starosti od 25 do 75 let je pokazala, da je to populacija »povprečne« debelosti. Na osnovi indeksa telesne mase in komponent povprečnega preseka nadlahtnice smo ugotovili, da so moški relativno bolj mišičasti od žensk, ženske pa imajo več maščobnega tkiva. Moška in ženska populacija Selške doline je bolj suha in mišičasta od internacionalno referenčne ameriške populacije (Frisancho, 1990).

Slika 1: Seznam krajev, ki so bili zajeti v raziskavo.

Rezultati epidemiološke raziskave oralnega zdravja (zobni status in stanje ustne votline) prebivalcev Selške doline kažejo na zelo visok delež kariesa.

Hijerarhijska klasterizacija (metoda za določanje podobnosti med populacijami) raziskovanih populacij na osnovi izvršenih odontometričnih analiz ne kaže tendence k bližini geografsko bližnjih populacij, kakor tudi ne razlikovanja planinskih od dolinskih populacij v raziskovanem prostoru. To kaže na dejstvo, da gre verjetno za homogeno populacijo, ki je med skupno (mikro) evoliucijsko preteklostjo glede na iste ekološke in socio-kulturne pogoje življenja izgubila predpostavljeno različnost v dentalnih variablah in tudi na možno »selektivno inercijo« (odpornost organizma na spremembe) odontometričnih značilnosti, ki skozi opažen rezultat kažejo na biološko homogenost proučevanega prebivalstva Selške doline v preteklosti.

Zaradi čim boljše predstave o oralnem zdravju raziskovane populacije je potrebno v nadaljevanju raziskave na istem vzorcu izvesti obsežnejšo prehransko anketo in medicinski intervju, da bi dobili pregled teh parametrov glede na dejstvo, da so ustna sluznica in oralno zdravje odraz zdravstvenega stanja ljudi.

Na osnovi rezultatov analize kvantitativnih in kvalitativnih značilnosti dermatoglifov to je odtisov prstov in dlani (digito-palmarnega kompleksa) prebivalcev Selške doline, ki smo jih izvedli zaradi proučevanja (mikro) evoliucijskih procesov raziskovane populacije lahko zaključimo, da kvantitativne značilnosti z multivariatno analizo variance (statistična metoda) ne kažejo statistično pomembne heterogenosti. Le skupno število grebenov na vseh desetih prstih TRC pri ženskah in kot med triradiusom na dlani atd kot pri moških kažeta pri univariatni analizi variance, statistično pomembno heterogenost med raziskovanimi populacijami (naselji). Z diskriminantno analizo nismo dobili statistično pomembne funkcije. Le faktorska analiza kaže večjo heterogenost kvantitativnih značilnosti pri ženskah (6 faktorjev) kot pri moških (5 faktorjev), kar je logična analiza glede na spolni dimorfizem dermatoglifov.

Kvalitativne značilnosti dermatoglifov so pokazale večjo variabilnost in več statistično pomembne heterogenosti med populacijami. Pri moških se v frekvenci risb na prstih in dlani najbolj razlikuje populacija Dolenje vasi, pri ženskah pa populacije naselij Dolenja vas, Selca, Železniki in Zgornja Sorica. To kaže na hitrejše (mikro) evoliucijske spremembe v frekvencah alelov, ki določajo kvalitativne značilnosti dermatoglifov, ter kljub večji reprodukcijski mobilnosti žensk tudi rezultat za njih, večje heterogenosti v značilnostih kvalitativnih spremenljivk.

Ocena »bioloških oddaljenosti« za kvantitativne in za kvalitativne značilnosti dermatoglifov prstov in dlani (digito-palmarnega kompleksa) kaže na biološko stabilnost skupine, ki je izražena skozi »selektivno inercijo« (odpornost organizma na spremembe).

V nadaljevanju raziskav populacijske strukture raziskovanega področja bi bilo potrebno povezati obliko morfoloških variacij z obliko genetskih variacij istih populacij. To bi omogočili dodatno zbrani podatki o njihovih serogenetskih polimorfizmih (eritrocitni antigeni, izo encimi, serumski proteini in pa tudi DNA analize). Ker je Selška dolina po svoji geografski konfiguraciji in migracijskih značilnostih relativno izolirana od okolišnih področij, bi raziskave populacijske strukture podobne doline, ekološko podobnega biotopa, s predpostavljenimi drugačnimi migracijskimi trendi, dale nove možnosti ocene genetske podlage fenotipskih variacij poligenetskih antropometričnih in fizioloških značilnosti. V tej zvezi bi bilo potrebno narediti obširnejšo analizo prehrane prebivalstva ter oceno njihovih telesnih sposobnosti, ter statusa kostnega tkiva, kot odraza vplivov okolja na populacijo.

Informativno je bila narejena hitra »mala« prehranska analiza z vprašalnikom po mednarodnem vzorcu (UNESCO; WHO; KOSTER HEALTH). Anketirana so bila gospodinjstva Zgornje in Spodnje Sorice ter Danj. Rezultati kažejo na zaprtost področja in enakost prehranskih navad. Možna je primerjava z genskim tokom populacije (H. Machbeth). Narejen je bil tudi zanimiv šolski test (predlog predsednice ICAF for Europe, Oxford), ki je presenetljivo dobro potrdil etnogeografske posebnosti v prehrani prebivalcev hribovitih predelov Selške doline in podal celo starostno prehransko slojevitost, ter dinamiko prehransko-kulturne razširjenosti in postopne modernizacije.

V podratitovskih vaseh, ki kažejo večjo genetsko zaprtost, se posvečamo genealogijam (rodovniškim povezavam) s ciljem, da bi ugotovili nivo konsangvinitete (zakonskih zvez v sorodstvu) in v tej povezavi genetskih bolezni v raziskovanem »izolatu«.

Genetično strukturo populacije ocenjujemo z metodo izonimije, ki ocenjuje sorodstvo znotraj in med posameznimi naselji (tudi v preteklosti, za razliko od ostalih metod). V patrilinarnih družbah, v katerih se priimek nasledi kot da je odrejen z očetovim genom, vezanim za kromosom Y, predstavlja izonimija indirektno metodo za opisovanje genetske strukture populacije. Raziskava je pokazala, da se isti priimki lahko pojavljajo na obeh vejah, materini in očetovi veji rodoslovnega stebila. Zato so pogosti poročni pari z isto kombinacijo priimkov, kar je po naši metodi predpostavka za sorodstvo. Razporeditev priimkov v generaciji prednikov je pokazala več pojava izonimije zaradi socio-kulturnega dejavnika pozitivnega odnosa populacije za izonimne poroke, ki so se sklepale tudi z namenom, da bi se obdržala posest skupaj. Izonimni priimki so posledica križanja med sorodniki, predvsem v tretjem ali četrtem kolenu, ko se je posvečalo manj pozornosti posledicam, povezanim s konsangvinitetnimi porokami.

Ker naše raziskave populacijskih struktur Selške doline pokrivajo geografsko področje do 1200 m nadmorske višine (najvišje slovenske vasi: Torka, Zg. Danje) je bila izjemna

priložnost in zato naše vodilo in skrbna naloga, da ničesar ne prezremo in zabeležimo čim več opažanj. Zato smo vzporedno z drugimi podatki zbrali tudi podatke o menarhi (prvi menstruaciji), ki je kazalec razvoja pri deklicah in ki je sicer močno pod vplivom ekoloških pritiskov. Zaradi posebnih geografskih in klimatskih pogojev podatki kažejo na kasnejše dozorevanje, pri čemer so pomembni tudi genetski in sociološki dejavniki in njihovo medsebojno delovanje. Prav tako smo zapisovali tudi biološko spremembo nastopa menopavze (po definiciji WHO, 1981). Nadaljevalni raziskovalni program procesa staranja in menopavze smo izdelali skupaj s kolegi iz Amerike in ga nameravamo izpeljati v letu 2002.

Na populaciji treh podratitovskih vasi (Zg. Sorice, Sp. Sorice in Danj) je bila narejena moderna antropološka raziskava »hormonalnega stresa« (v sodelovanju s kolegi iz Avstralije). Z namenom, da bi proučili vpliv dejavnikov načina življenja na nivo izločanja hormonov, smo s pomočjo sline določali vrednosti hormonov kortizola in testosterona. Podatki so vezani na spol, težo in višino raziskovancev, ter tedenski cikel in dan počitka. Pokaže se biopsihosocialni model hormonalnih determinant z opaznimi sociokulturnimi spremembami v načinu življenja. Povišan nivo hormonov pri ženskah raziskovane populacije ob nedeljah razlagamo z večjimi obremenitvami zaradi vzporednega tradicionalnega in novega načina življenja.

Med našim prihodnjim delom se bodo pokazala še nova vprašanja, ki bodo nakazala tudi nove smeri raziskav.

Raziskave populacijskih struktur so dale in bodo še dale koristne podatke za mednarodno bazo podatkov t.im. referenčnih populacij (in njihovih biomedicinskih in antropoloških značilnosti). To je pomembno zato, da bi se lahko skozi nekaj generacij ocenjevali vplivi dejavnikov okolja na zdravje človeka, ter da bi se spremljali prilagoditveni procesi na nivoju posameznika in populacije, s ciljem napredka znanstvenih spoznanj, ki bi jih lahko uporabili v medicinski preventivni dejavnosti. Narejene raziskave so in bodo tudi pomemben zapis o narodu, ki je v nekem trenutku, v svoji biološki in sociokulturni preteklosti živel v tem delu Evrope.

V kolikor bo v Selški dolini prišlo do populacijske osvežitve, je nujno potrebno študije usmerjeno nadaljevati. Ker obstojajo jasni znaki, da je depopulacija (izomiranje prebivalstva) v nekaterih planinskih vaseh zaustavljena, bi bilo nujno v nadaljevalni študiji proučiti medicinsko antropološke ter socioantropološke vidike prihodnjega razvoja. Koristno bi bilo podatke dobljene s študijo v Selški dolini primerjati s podatki podobnih zaprtih gorskih dolin.

Uporabljeno gradivo:

- M. Vidovič: Migration processes in Slovenian subpopulations, 13th ICAES kongres, Mexico City 1993
 M. Bartenjev, M. Vidovič, B. Janičičević, V. Jovanović, J. Miličić, I. Rudan, P. Rudan, N. Smolej, Anita Sujoldžić, L. Sztrivcica: »Antropološke ra-

ziskave populacijskih struktur Slovenije» Aplikativno raziskovalni projekt na področju medicine-javno zdravstvo. Zaključno poročilo 1994-1995

- M. Vidovič: Populacijska struktura Selške doline (Slovenija) ocenjena z migracijo prebivalstva, magistrsko delo, Zagreb, 1996
 I. Rudan, M. Vidovič, M. Bartenjev, P. Rudan: Model-bound and model-free approach in the holistic analysis of population structure. Revista di Antropologia (Roma) vol.74 (1996), pp.77-92
 M. Vidovič: Evaluation of the genetic structure of the population of a Slovene mountain valley using the indirect genetic method, EAA kongres, Cambridge 2000
 M. Vidovič, L. Schmitt, S. Hisheh: The effects of lifestyle on salivary cortisol and testosterone in the inhabitants of three mountain villages in the Selška valley of northwest Slovenia, Kongres ABA, Australia, 2001.
 J. Miličić, M. Vidovič: Latentna struktura dermatoglifov populacije Selške doline. V tisku.

Zahvala

Na tem mestu se želim najlepše zahvaliti vsem prebivalcem Selške doline, ki prijazno sodelujejo v raziskavi. Najlepše se zahvaljujem ustanovam, podjetjem in tovarnam v Škofji Loki in Selški dolini, ki so sponzorirali in pomagali pri realizaciji delovnih obiskov tujih strokovnjakov in udeležbi na kongresih v tujini. Zahvaljujem se tudi Slovenskim železnicam in Adriji-Airwaisu.

Kot laik sem sicer skušal razčistiti določene parametre raziskave. Povedal sem, kako sam gledam na ženine in neveste z istimi priimki. Ker sem pri svojih rodoslovnih raziskavah v računalniško evidenco zbral podatke o 165.800 osebah oz. 58.300 družinah, sem lahko zbrane podatke tudi programsko analiziral. Iz celotne zbirke ni težko programsko izbrati primerov istega priimka ženina in neveste. Ravno tako preprosto je programsko mogoče izbrati pare bratrancev in sestričen. Računalniško je mogoče narediti še marsikatero druge primerjave, analize in statistike. Na to sem Maruško Vidovič opozoril in ji inštaliral program za računalniško vodenje rodovnikov. Naložil sem ji tudi svoje podatke, da bi lahko omenjene operacije na njih izvajala sama. Povedal sem ji, da mi moje analize potrjujejo vnaprejšnjo oceno, da je med istoimenskimi pari pri dovolj veliki preučevani populaciji samo četrtnina takih, kjer imata ženin in nevesta isti priimek in sta tudi bratranec in sestrična. Če torej iščemo poroke med bratrancev in sestričnami, jih bomo z iskanjem po istih priimkih tri četrtnine spregledali. Maruška Vidovič ni povedala, kako veliko populacijo je proučevala, koliko istoimenskih parov je našla in koliko med njimi je bilo v resnici bratrancev in sestričen. Ni povedala, v čem so se potomci teh bratrancev in sestričen razlikovali od otrok v družinah, kjer starša nista bila bratranec in sestrična.

Če bi se kot laik lotil najprej iskanja porok med bratrancev in sestričnami, bi jih poskusil najti enostavno tako, da bi v teh vaseh povprašal po takih primerih. Ljudje se med seboj zelo dobro poznajo in bi si s tem prihranil dolgotrajno iskanje istoimenskih priimkov v župnijskih

knjigah. (Tudi tega Maruška Vidovič ni povedala, koliko matičnih knjig in v katerih župnijah je obdelala). Morda bi si za dodatno kontrolo izbral še iskanje vpisov spregleda zadržka zaradi poroke med sorodniki. Za poroko med bratrancem in sestrično je treba najprej pridobiti spregled zadržka. Take spreglede zadržkov je bilo treba pridobiti na škofiji in so bili zabeleženi v zapisu poroke. Iskanje vpisov spregledov zadržkov bi verjetno najhitreje pripeljalo do porok med sorodniki.

Pri tem bi se morali zavedati še vseh napak, ki se lahko prikradejo tudi v uradno evidenco. Prva bi bila napaka zapisovalca. Te so sicer redke, vemo pa, da so se vedno dogajale. Največkrat so bile narejene nehote. Hujše in pogostejše so napake, ki so nastajale zaradi napake v zapisu očeta. Župnik je bil dolžan kot očeta zapisati zakonitega očeta, torej moža otrokove matere. Tako je zapisal tudi v primeru, ko ta ni bil biološki oče. Določen odstotek otrok je bil nezakonskih. Oče v takih primerih ni bil vpisan in je otrok dobil priimek po materi. V zadnjih desetletjih pa je vse pogostejša izvenzakonska zveza. Te v matičnih knjigah niso vpisane. Kako gledamo na različne zapise istega priimka? So Gartner, Gartnar, Gortnar in Gortner isti priimki? Pa Benedičič in Benedejčič, Golja in Golija, Bizovičar in Bozovičar, Dolenc in Dolenc.....? Naj navedem še kak primer, ki bi ga bilo treba upoštevati pri nabiranju istoimenskih parov? Bo kdo rekel, da je mogoče s korekturnimi posegi odpraviti vpliv teh napak?

Napake se prikradejo tudi raziskovalcem. Zase ocenjujem, da sem tudi jaz v svoji datoteki nehote naredil do pol odstotka napak.

Vsiljuje se mi domneva, da je mogoče v proučevani populaciji (za Vidovičevo ne vemo kolikšna je bila celotna populacija in še manj, kolikšna je bila proučevana) najti premajhen vzorec zakonskih zvez med bratranci in sestričnimi, da bi lahko po rezultatih sklepali na zakonitosti. Na področju medicine, genetike, antropologije in še kakšne vede sem res laik, nisem pa laik na področju statistike.

Če je verjeti današnjim dosežkom na področju genetike, bi nam samo genetske raziskave omogočale identifikacijo zelene populacije. Šele pri tako izbranih primerih bi lahko nadaljevali raziskave na otrocih. Tako to razumem kot laik, in to sem v dosedanjih pogovorih tudi ponujal v presojo.

Ravno tako nejasen mi je rezultat poročnih migracij. Tega s pomočjo zapisov v poročni knjigi ni mogoče opraviti. Zapis poroke sicer vsebuje tudi kraj rojstva (včasih bivanja ob poroki) ženina in neveste, ne vsebuje pa podatka o tem, ali bo poročeni par stanoval na domu ženina, na domu neveste ali na nekem tretjem naslovu. Poroka je bila sicer največkrat v župniji neveste, pa ne vedno. Kraj rojstva ženina in neveste je bil sicer evidentiran tudi v oklicih, ne pa tudi kraj bivanja po poroki. Res je pri kmečkem prebivalstvu dedič večkrat sin. Vendar to ni pravilo. Posploševanje dedovanja po moških potomcih je kaj slabo vodilo pri proučevanju poročnih migracij.

Sam bi se v tem primeru spet poslužil preprostega anketiranja ali enostavneje rečeno spraševanja. Drug natančnejši vir bil lahko bili popisi prebivalstva in/ali popisi župljanov. Iz njih je razvidna evidenca družin z navedbo rojstva družinskega očeta in matere. Splošno znano je, da je tendenca vsake migracije, ne le poročne, iz slabšega na boljše. Nekaj zmede dela pri tem ljubezen, prav dosti pa ne. Splošno znano je, da je življenje v ravninskem delu lažje kot v višinskem, če v Selški dolini zanemarimo motive, ki jih pogojujejo podnebje, splošna razvitost in blagostanje, kultura, varnost.... Ne morem si misliti, da je treba iskati korelacijo med poročnimi migracijami in med porokami med sorodniki. Je Maruška Vidovič kljub vsemu tudi v tem pogledu odkrila kaj takega, kar do zdaj znanost še ni vedela?

Če so računalniške rutine zelo uporabne za ugotavljanje istih priimkov ženinov in nevest in za ugotavljanje porok med bratrancem in sestrično (kar ni isto) pa so precej manj uporabne za ugotavljanje poročnih migracij. To pa enostavno zato, ker je precejšen odstotek podatkov o kraju pomanjkljiv ali zato, ker bi morali za vsak kraj rojstva dosledno uporabljati enoten kvalifikator (naslov). Tu celo hišno ime ne bi bilo dovolj zanesljiv indikator kraja bivanja družinskih članov v več generacijah. Maruška Vidovič sicer navaja v odstotkih izražene migracije v dolinskem in višje ležečem svetu. Teh enostavno ne razumem. Vem samo to, da so nekatere od proučevanih višje ležečih vasi popolnoma izpraznjene. Vanje so se začeli v zadnjih letih vračati sorodniki ali tujci, vendar samo kot vikendaši.

Maruška Vidovič je z isto raziskavo leta 2005 v Zagrebu doktorirala. Izrazila je željo, da bi o svojih raziskavah predavala v Škofji Loki, kjer sem bil pri tamkajšnjem Muzejskem društvu odgovoren za organizacijo tematskih predavanj, v Ljubljani pa članom rodoslovnega društva. Njeno zajetno doktorsko delo sem kako uro prelistaval in iskal isto, kar sem iskal v prejšnjih razgovorih ali prebiranju. Nič več nisem zvedel. Zato še vedno priznavam, da njene raziskave ne razumem. Ne vem, kaj se je odločila raziskati in kaj je ugotovila.

Kljub temu sem kolege v Muzejskem društvu in kolege rodoslovce vprašal, če so pripravljeni predavanje Maruške Vidovič še enkrat poslušati. Ker niso nasprotovali, sem ji ponudil termin za dve predavanji. Še isti dan je dr. Maruška Vidovič udeležbo na obeh predavanjih odpovedala brez obrazložitve.

Dr. Maruška Vidovič mi grozi, da bo ukrepala, če se bom še naprej vtikal v njeno stroko. Povedal sem, koliko in kako sem se vtikal. Enostavno – prav ničesar nisem razumel. Po drugi strani pa mi je ona nekajkrat neutemeljeno očitala, da se vtikam v njeno delo. Vsakič sem jo opozoril, da naj mi ne podtika česar nisem zagrešil. Tako je bilo tudi v primeru, ko mi je skušala prepovedati objavo prispevka za katerega sem prosil izvajalca genet-

skega vzorčenja v Sloveniji. Slovenija je bila namreč izbrana za enega od področij zbiranja genetskih vzorcev skupaj z rodovniki. Projekt je izvajal in ga še izvaja ameriški institut. V Sloveniji se izvajal pod okriljem Inštituta za varovanje zdravja pod neposrednim vodenjem mag. Maruške Vidovič. Kot dajalci vzorcev smo člani Slovenskega rodoslovnega društva izdatno sodelovali in smo projekt želeli predstaviti tudi v časopisu Drevesa. Ryan Swap, terenski zbiralec vzorcev, sicer še študent in Fulbrightov štipendist, je bil izbran zato, ker je za namen projekta dovolj dobro znal slovensko. Povečal sem ga, da pripravi prispevek za časopis Drevesa. Predložil je zelo slab prevod, zato sem njegovo angleško besedilo prevedel sam in ga dal v strokovni pregled dr. Ireni Zupanič. Maruška Vidovič mi je skušala objavo in stike z Ryanom Swapom preprečiti in mi očitala, da se vmešavam v njeno delo in področje njene odgovornosti. Težko jo je bilo prepričati, da so njeni očitki povsem neosnovani. Popustila je šele, ko sem predlagal soočenje z nadrejenimi.

Maruška Vidovič je svoje delo predstavila tudi v časopisu Delo:

Naši priimki v vlogi genov

Čet 09.02.2006

V Sloveniji je že narejena večletna antropološka populacijsko-genetska raziskava, v kateri sem uporabila priimke kot genetske markerje. Potekala je v okviru nacionalnega antropološkega raziskovalnega programa Inštituta za varovanje zdravja RS v Ljubljani.

To pomeni, da imamo pri nas že rezultate tovrstnih antropoloških raziskav, ki jih na primer drugje šele uvajajo. O tem je preteklega 15. septembra v Znanosti pisal Tomaž Švagelj (Avtohtoni priimki kot nadomestilo za gene. Milijon ljudi z okoli 50.000 priimki), ko je navajal, da bodo ruski znanstveniki iz Laboratorija za populacijsko genetiko Mediko-genetskega raziskovalnega središča pri Ruski medicinski akademiji znanosti pri raziskovanju domačega prebivalstva namesto običajnih genetskih označevalcev (krvnih in drugih markerjev) uporabili kar priimke.

Genetske variacije v človeških populacijah

V kontekstu »populacijskih struktur«, to je sodobnih antropoloških raziskav, s pomočjo katerih pojasnjam genetske variacije v človeških populacijah, sem naredila raziskavo z metodo izonimije, to je istih priimkov, ki je bila moja doktorska disertacija. Sicer pa različne antropološke populacijske raziskave, katerih organizatorica in izvajalka sem, potekajo v Selški dolini že od leta 1993 in jih vsako leto dograjujem.

Raziskavo sem izvedla v okviru najpomembnejših zakonov raziskav populacijskih struktur, to je s holističnim pristopom,

ki zajema cel spekter bioloških, medicinskih, socioloških, kulturnih posebnosti, zaradi lažje in natančnejše merljivosti opazovanih pojavov na modelu izoliranih populacij in s pomočjo populacijsko-genetskih metod. Sodobni antropologiji je prinesla veliko novih spodbud in možnosti prav populacijska genetika, ki pomeni konceptualen pristop k variabilnosti človeka in metodološko orodje, lahko bi rekli »sodobno tehniko« za proučevanje človeških populacij, h katerim je zadnjih nekaj desetletij usmerjen raziskovalni interes biološke antropologije.

Zaradi zemljepisnih, zgodovinskih, družbenih, gospodarskih in drugih posebnosti sem kot raziskovalni model izbrala Selško dolino, ki dobro karakterizira tudi genetsko izoliranost. V raziskavo sem zajela 9 vasi: 5 v spodnjem delu doline ob cesti in reki in 4 v antropološko najbolj zanimivem zgornjem planinskem delu, nemško koloniziranem v 13. stoletju in na začetku 14. stoletja. Današnja populacija Selške doline pretežno izvira iz kolonistov, ki so prišli v dolino po 10. stoletju. V raziskavi sem zbrala in obdelala podatke za več tisoč oseb, za obdobje 150 let, to je 4 do 5 generacij, kar omogoča tudi zadovoljiv časovni vpogled.

Šmidi kot kovači

Priimki, ki služijo za identifikacijo posameznika in z njim izraženo legitimnost, so nosilci nešteti zgodovinskih posebnosti (npr. agregacija Šmidov – kovačev v Podlonku, ki spominja na zgodovinsko železarsko obdobje v Železnikih in okolici), kulturnih, socialnih oznak (nemški priimki, ki označujejo predniški izvor v Sorici in Danjah, npr. Pintar in Kežar nastali iz poklicev sodar in sirar) in drugih pa tudi genetskih informacij. Genetska uporaba priimkov temelji na spoznanju, da frekvence in distribucije priimkov v populacijah lahko modelirajo genetično strukturo človeških populacij. V raziskavi so priimki zaradi načina prenosa, ki je identičen biološkemu prenosu, dobili vlogo »specifičnega orodja«. Gre za analogijo genov in priimkov, kot genetskih markerjev, kajti priimki se v patrilinearnih družbah (večina evropskih držav) nasledijo, kot da so odrejeni z očetovim genom, vezani na kromosom Y.

V raziskavi opazovani izonimi se pojavljajo na materini in očetovi liniji rodoslovnega debla predvsem v generacijah prednikov. Uporabila sem celo vrsto kvantitativnih tehnik. Matematične metode in modeli za analizo distribucije priimkov so razviti iz teorije populacijske genetike. S pomočjo razporeda priimkov sem raziskala specifično genetsko populacijsko strukturo raziskovanega geografskega območja oziroma preko izbranih genetskih parametrov mikroevolucijo populacije, ki se za razliko od makroevolucije, vezane na geološki čas, lahko zgodi že v eni sami generaciji. S priimkovnimi analizami sem ugotovila vse najpomembnejše genetske parametre populacije: stopnjo sorodstva znotraj vasi in med posameznimi vasi ter genetične oddaljenosti populacij, ki s sumarizacijo podobnosti in razlik v genetskih frekvencah

populacije oziroma podpopulacije izostrijo analizo razlikovanja populacij oziroma podpopulacij. Testirala sem tudi prilagodljivost z različnimi teoretičnimi populacijskogenetskimi matematičnimi modeli in naredila primerjalno analizo mer medpopulacijskih oddaljenosti vseh do zdaj izvedenih analiz populacijskih struktur raziskovalnega modela. Rezultati so nazorno pokazali, kako razpored priimkov vpliva na mere populacijske mikrodiferenciacije in na genetične oddaljenosti med podpopulacijami, to je med posameznimi vasmimi.

Učinek genetskega odstopanja

Raziskava izonimije se je naslanjala tudi na migracijske analize v Selški dolini, ki sem jih naredila že prej, to je na analize poročnih ali genetskih migracij, ki so potrdile genetsko izoliranost, prikazale migracijsko sorodstvo in odkrile, koliko generacij potrebuje populacija do genetske uravnoveženosti, dalje na zgodovinske in druge dostopne podatke o populaciji, živeči v dolini med Škofjeloškim hribovjem, ki nudi to prednost, da je nekdanje freisinško ozemlje zgodovinsko dobro dokumentirano.

Učinek genetskega odstopanja in učinek utemeljitelja je bil s pomočjo priimkovnih analiz opazen posebno v zgornjem delu, v vaseh pod Ratitovcem, ki so enoten, zaprt genetski pul. Dobljene so za evropski geografski prostor razmeroma visoke vrednosti sorodstva znotraj vasi in sorodstva med posameznimi vasmimi. Prebivalci vasi z največjim deležem izonimnih zakonov so genetsko najbolj oddaljeni od »homo-geniziranega jedra« doline, odprtega za medsebojne migracije. Vzrok velike stopnje porok v sorodstvu v generacijah prednikov so zgodovinska dejstva, to je slabe komunikacije v preteklosti, geografske in jezikovne bariere, gospodarska težnja, obdržati zemljo skupaj, in tradicionalni, patrilokalni vzorec poročanja (s poroko so migrirale ženske, moški so se vezali na posest).

Dobiti dovolj dobro genetsko informacijo iz socialno-kulturnega podatka, kakršen je priimek (ob upoštevanju vseh predpostavk), pomeni velik uspeh populacijske genetike in njenih metod. Rezultati raziskave in nova spoznanja o populacijski strukturi Selške doline pa so pomemben prispevek k sodobni fizični antropologiji in javnemu zdravju, saj nudijo tudi izhodišča za preventivne zdravstvene akcije.

Dr. Maruška Vidovič

Inštitut za varovanje zdravja RS, Ljubljana

je zakonskih parov, kjer sta imela ženin in nevesta pred poroko enak priimek. Za ta namen je najbolj pripravno orodje PAJEK, program ki sta ga za analizo omrežij razvila dr. Vladimir Batagelj in dr. Andrej Mrvar. Med 58.300 družinami je ta program našel 53 porok med bratrancem in sestrično. Manj kot ena taka na tisoč porok.

Zdaj me je zanimalo, ali se otoška populacija kaj razlikuje od kopenske. Zbral sem namreč tudi 7141 oseb po evidencah za dalmatinski otok Silba. Med 2687 družinami je isti program našel 6 primerov porok med bratrancem in sestrično. To bi po grobem računu zneslo 2.2 na tisoč.

V društveni referenčni zbirki je tudi rodovnik plemstva, ki ga je sestavljal kolega Nenad Novaković. V tej zbirki je okrog 57.000 oseb. Od 25.700 zakonskih parov je kar 328 porok med bratrancem in sestrično – 12.7 od tisoč.

Tak rezultat dobimo na hitro. Ne trdim, da je poskus znanstven. Ne postavljam trditve, da je pogostost porok med bratrancem in sestrično v kopenski populaciji dva do trikrat manjša od otoške in pri rdeči krvi več kot desetkrat manjša od plave.

Zdaj sem se lotil še preštevanja zakonov z enakim priimkom ženina in neveste.

Spet uporabim svojih 58.300 porok in med temi program izbere 381 parov z enakimi priimki. Zdaj bi med temi lahko ugotavljali delež bratrancev in sestričen ali pa bi med identificiranimi zakoni bratrancev in sestričen iskali take z enakimi priimki. Ne eno ne drugo ne prinese koristi. Za raziskovanje antropoloških (ali katerih koli) pojavov med potomci bratrancev in sestričen ter za primerjanje teh ugotovitev s primerjalno populacijo bi morali najprej z zadostno zanesljivostjo identificirati družine bratrancev in sestričen. Zadostno zanesljivost pa lahko zagotovi samo genetska primerjava. Tako trdim jaz, znanost pa ve več.

Če povzamem: Tudi rodoslovce bi zanimalo, če bi jim kdo vedel kaj tehtnega povedati o poročnih migracijah. Še bolj bi nas verjetno vse zanimalo, kaj je Maruška Vidovič ugotovila, ko je raziskovala antropološke posebnosti potomcev bratrancev in sestričen.

Zahtevnejše rodoslovno računalniške vsebine

Matjaž Blokar

Prvi štirje meseci rodoslovja

Obstaja cela vrsta računalniških programov, ki so namenjeni rodoslovju. Izbira med njimi ni enostavna, nekje pa je treba začeti. Slovenski rodoslovci v veliki meri uporabljajo program **Brother's Keeper V 5.2**, nekateri V 6. Kot popolni novinec sem si ga na začetku svojega rodoslovnega udejstvovanja v začetku leta 2003 takoj priskrbel, vendar z njim nekako nisem znal začeti. Premalo sem vedel, za branje navodil pa nisem imel potrpljenja. Bil sem neučakan, saj sem za pregledovanje družinskih dokumentov iz zapuščine staršev porabil »že cele« Božične in novoletne počitnice! Pričakoval sem hitre učinke.

V internetni iskalec Google sem odtipkal geslo »family tree«. Takrat se mi je na prvem mestu pojavila povezava na **Legacy**. Po prebiranju internetne strani in nekaj klikih sem v enem večeru postal uporabnik programa **Legacy Family Tree V 4.0** v zastojni verziji, ki nudi delno funkcionalnost. Vnašanje podatkov v **Legacy** je bilo zelo intuitivno. Pozneje, ko sem imel nekaj podatkov že vnešenih, sem dobil v roke še program **Family Tree Maker V 10**. Z njim nisem imel kaj početi, saj so bili vsi podatki, čprav jih je bilo takrat še tako malo, v bazi programa **Legacy**.

Preko elektronske pošte sem spoznal prvega izkušenega rodoslovca, za katerega se je izkazalo, da sva v daljnem sorodstvu. Začela sva izmenjevati podatke: jaz njemu v obliki besedila, on meni na dva načina: v obliki besedila in v formatu GEDCOM. Z GEDCOM formatom sem se srečal prvič, zato si z njim nisem znal pomagati. Iz besedila sem podatke prepisal v svojo bazo in bilo je fascinirano! Po treh mesecih rodoslovja sem imel zapisano vejo babice, očetove mame, do začetka 17. stoletja nazaj! Kakšna vzpodbuda za začetnika!

Šel sem na sestanek Slovenskega rodoslovnega društva in se včlanil. Ugotovil sem, da sem prišel »prepozno«, saj sem ravno zamudil nekaj predavanj z računalniško rodoslovno tematiko, predvsem o programu **Pajek**. Kakšna škoda, a takrat tega še nisem vedel. Seznanil sem se s programom **GeneWeb**. Prišel je čas, da se udomačim z GEDCOM datotekami, sicer se ni dalo napredovati.

Ustalitev

Začel sem uporabljati več rodoslovnih programov za delo z isto bazo podatkov, število oseb pa je naraščalo. Z naraščanjem števila oseb so se pojavili izzivi navigacije po bazi, saj je naraslo število soimenjakov, podatkov o krajih, vpisanih virov, itd. Prerasel sem zastojno verzijo in kupil licenco za **Legacy V5.0 Deluxe Edition**. Saj ni bila draga

v primerjavi s tem, koliko časa sem do takrat že porabil. Začel sem ceniti društvena priporočila za delo z rodoslovnimi podatki, ki jih sicer nisem mogel upoštevati v celoti. Priredil sem si jih za svojo rabo, delno tudi zaradi tehničnih omejitev. Ko je bila moja baza velika nekako 1.100 oseb, sem tako ugotovil, da jih je polovica vpisanih brez kakršnegakoli vsaj približnega datuma! Ob večerih sem porabil teden dni, da sem bazo spravil v red in obrestovalo se je. Danes ne morem razumeti, kako je mogoče shajati z bazo, v kateri so osebe, ki niso datirane vsaj s približnim rojstnim datumom. Običajno se izkaže, da se tako zmotim le za par let, v izjemnih primerih za deset.

Druga temeljita čistka baze je nastopila pri velikosti približno 2.000 oseb, ko sem spoznal, da domača hišna imena ne sodijo v polje za ime, niti v polje za priimek, niti v polje za alternativno ime in priimek. Glede na dejstvo, da se oseba lahko rodi z enim hišnim imenom, umre pa z drugim, kadar se poroči in preseli, sem spoznal, da je hišno ime krajevni podatek (podatek hiše). Sedaj ga vpisujem v polje skupaj s podatki za kraj rojstva ter kraj smrti. Pri preurejanju baze v ta način zapisa sem začel ceniti **Legacy**, saj mi omogoča, da listo krajev lahko ne samo vidim in tiskam, pač pa tudi urejam in popravljam kot ločen samostojen seznam, pri čemer za vsak vpisan krajevni podatek lahko dobim na vpogled listo oseb, ki je kakorkoli vezana nanj, obenem pa vsakemu krajevni imenu lahko dodam opombe.

Društvena priporočila za delo sem si moral prirediti za zapisovanje datumov. **Legacy** oblike __.__.1900 ali __.03.1900 ne sprejme. Pri vnosu podatkov se **Legacy** dosledno drži standarda GEDCOM 5.5, kjer je za take primere mogoče vpisati *Abt. 1900*, ali pa *Abt. Mar 1900*. Iz tega razloga moram podatke, ki jih od drugih dobim v GEDCOM datoteki in jih želim uvoziti, najprej popraviti z orodji, kot bo opisano v nadaljevanju.

Programsko okolje rodoslovca

Rodoslovec, ki dela z računalnikom, je danes omejen, če za delo s svojo bazo podatkov ne uporablja večjih programov, saj nobeden od njih ne omogoča vsega, kar potrebuje. K temu prispevajo tudi proizvajalci sami, saj poleg osnovnega programa prodajajo različne dodatke. Problema ne reši niti nakup vseh dodatkov pri enem proizvajalcu. Določeni programi so prikladnejši za določeno opravilo, pri čemer so razlike sorazmerno velike in postanejo pomembne, ko velikost baze naraste. Za rodoslovno bazo do nekaj deset ali celo sto oseb pa je dober vsak rodoslovni program. Tipična opravila so:

- vnos podatkov in urejanje,
- iskanje,
- priprava grafičnih prikazov,
- prikaz sorodstvenih povezav,
- statistika,

- priprava objave na internetu,
- priprava multimedijskih grafično slikovnih diagramov,
- in drugo.

Standardni format GEDCOM omogoča prenosljivost datotek med rodoslovnimi programi. Kljub standardu pa prenosljivost ni absolutna, saj vsi proizvajalci standarda ne podpirajo v posameznih podrobnostih, ali pa funkcionalnosti posameznih programov presegajo tisto, kar je s standardnim zapisom mogoče izraziti. Zaradi tega žal ni mogoče svoje podatkovne baze izvoziti v drug rodoslovni program, jo tam dopolniti, nakar pa vse skupaj brez izgube prenesti nazaj. Običajno si rodoslovec izbere en sam program, s katerim podatke vnaša in jih ureja, vsi ostali programi so le za dodatno obdelavo in pripravo rezultatov.

Slovenski rodoslovec, ki uporablja računalnik, ne more mimo dejstva, da utegne imeti težave s šumniki, saj ni popolnoma slovenskega rodoslovnega programa, kaj šele, da bi bil ta dober za vsa potrebna opravila. To je težava, za katero ni skupnega zdravila.

Nekaj izkušenj s programsko opremo

Navajanje imen določenih proizvodov v tem prispevku ni namenjeno reklamam, pač pa služi za seznanjanje razlikami funkcionalnosti rodoslovnih programov iz pozicije spoznanj posameznika. Teh programov je mnogo, zato vseh ni mogoče in smiselno spoznati. Danes cenim nekatere od tistih, ki sem jih bolj ali manj naključno spoznal glede na opravila, ki sem jih potreboval in glede na nasvete, ki sem jih dobil.

Danes cenim **Legacy** v polni licencirani funkcionalni verziji **Legacy V 6.0 Deluxe Edition**, ki je dosegljiv po ceni 29,95 USD. Predstavlja mi kompleksno orodje za vnos, urejanje in navigacijo po podatkih, ki pa je hkrati tudi dovolj intuitivno za uporabo. Ena od lastnosti, ki je vredna omembe, je *Tagging*, to je označevanje zapisov oseb. Mogoče je označiti posameznike ali ciljne skupine oseb, da jih je pri urejanju baze lažje najti, urejati kot podseznake, primerjati, izvoziti, itd. Za izdelavo grafičnih prikazov bi bilo potrebno za **Legacy** dokupiti programske dodatke, vendar je podpora za šumnike vprašljiva, pa tudi druge zmogljivosti me po poizvedovanju sodeč ne bi zadovoljile.

Family Tree Maker 2005 je program, s katerim sem izdeloval grafične rodoslovne prikaze, vendar sem ga pred kakšnim letom prenehal uporabljati. V različici **Family Tree Maker 2006** je bil dosegljiv po ceni 25,95 USD, trenutno pa je FTM 2006 dosegljiv samo v ponujenem paketu **Family Tree Maker 16** z dodatnimi programi za 39,95 USD. Za razliko od mnogih tovrstnih programov omogoča razlikovanje med obliko grafičnega simbola za prikaz moških in ženskih oseb, kar se mi zdi pomembno. Obstaja pa ena težava: prikazov ni mogoče povsem posloveniti, čeprav je šumnike mogoče prikazati. Ključne besede,

kot so »rojstvo«, itd., ter njihove pripadajoče okrajšave ostanejo namreč vedno v angleščini.

GeneWeb V 4.10 je koristen pri prikazovanju sorodstvenih in vsakršnih povezav ter za iskanje po velikih zbirkah, vendar popolnoma neuporaben za vnašanje podatkov. Njegova korist je neizpodbitna, saj edini prikaže povezave oseb v bazi preko svaštva, čeprav pa popolnoma odpove pri analizi prednikov, katerih veje se prepletajo, kar je opisano v nadaljevanju. V preteklih številkah *Dreves* je že bil podrobneje predstavljen, na voljo pa je brezplačno. V pripravi je različica **GeneWeb V 5.00**.

Brother's Keeper V 5.2 še iz časov operacijskega sistema DOS nudi izjemno funkcionalnost zastonj, licenco pa je potrebno plačati za CD in priročnik z navodili. Zame osebno je koristen zaradi izmenjave podatkov med rodoslovcami v Sloveniji, saj je precej v rabi, ker je bil uporabniški vmesnik preveden. Zdi se, da je neuničljiv, saj očitno kolegi rodoslovcami pri obdelovanju ogromnih podatkovnih zbirk (več deset ali celo 100 tisoč oseb) nimajo nobenih performančnih težav! Najnovejša verzija tega programa je **Brother's Keeper V 6.2**.

GenBox V 3.6 je rodoslovni program, s katerim sem popolnoma nadomestil **Family Tree Maker** in s pomočjo katerega odkrivam res mnogotere možnosti izdelave grafičnih rodoslovnih prikazov. To je za uporabo zahtevno orodje, s katerim si podatkov ne bi želel vnašati, ker v ta namen preferiram **Legacy**. **GenBox** omogoča pripravo povsem poslovenjenih grafičnih prikazov in nudi uporabniški vmesnik tudi v Slovenskem jeziku. Program je dosegljiv po ceni 29,95 USD.

Pri svojem delu uporabljam tudi pomožne programe. Fotografiranih starih matičnih zapisov nikoli ne tiskam, ker bi porabil preveč papirja in barve. Pregledujem jih neposredno z ekrana s pomočjo programa **IrfanView V 3.98**, ki je pregledovalnik za vse vrste slikovnih datotek, obenem pa sem z njim pridobil dolgo iskano orodje, s katerim digitalne fotografske posnetke znotraj slike lahko označujem, ne da bi poleg pregledovalnika potreboval še poseben ločen program za obdelavo slik. Tako se bom pri ponovnem iskanju po elektronskih posnetkih matičnih zapisov v bodoče lahko hitreje znašel, saj mi ne bo treba še enkrat brati tistih zapisov, ki sem jih že razbral in obdelal kdaj prej. Program **IrfanView** je brezplačen.

Drug pomožni program je zmogljiv urejevalnik tekstovnih datotek, s katerim je mogoče spreminjati in popravljati GEDCOM datoteke. To je uporabno v primeru, ko so podatki, kot naprimer datumi, zapisani na način, da jih program ne razpozna. Kljub temu, da naj bi GEDCOM kot standard zagotavljal kompatibilnost, se dogaja, da program zavrne kak podatek, ki ni v pravem formatu, saj nekateri programi ob vnosu podatkov ne oblikujejo po standardu. Če ni mogoče spremeniti načina zapisa datuma na strani izvora ali urediti to na strani ponora podatkov, je edina možnost neposredno spreminjanje GEDCOM dato-

teke. Pri uvozu GEDCOM podatkov običajno nastane tako imenovana LOG datoteka, kjer je navedeno, v katerih vrsticah in za kakšne napake gre. V GEDCOM datoteki je potrebno poiskati vrstice, popraviti zapis in uvoz podatkov ponoviti. V ta namen je uporaben text/hex editor, kakršnega za pisanje programske kode sicer uporabljajo programerji. To je **UltraEdit-32** text/hex Editor, ki je dosegljiv po ceni 39,95 USD in omogoča v izjemno dolgi datoteki formata TXT ali GED v trenutku najti vrstico ali znakovni niz ter ga nadomestiti z drugim – zelo koristno. Primerljive funkcionalnosti nudi tudi program **TextPad**, za katerega nakup licence stane 29,30 USD. Slika 1 prikazuje tipičen primer zapisa ene osebe v GEDCOM formatu, kjer je videti, da se prebiranja in popravljavanja zapisa pravzaprav ni težko priučiti. Če ima rodoslovna baza približno 5.000 oseb, je v GEDCOM formatu dolga približno 100.000 vrstic, kar pomeni dva tisoč klasičnih A4 strani! Povprečno število vrstic narašča linearno s številom oseb, zato ima GEDCOM datoteka za 50.000 oseb že približno en milijon vrstic! To je razlog za uporabo zmogljivih Text/Hex Editorjev, ne pa običajnih urejevalnikov besedil, kot **Notepad** za **Windows** ali pa celo **Microsoft Word**. Obdelava GEDCOM datotek ni nujno vsakdanja potreba rodoslovca; koristna je takrat, kadar je potrebno v lastno bazo čim bolj precizno uvoziti podatke, ki nam jih posredujejo drugi. Običajno namreč niti ne gre za napake, pač pa zgolj za prilagajanje načina zapisovanja svojemu z uporabo orodij odreži in prilepi (cut and paste). Zelo zamudno bi namreč bilo kasneje v lastni bazi preko grafičnega vmesnika iskati uvožene podatke in jih ročno popravljati v obliko, ki jo želimo.

Program **UltraEdit-32** pa je uporaben tudi zato, ker je z njim mogoče pretvarjati kodne nabore znakov. V praksi to pomeni, da je GEDCOM datoteko z eno potezo pred

```

111.ged
0 @I20798 INDI
1 NAME Jakob /BLOKAR/
2 GIVN Jakob
2 SURN BLOKAR
1 NAME Jakob /BLOKAR/
2 GIVN Jakob
2 SURN BLOKAR
1 SEX M
1 BIRT
2 DATE Abt 1600
1 DEAT
2 PLAC Kazlje - žup. Tomaj
1 UID 09C398BF6A144969B316F5B0CA4E8E32991F
1 CHAN
2 DATE 11 Sep 2005
3 TIME 15:51
1 FAMS 8F6898
1 NOTE @N120798
0 @N120798 NOTE
1 CONC Najstarejši najdeni Blok. Po analizi rojstne knjige je v1
1 CONC deti, da sočasno v Kazljah in tudi sicer v župniji Tomaj n
1 CONC i bilo nobene druge družine s priimkom Blok. Število druž
1 CONC in s priimkom Blok. v Kazljah je naraslo zaradi Jakobovi
1 CONC h otrok. Zaradi tega bi bilo mogoče sklepati, da se je v Ka
1 CONC zije priselil.
1 CONT
1 CONT 22. oktobra 1648 je bil krstni boter... torej še živ.
1 CONT

```

Slika 1: Tipičen zapis osebe v GEDCOM formatu

zajemom podatkov v drug rodoslovni program mogoče pretvoriti, da se pokažejo šumniki, če bi sicer s tem imeli težave. Ob tem se izkaže, da operacije pretvarjanja kodnega nabora znakov **TextPad** ne nudi.

Analize dreves prednikov s prepletenimi vejami

V tem poglavju opisujem izkušnje z raziskanim drevesom prednikov, v katerem je trenutno znanih 481 oseb v razponu 13. generacij in obdobju 400 let. V tem naboru prednikov so se v bazi pojavile povezave ki jih analitično ni zmožen pravilno in celovito prikazati praktično nobeden od navedenih rodoslovnih programov. Gre za učinek združevanja in prepletanja posameznih vej, ko sorojenca nastopata kot prednika v različnih vejah in ko se na enak način včasih prepletejo tudi veje njihovih prednikov. Izsek grafičnega prikaza drevesa prednikov na sliki 2 prikazuje primer s črkami označenih podvojenih oseb.

Razlike se pojavijo že pri osnovnem ugotavljanju števila oseb v seznamu prednikov ključne osebe: **GeneWeb** poroča 521 oseb, **Genbox** poroča 503 oseb. **Brother's Keeper** in **Legacy** poročata 481 oseb, kar je pravilno, saj se nekateri predniki pojavijo večkrat, ker pa gre za iste osebe, se smejo šteti le enkrat. Presenetljivo je, da se že v tako preprosti analitični funkciji programi razlikujejo med seboj.

Slika 2: Efekt prepletanja vej prednikov (izsek)

Razlike se pojavijo tudi pri ugotavljanju vozlišč, to je prednikov ključne osebe, kjer se veje drevesa dejansko združijo, saj sta si ključni osebi brat in sestra s takim naborom prednikov zaradi združevanja vej hkrati tudi večkratna daljna bratranca. Na primeru te rodoslovne baze je v navedenih programih mogoče zaslediti sledeče rezultate:

1. **GeneWeb** prikaže le eno vozlišče, to sta oče in mati. To je bilo zame popolno razočaranje, saj je **GeneWeb** znan po tem, da je eden redkih, če ne edini, ki zna prikazati mnogotere verige povezav preko svaštva. Na internetnem

seznamu pogostih vprašanj za GeneWeb je ta problem izpostavljen, odgovor pa je, da je omejitve narejena namerano, kajti prikaz povezav prednikov naj bi sicer postal nerazumljiv.

2. **Genbox** prikaže 25 vozlišč. Analiza je pokazala, da je kar precej vozlišč prikazanih dvakrat, eno pa celo štirikrat, vendar so vozlišča pravilno ugotovljena. Večkratno prikazovanje pomeni, da vozlišče prednikov nastopa v večjih kombinacijah, težava pa je, da v tem načinu prikazovanja ni jasno na prvi pogled, koliko vozlišč prednikov v drevesu dejansko obstaja. Program ne izpiše seznama oseb, ki tvorijo povezavo, najti pa ga je mogoče preko grafičnega prikaza, kar je zamudno.

3. **Brother's Keeper** prikaže 5 vozlišč. Analiza je pokazala, da program najde samo vozlišča, ki so skupna za vejo očeta in matere ključne osebe, vendar žal ne vseh. Vozlišč, ki so zgolj v veji enega od staršev, ne najde. Pri tako pomanjkljivem prikazu najdenih vozlišč je bilo potrebno preveriti, na kakšen način se prikaže sorodstvena povezava do tistih vozliščnih oseb, ki jih program ni samostojno našel. V tem primeru so se vse povezave prikazale pravilno in tudi v vseh obstoječih kombinacijah z izpisom pravega seznama oseb.

4. **Legacy** prikaže 11 vozlišč. Analiza je pokazala, da je rezultat pravilen, vendar pa samo s pomočjo tega programa ni bilo mogoče ugotoviti, v koliko kombinacijah vsako vozlišče nastopa. Program prikaže seznam vmesnih oseb zgolj ene od kombinacij, ki pa niti ni posrečeno izbrana, obenem pa ne omogoča iskanja preostalih kombinacij.

Na koncu tega poročila lahko svetujem takle postopek:

1. Poglej v **Legacy**, koliko vozlišč prednikov obstaja.
2. Poglej v **Brother's Keeper** in naredi seznam vmesnih oseb za vsako od vozliščnih oseb posebej in poišči vse kombinacije.
3. Preveri vse kombinacije z **Genbox** z analitičnim orodjem in vizualno na grafičnem prikazu drevesa prednikov.
4. Pozabi na **GeneWeb**.

Zamudno, a potrpljenje je edino pravo orožje rodoslovca, ki pa je na koncu poplačano z odkritji. Zelo pomembno je, da si ustvarimo zaupanje, na katero analitično funkcionalnost se v določenem rodoslovnem programu lahko zanesemo, saj ne poznam enega, ki bi celovito in pravilno podal prav vse.

Priprava grafičnih rodoslovnih prikazov za tisk

Osnovna želja vsakega rodoslovca je zelo elementarna: na univerzalnem mediju, to je papirju, izdelati dopadljiv prikaz družinskega drevesa, ki ga razumejo vsi. V nadaljevanju ne bo govora o grafičnih sposobnostih rodoslovnih programov, pač pa o premoščanju tehničnih ovir, da bi predvsem velike prikaze s čim manj truda tehnično izdelali.

Grafični prikaz drevesa potomcev z nekaj 100 osebami je na papirju višine formata A4 lahko dolg tudi do 3 m, vsak vnet rodoslovec pa je že naletel na prikaz, ki vsebuje preko 600 oseb in bi bil pod enakimi pogoji dolg okrog 5 m. Za prikaz dolžine 3 m je potrebnih 15 listov formata A4 ali 8 listov formata A3. Z zamudnim lepljenjem potrpiamo enkrat, dvakrat, tudi večkrat, vendar se naveličamo. Če je prikaz potrebno izdelati v večji nakladi nekaj 10 primerkov, je edina rešitev grafični tisk. Pri tem se vprašamo, kako naj bo tehnično prikaz pripravljen, da bo za tisk primeren.

Profesionalni tiskalniki, ki jih najdemo pri grafiki, delujejo s kolutom papirja širine 60 ali 90 cm in precejšnje dolžine. Čeprav tiskalnik deluje preko računalnika, ki je popolnoma primerljiv z osebnim računalnikom doma, pa ni mogoče računati s tem, da bi lahko grafiku prinesli zgolj svojo rodoslovno datoteko, pač pa pričakuje datoteko z že oblikovanim grafičnim prikazom. Rodoslovnega programa za oblikovanje grafičnega prikaza grafik namreč nima na voljo. Oblikovanje prikaza, pa čeprav z računalnikom, je vseeno prezamudno opravilo, da bi lahko pričakovali sodelovanje grafika, ne da bi mu za porabljeni čas odšteli kaj denarja. Če pa že grafik opravi nekaj najnujnejše grafične priprave pred tiskom, pa je to opravljeno z grafičnim, npr. **CorelDRAW**, ne pa z rodoslovnim programom.

Tehnična priprava grafičnega prikaza se razlikuje glede na namen:

1. Tiskanje prikaza na domačem tiskalniku, ko je zaradi omejene velikosti papirja (A4, redkeje A3) potrebno lepljenje. To je mogoče opraviti neposredno iz rodoslovnega programa, v katerem je bil prikaz pripravljen.

2. Pošiljanje prikaza sorodniku po elektronski pošti, da ga bo on sam natisnil doma, vendar nima našega ali celo nobenega rodoslovnega programa. V ta namen je pripravljen prikaz potrebno shraniti v prenosljivem formatu, najbolje PDF (Portable Document Format), vendar po straneh tako, da bo po lepljenju nastal enak izdelek, kot če bi ga natisnili sami. Za tiskanje in pregledovanje se uporabi zastojni dobro poznani program **Adobe Acrobat Reader**.

3. Tiskanje prikaza pri grafiku, ki ima tiskalnik s papirjem na kolutu, rodoslovnega programa pa seveda nima. Prikaz je potrebno shraniti v prenosljivem PDF formatu, pripravljen pa mora biti na način, da po tiskanju ne bo potrebno fizično lepljenje. V ta namen lahko h grafiku odnesemo ali pošljemo PDF datoteko, ki je pripravljena na enak način, kot v prejšnjem primeru za pošiljanje sorodniku, ki pa jo grafik mora zložiti (navidezno zlepiti) s programom **CorelDRAW**, da bo nastal prikaz v enem kosu. Za to bo seveda porabil nekaj časa. Še bolje pa je, če pripravimo PDF datoteko na način, da bo prikaz že v končnem formatu, s čimer zmanjšamo čas dela

priprave za tisk na najmanjšo možno mero, hkrati pa pridobimo popoln nadzor nad končnim izgledom.

Tehten razmislek pokaže, da je za vse tri namene, tudi za prvega, najprimernejša pot tiskanja prikazov preko vmesne PDF datoteke. Razlika je le v nastavitvi velikosti papirja: za tiskanje doma se nastavi velikost papirja, ki jo podpira tiskalnik, za tiskanje pri grafiku pa velikost papirja, ki je, če se le da, enaka končnemu izdelku. Prednost tiskanja preko vmesne PDF datoteke je tudi v tem, da je datoteko mogoče shraniti in jo naslednjič ponovno uporabiti, ne da bi bilo potrebno v rodoslovnem programu grafični prikaz znova oblikovati, obenem pa je to eden od načinov, da svoje delo kronološko shranjujemo v grafični obliki in kasneje nazorno vidimo, kako smo z rodoslovnimi raziskavami napredovali.

Kako do PDF datoteke? Nekateri rodoslovni programi imajo že v osnovi vgrajeno možnost generiranja PDF datotek, so pa tudi taki, ki tega nimajo. Tipičen program, ki nima vgrajene PDF opcije, je pa zelo bogat z možnostmi za oblikovanje grafičnih prikazov, je **GenBox**. Zgodi se, da je v osnovi vgrajena PDF opcija neuporabna. Tak primer je **Family Tree Maker**, kjer generirana PDF datoteka ne vsebuje šumnikov, čeprav se na izvornem ekranskem prikazu pojavijo. Zgodi se tudi, da ni mogoče nastaviti velikosti papirja po meri (Custom Page), ki bi bila dovolj velika, da bi v enem kosu zajela dolžino in širino celotnega rodoslovnega prikaza. Pravtako se zgodi, da so generirane PDF datoteke neskladne oziroma neustrezne v tehničnih podrobnostih zapisa, da jih grafik s programom **CorelDRAW** sploh ne more zajeti, čeprav jih **Adobe Acrobat Reader** povsem normalno prikaže.

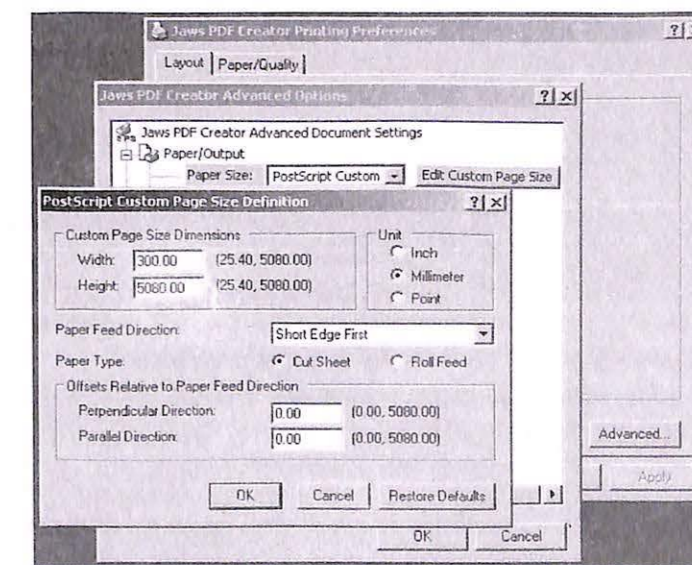
Univerzalna rešitev je v izbiri ustreznega PDF konverterja, to je dodatnega programa, ki prikaz namesto na tiskalnik pretvori v PDF datoteko. PDF konverter je nekakšen navidezni tiskalnik in res se v programih uporablja enako kot tiskalnik. Tudi če rodoslovni program v osnovi že vsebuje PDF opcijo, je dodatni PDF konverter lahko rešitev za morebitne težave z vgrajenim.

Preizkušena je bila cela vrsta PDF konverterjev:

- **PrimoPDF** nima vgrajenih veliko predpripravljenih formatov papirja, vendar je dodana funkcionalnost vnosa velikosti papirja po meri (Custom Page). Program je v prosti uporabi in zanj ni potrebno plačati. Z njim so težave pri velikosti strani nad 1.385 mm v dolžino ali širino, saj sliko odreže, čeprav omogoča vnos dimenzij strani do 5.080 mm. Rezultat s programom **CorelDRAW** ni povsem obvladljiv, zato je priprava za tisk pri grafiku vprašljiva.
- **PDF-Xchange Lite** je zanimiv predvsem zaradi tega, ker je z njim mogoče dodajanje strani k že obstoječemu PDF dokumentu, kot na primer ločeno pripravljene naslovnice. Nakup licence stane 22,95

USD. Program ni nujno potreben, saj je za enak končni učinek v postopku priprave za tisk mogoče za ta isti namen shajati tudi z dvema ločenima PDF datotekama.

- **BroadGun pdfMachine** ponuja največji nabor predpripravljenih formatov od vseh, ki so bili preizkušeni, ne nudi pa nastavitve strani po meri. Težava, ki je bila izločilnega pomena, čeprav za uporabo programa ni potrebno plačati, je občasno naključno pojavljanje t.i. pop-up reklamnega okna v internetnem brskalniku. V kombinaciji s **CorelDRAW** ni bil preizkušen.
- **Amyuni PDF Converter** deluje popolnoma napačno. Šumnikov, sicer vidnih na ekranu, ne pretvarja za tisk. Zanimivo je dejstvo, da je v programu v osnovi vgrajena PDF opcija, ki deluje na osnovi **Amyuni PDF**, zaradi česar je rezultat pridobljen s **Family Tree Maker** za Slovence brez dodatnega PDF konverterja neuporaben. **Amyuni PDF Converter** je sicer mogoče dobiti za 67,00 EUR.
- **Jaws PDF Creator**. Licenciranje stane 64,00 USD oziroma 49,00 EUR. Poleg standardnih formatov strani omogoča nastavljanje strani po meri (Custom Page) do velikosti 5.080 mm dolžine in širine (slika 3). Rezultat je mogoče brez težav uporabljati v kombinaciji s **CorelDRAW**, se pravi enostavno pripraviti prikaz za tisk.
- **Adobe Acrobat PDF Writer** je program, ki predstavlja referenco za kreiranje PDF datotek, saj je firma Adobe tista, ki ima avtorstvo nad PDF specifikacijo. Delovanje programa, nastavljanje strani velikega formata in možnost nadaljne obdelave rezultata v **CorelDRAW** je brezhibno, vendar je cena 299,00 USD za ljubitelja previsoka.

Slika 3: Nastavljanje formata po meri (Custom Page) v programu Jaws PDF Creator

- **Drugi konvertorji.** Preizkušenih je bilo še nekaj drugih, vendar so za prikaz problematike dovolj značilni navedeni primeri. PDF konvertorji se namreč razlikujejo po tem, koliko slojev informacije originalnega vira upoštevajo pri konverziji in katero verzijo PDF standarda podpirajo.

Zaradi tehničnih omejitev ostalih konvertorjev je bil predmet izbora vsekakor **Jaws PDF Creator**. Preizkušanje v kombinaciji s **Family Tree Maker** sicer ni povsem uspelo, ker so se pri dolžini strani nad 1.385 mm zopet pojavile zgoraj opisane težave, vendar pa je v kombinaciji z **GenBox** delovanje brezhibno, kar razen z **Adobe Acrobat PDF Writer-jem** ni uspelo z nobenim drugim od preizkušenih. Vseeno pa je potrebno omeniti, da je PDF konvertorjev na tržišču precej in z naborom naštetih še zdaleč niso izčrpane vse možnosti.

Tiskanje preko PDF datotek omogoča še izvedbo dodatnih dveh trikov. Prvi je pomanjševanje ali povečevanje. Ne glede na to, če je bil grafični prikaz pripravljeno na drugačni velikosti papirja (npr. A3, A2 ali velikosti po meri), ga je mogoče preko PDF datoteke tiskati doma na A4 ali morda na A3 list papirja. Prikaz je sicer pomanjššan, vendar je morda še vedno berljiv. Drug trik je pomemben za tiskanje pri grafiku, to je sočasno tiskanje dveh ali treh grafičnih prikazov. V primeru, kadar širina prikaza ne presega 300 mm ne glede na njegovo dolžino, je na papir v kolutu širine 600 mm mogoče tiskati dva, na papir širine 900 mm pa sočasno tri prikaze, kar nam bo omogočil grafik, ko bo za tisk s pomočjo **CorelDRAW** iz PDF datoteke zajel naš prikaz. Gre za optimiranje cene, saj je tarifa pri grafiku običajno določena z dolžinskim metrom papirja in je zato koristno izrabiti njegovo celotno širino.

Povzetek postopka priprave prikaza za tisk je torej sledeč:

1. Izvoz GEDCOM datoteke iz rodoslovnega programa, v katerem urejamo bazo oseb, ter uvoz podatkov v rodoslovni program, ki ga uporabljamo za grafične prikaze. Zgodi se, da je med tem v GEDCOM datoteki zaradi šumnikov potrebno zamenjati kodni nabor znakov. Celoten ta korak je nepotreben za tiste, ki najdejo program, ki jim ustreza hkrati za urejanje rodoslovne baze in pripravo grafičnih prikazov.

2. Priprava grafičnega prikaza:

- a. Izbira izhodiščne osebe za generiranje prikaza.
- b. Izbira vrste prikaza (potomci, predniki, ...).
- c. Nastavitve prikaza (prikazani podatki, število generacij, oblika prikaza, oblika in velikost simbolov, oblika in velikost črk, ...).
- d. Ugotavljanje velikosti celotnega pripravljenega prikaza in po potrebi popraviljanje zgornjih nastavitev za optimiranje velikosti uporabljenega papirja.

3. Nastavitev parametrov za navidezno tiskanje preko PDF konvertorja:

- a. V meniju za tiskanje je namesto tiskalnika potrebno izbrati naš PDF konvertor, ki je bil predhodno nameščen na računalnik.
- b. Nastavitev velikosti strani po meri, kadar želimo prikaz natisniti pri grafiku. Priporočeno je, da je format strani take velikosti, da je prikaz sorazmerno lepo nameščen na enem samem listu ustrezne velikosti.
- c. Vizualno preverjanje velikosti in pozicije pripravljene prikaza na listu, vse še vedno v okviru rodoslovnega programa, ki ga uporabljamo za oblikovanje prikazov.
- d. Tiskanje preko PDF konvertorja, ko se glede na prejšnje nastavitve namesto dejanskega tiskanja generira in shrani datoteka v PDF formatu z vsebovanim našim prikazom.

4. Vizualni pregled pripravljene PDF datoteke s prikazom v programu **Adobe Acrobat Reader**.

5. Dejansko tiskanje iz programa **Adobe Acrobat Reader** ali prenos PDF datoteke do grafika, ki mu je potrebno povedati, kakšno velikost formata po meri smo izbrali. Grafik bo PDF datoteko najverjetneje zajel s programom **CorelDRAW** in jo nato tiskal na papir ustrezne širine in poljubne dolžine (kolut).

Prepričan sem, da bi opisani način priprave rodoslovnih prikazov za tisk bil izvedljiv tudi z drugimi rodoslovnimi programi, ne samo z **GenBox** ali deloma tudi s **Family Tree Maker**, vendar za zamudno preizkušanje ni bilo časa. Večina navedenih konvertorjev in tudi drugih rodoslovnih programov je dosegljivih preko interneta brezplačno za določeno preizkusno obdobje. Vesel bom vsake posredovane izkušnje tistih, ki so ali bodo preizkusili kaj drugega.

Kdor bo v grafične rodoslovne prikaze želel vplesti fotografije oseb, kar programi sicer omogočajo, utegne pri grafiku imeti pogovore glede pravilnega mešanja barv, saj programi v okolju Windows zaradi ekranskega prikazovanja delujejo po principu RGB (Red-Green-Blue), profesionalni tiskalniki pa po principu CMYK (Cyan-Magenta-Yellow-Black), vendar to prepustimo strokovnjakom.

Za konec

Rodoslovna baza, ki jo trenutno urejam, je velikosti 7.000 oseb. Pri svojem delu uporabljam več programov različnih vrst. V njihovo spoznavanje sem vložil določen čas in tudi denar, saj si rodoslovja brez računalnika ne znam več predstavljati. Pri tem se zavedam, da z nekaterimi opravili računalniške obdelave v rodoslovju, kot je multimedija in še kaj, nisem domač. Teh opravil se zaenkrat zavestno izogibam, ker bi sicer preveč časa, ki ga namenim za rodoslovje, porabil le za računalništvo. Pojem »preveč« pa je subjektivno merljiv in našli se bodo, ki bodo trdili, da je bilo preveč že doslej.

Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije

XXX. nadaljevanje

Peter Hawlina

Za rodoslovce so med arhivskim gradivom daleč na prvem mestu matične knjige. Bolj natančno knjige krstov, porok in smrti, ki jih ponekod že več kot 400 let vodijo župnije oz. župniki. Tem sledijo popisi župljanov, popisi prebivalstva in drugi cerkveni in civilni arhivi. Iz teh virov pridobivamo temeljne gradnike za rodovnik.

O prenosu teh virov smo v tem nadaljevanju že večkrat pisali.

Spisek arhivskega gradiva pa se s tem ne izčrpa, saj je praktično neizčrpen. Rodoslovci pri svojem delu uporabljajo še zelo različne pripomočke. Taki so različni slovarji, sezname, imeniki, vodniki po zbirkah, in še mnogo drugega gradiva. Morda bo kdo porekel, da to ni arhivsko gradivo. Ne bom ugovarjal, vendar gre pri omenjenih delih skoraj izključno za objave izpred nekaj deset, če ne celo sto in več let. Zaradi svoje starosti so že davno razprodane. Imajo jih nekatere knjižnice.

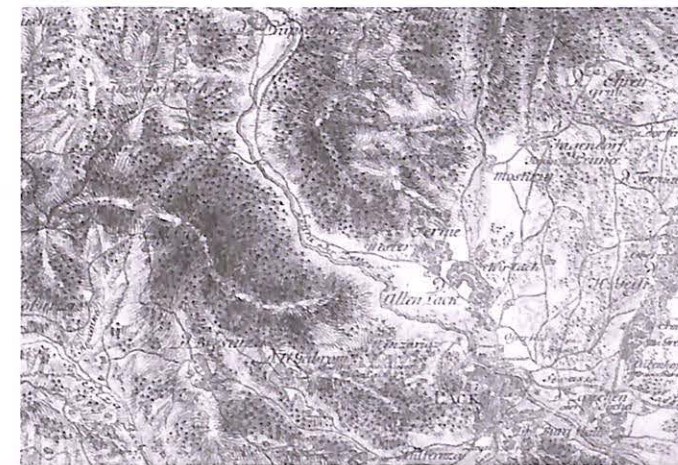
Ta kategorija gradiva je največkrat lepo sistematično in pregledno zgrajena. Iskanje pa zna biti tudi po teh delih zamudno, če jih sploh imamo na razpolago. Nekaterim je lahko problem tudi pisava gotica.

Poglejmo nekatere primere.

Prvi spisek, ki se nam je zdel vreden prepisovanja, je bil imenik članov Mohorjeve družbe. Izbrali smo leto 1900. V imeniku so bili poimensko objavljeni vsi takratni člani. Spisek je bil urejen po takratni cerkveni organizaciji. V okviru škofij, dekanij, župnij in zaselkov so bili (največkrat ne po abecednem redu) navedeni člani. Med približno 80.000 imeni je bilo razmeroma lahko najti iskanega, če smo vedeli, kje je takrat prebival. Ta sistem nam je sicer nazorno predstavil tudi takratno cerkveno organiziranost, skoraj nemogoče pa je bilo ugotoviti kje vse so takrat živeli posamezniki z določenim priimkom.

Drug koristen rodoslovčev pripomoček sta Vodnik po matičnih knjigah in Vodnik po župnijskih arhivih. Tak vodnik je za celo Slovenijo izšel v sedemdesetih letih. Zaradi mnogih sprememb sta ljubljanski in mariborski škofijski arhiv izdala vodnike po lastnih fondih, mariborski ga je izdal celo v elektronski obliki, ljubljanski samo v tiskani. Vodnik po župnijskih arhivih je v elektronsko obliko preoblikoval in objavil na spletu (<http://www2.arnes.si/~rzjtopl/rod/viri/zupnije.htm>) Janez Toplišek.

Dotakniti se nameravam še popisa krajev. Teh popisov je več. Nemara je najstarejši tisti, ki je nastal ob izdelavi vojaškega zemljevida sredi 18. stoletja. Kasneje je bilo še precej drugih, večina je bila urejena po upravni razdelitvi in je navajala domače in tuje (nemško) ime kraja. Eden

Detajl iz vojaškega zemljevida - Škofja Loka.

Stara Fužina, k 153; 134 - *Alten Hammer oder Stara Fushina*, 86, **Alten Hammer**, 86, 87, 90, 93;
Alten Hammer, 32, 33
 Stara gora: Altberg/Stara gora, h 137 B1 - *Altenberg*, **Altenberg**, 52, 53
 Stara Loka, k 159 D2 - *Alten Lack*, **Alten Lack**, 104, 105, 106, 107, 108, **Altenlack**, 106
 Stara Sava, k 135 B1 - *Sava*, **Sava**, 36
 Stara sela, k 176 D1 - *Na Seleh*
 Stara vas, k 137 - **Altendorf**, 51, 52
 Stara vas: Altendorf/Stara vas, k 137 D1 - *Altendorf*, **Altendorf**, 51

Del indeksa krajevnih imen v prilogi vojaškega zemljevida.

zadnjih, ki je pokrival večino ozemlja današnje Slovenije je bil Krajevni leksikon Dravske banovine in leta 1937. Ta leksikon je bil do takrat najbolj popoln in pokriva slovenskim rodoslovcem zanimivo geografsko področje z mnogimi dragocenimi podatki.

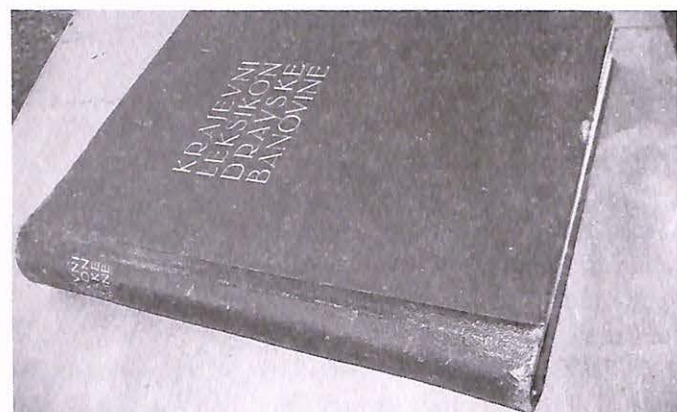
Podobnih referenčnih virov, ki so večini rodoslovcem skorajda nedostopni, je še brez konca. O imeniku članov Mohorjeve družbe smo že pisali, prav tako o Vodniku po župnijskih arhivih. Oba sta dostopna na spletu.

Tokrat si nekoliko bližje oglejmo, kako je z imenikom krajev. Starih objav je, kot rečeno, več. Vsaka po svoje uporabna, vse pa težko dosegljive. Nekaj je tudi spletnih. Ne bom poskušal omeniti vseh. Posebno omembo zasluži naš dunajski kolega Felix Gundacker, ki je kot posameznik opravil prav mamutsko delo. Postal je pojem v avstrijskem rodoslovju. Pa ne le v avstrijskem, temveč v avstro-ogrskem. Večina njegovega dela je izšla v tiskani obliki. Spisek je objavljen na njegovi spletni strani www.ihff.at, precej njegovih del pa hranimo tudi v knjižnici Slovenskega rodoslovnega društva. Del svojega gradiva pa je objavil tudi na spletu. Tu opozarjam na stran www.ihff.at/indexstart.htm, kjer obiskovalec vnese slovensko ali nemško ime iskanega kraja, program pa mu vrne vse kraje s tem imenom (novim in starim), župnijo in deželo. Za iskani kraj Suha je odgovor podan v tabeli na naslednji strani:

Früherer Ortsname	Heutiger Ortsname	Zuständige Pfarre(n)	Kronland
	Dol-Suha	Recica ob Savinji	Steiermark
Untersuchadol	Dolenji Suhadol	Brusnice, Povisanje	Krain
Obersuchadol	Gorenji Suhadol	Brusnice, Povisanje	Krain
Suha	Suha	Mozirje	Steiermark
Zauchen	Suha	Skofja Loka	Krain
Zauchen Sucha	Suha pri Predosljah	Predoslje	Krain
Suha Dol	Suhadol	Dol pri Hrastniku	Steiermark
Suha Dol	Suhadol	Loce pri Poljcanah	Steiermark
Renzenberg	Suhaole	Dole pri Litiji	Krain
Suchadole	Suhadole	Komenda	Krain

Nekateri kolegi mu očitajo številne napake, zlasti v zapisu imen. Namenoma se je namreč izognil posebnim znakom č, š in ž. Tudi zato, ker se v različnih računalniških okoljih različno prikazujejo.

Najnovejši dosežek na področju krajevne leksike pa je Krajevni leksikon Dravske banovine. To kapitalno delo je član Slovenskega rodoslovnega društva Leopold Mokotar leta 2004 in 2005 skeniral in s programom RECOGNITA preoblikoval v berljivo elektronsko datoteko. Rezultat svojega (spet mamutskega) dela je podaril kolegom rodo-

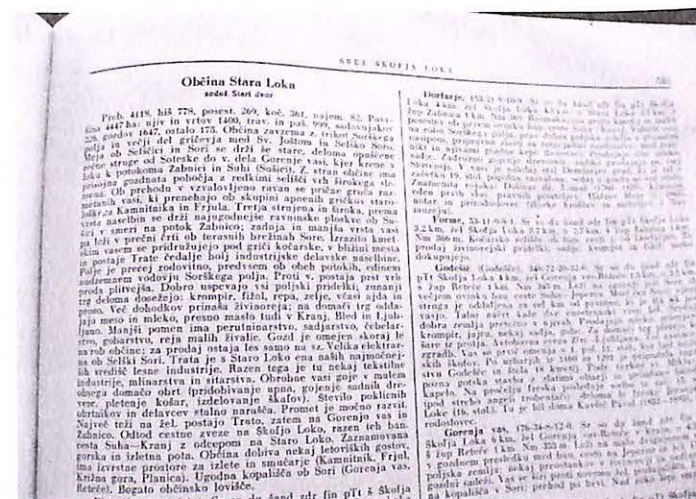

slovcem in vsem drugim potencialnim uporabnikom. Leksikon je trenutno v celoti objavljen na strani kolega Petra Zavodnika http://www.zape.si/srd/Index_aom.htm. Ne samo, da je po elektronski datoteki iskanje neprimerno hitrejšo in popolnejše kot pri listanju knjige v knjižnici. Ne samo, da jo lahko uporabljamo s svoje delovne mize. Ne samo, da lahko izbrane odstavke prenesemo v lastne zapise. Več kot vse to. Tako preoblikovani leksikon je postal gradivo za njegovo posodabljanje. Po sedemdesetih letih od svojega izida je ponovno izšel v svoji spletni metamorfozi.

Občina Stara Loka sedež Stari dvor

Preb. 4118, hiš 778, posest. 269, koč. 361, najem. 82. Površina 4447 ha: njiv in vrtov 1400, trav. in paš. 999, sadovnjakov 226, gozdov 1647, ostalo 175. Občina zavzema

z. trikot Sorškega polja in večji del gričevja med Sv. Joštom in Selško Soro. Meja ob Selščici in Sori se drži še stare, deloma opuščene rečne struge od Soteske do v. dela Gorenje vasi, kjer krene v loku k potokoma Žabnici in Suhi (Sušici). Z. stran občine ima prisojna gozdnata pobočja z redkimi selišči vrh širokega slemena. Ob prehodu. v vzhvalovljeno ravan se prične gruča razmetanih vasi, ki prenehajo ob skupini apnenih gričkov starološkega Kamnitnika in Frjula. Tretja strnjena in široka, prema vrsta naselbin se drži najugodnejše ravninske ploskve ob Sušici v smeri na potok Žabnico; zadnja in manjša vrsta vasi pa leži v prečni črti ob terasnih brežinah Sore. Izrazito kmetskimi vasem se pridružujejo pod griči kočarske, v bližini mesta in postaje Trate čedalje bolj industrijske delavske naselbine. Polje je precej rodovitno, predvsem ob obeh potokih, edinem nad zemeljski vodovju Sorškega polja. Proti v. postaja prst vrh proda plitvejša. Dobro uspevajo vsi poljski pridelki; zunanji trg deloma dosežejo: krompir, fižol, repa, zelje, večasih ajda in proso. Več dohodkov pri. naša živinoreja; na domači trg oddajajo meso in mleko, presno maslo tudi v Kranj, Bled in Ljubljano. Manjši pomen ima perutinarstvo, sadjarstvo, čebelarstvo, gobarstvo, reja malih živalic. Gozd je omejen skoraj le na rob občine; za prodaj ostaja les samo na sz. Velika elektrarna ob Selški Sori. Trata je s Staro Loko ena naših najmočnejših središč lesne industrije. Razen tega je tu nekaj tekstilne industrije, mlinarstva in sitarstva. Obrobne vasi goje v malem obsegu domačo obrt (pridobivanje apna, gojenje sadnih drevesc, pletenje košar, izdelovanje škafov). Število poklicnih obrtnikov in delavcev stalno narašča. Promet je močno razvit. Največ teži na žel. postajo Trato, zatem na Gorenjo vas in Žabnico. Odtod cestne zveze na Škofjo Loko, razen teh ban. cesta Suha-Kranj z odcepom na Staro Loko. Zaznamovana gorska in izletna pota. Občina dobiva nekaj letoviških gostov, ima izvrstne prostore za izlete in smučarje (Kamnitnik, Frjul, Križna gora, Planica). Ugodna kopaljšča ob Sori (Gorenja vas, Reteče). Bogato občinsko lovišče.

Ena od 1400 strani v leksikonu.

Vsi smo modre krvi

Steve Olson, Jure Zupan

Pred nekaj leti se je Genealoški urad v Dublinu preselil iz sobice v Heraldicnem muzeju v Narodno knjižnico nižje na ulici. Stara pisarna namreč ni bila dovolj velika za vse ljudi, ki so se oglašali na uradu, da bi izsledili svoje Irske prednike, in celo nova, veliko večja pisarna, je že preplavljena. Zaradi svoje zgodovine zatiranja in katoliškega fevdalizma, je bila Irska zelo uspešna izvoznica ljudi. Število prebivalcev otoka ni nikoli presežlo 10 milijonov, a vendar kar več kot 70 milijonov ljudi po svetu trdi, da je Irskega porekla. Ob toplih poletnih dnevih, ko se turisti drenjajo na bližnjem Trinity Collegeu in na Dublinskem gradu, je tudi vrsta s turisti, ki čakajo, da bi se posvetovali z enim od profesionalnih genealogov Genealoškega urada, lahko tako dolga, da se vije izven prostorov Urada.

Predpostavljam, da je kar nekaj ljudi kdaj zgrabilo raziskovanje rodbinskega drevesa, približno tako kot mene. V svoji pisarni imam mapo, ki vsebuje nepopolna rodbinska drevesa Olsonov in Taylorjev, Richmanov in Sigginnsov (mojih Irskih prednikov), ki sem jih zbral pred nekaj leti v napadih družinske pripadnosti. Največji delež med mojimi predniki predstavljajo kmetje, duhovniki in nepripravni. A nekaj od rodbinskih linij s Starega sveta kaže v smeri nečesa veličastnejšega - vsebujejo nekaj vitezov in celo barona. Nikoli si sicer nisem vzel časa za to, ampak stavljal bi, da bi z nekaj dela lahko dosegel tisto nirvano genealoškega raziskovanja, to je, da bi dokazal izvor iz kraljeve družine.

Pred nekaj meseci sem se odpravil v Dublin, da bi izvedel kaj več o moji Irski strani rodbine in se pogovoril o rodoslovju z Markom Humphrysom, mladim računalničarjem na Dublinski Univerzi. Humphrys ima temne lase, temno modre oči, roke polne sončnih peg in bledikast ten. Genealogija ga je začela zanimati že kot najstnika, potem, ko je poslušal romantične zgodbe o vlogah njegovih prednikov v uporih proti Angležem. Ko pa je želel raziskati svoje družinsko drevo globlje v preteklost, se je sled izgubila. Kazenski zakoni, ki jih je razglasila Anglija v zgodnjem osemnajstem stoletju, so prepovedali irskim katolikom kupovati zemljo ali se izučiti za poklice, kar pa je tudi pomenilo, da se je ohranilo le zelo malo pisnih virov. "Irci katoliškega porekla so skoraj povsem odrezani od svoje preteklosti", mi je povedal Humphrys, medtem ko sva sedela v njegovi pisarni s pogledom na živahno gradbišče. (Dublin City University, ki se je specializirala predvsem za informacijsko tehnologijo in naravoslovje, raste tako hitro kot severno predmestje Dublina, sredi katerega stoji.) Velika ironija Irske je ta, da imamo vso to dolgo, bogato zgodovino, a se skoraj nihče od ljudi irsko-katoliškega porekla ne more neposredno povezati s to zgodovino.

Medtem ko je bil podiplomski študent na Cambridgeu, se je Humphrys zaljubil in nato tudi poročil z Angležinjo. Raziskovanje njenega rodbinskega drevesa se je izkazalo za veliko bolj plodno. Njena družina je vedela, da izvirajo od nezakonskega sina desetega grofa Pembrokega. Že le po nekaj urah v Cambridgeški knjižnici je Humphrys dokazal, da je bil grof Pembrokeški neposredni potomec Edwarda III., kar je nadalje pomenilo, da je Humphrysova žena kraljeva pra-pra...pravnujinja, pri čemer jo od kraljeve krvi loči dvajset generacij. Humphrys je nato začel zbirati genealoške poslastice povezane z Angleško kraljevo družino. Za mnoge od slavnih Irskih upornikov, o katerih se je učil v šoli, je pokazal, da so imeli prednike, ki so se poročili z nekom iz vplivne protestantske družine. To je takoj pomenilo, da so bili tudi potomci Angleške kraljeve družine. Prav tako je bila tudi večina od Ameriških predsednikov kraljevega porekla, enako pa je veljalo tudi za znane Evropske družine.

Humphrys je ob tem začel opažati nekaj nenavadnega. Kadarkoli je obstajalo zanesljivo rodbinsko drevo, je lahko za skoraj vsakega posameznika Evropskega porekla pokazal, da izhaja iz Angleške kraljeve družine - celo za tako nepričakovane primere kot sta Hermann Goering in Daniel Boone. Humphrys je tako začel domnevati, da je to pravzaprav pravilo zahodnega sveta in ne izjema, četudi ima le malo ljudi na voljo dokumente, ki bi lahko dokazali kraljevo poreklo.

Humphrys je začel zbirati rodbinska drevesa v 1980-tih, najprej na papirju in kasneje z uporabo računalnikov. Vendar pa je veliko dela na kraljevih rodbinskih povezavah opravil v sredini devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko je internet ravno prihajal v splošno uporabo. Svoje izsledke je začel objavljati na internetnih straneh, s hiperpovezavami, ki so povezovale različne linije med seboj. Nenadoma se je pred njim izrisala gosta mreža prednikov. "Vedel sem, da so bila rodbinska drevesa medsebojno povezana, vendar pa nikoli nisem vedel kako zelo", mi je povedal. Povezav ne moreš videti, če prebiraš natisnjena rodbinska drevesa, saj je tako težko preskočiti z enega drevesa na drugega. Problem je v tem, da rodbinske povezave niso dvodimenzionalne, tako da je vsak poskus zarisati jih na papirju že v naprej bolj ali manj obsojen na neuspeh. Prav tako niso tridimenzionalne, saj bi drugače lahko ustvarili prostorsko sliko. Imajo na stotine dimenzij.

Veliko Humphrysovih izsledkov o rodbinskih povezavah je objavil na internetni strani Royal Descents of Famous People. Sedeč v njegovi pisarni sem ga poprosil, naj mi pokaže, kako vse skupaj deluje. Kliknil je na ime Walt Disney. Pred nama se je pojavilo rodbinsko drevo, ki ga je sestavila Brigitte Gastel Lloyd (Humphrys skuša, ko je le mogoče, povezati tudi delo drugih). Disneyja tako loči 22 generacij od Edwarda I. Humphrys je pokazal na zaslon. "Tukaj imamo plemiča, tako da je ta ženska hčerka viteza. Morda bo ta ženska poročila nekoga plemiškega

porekla, vendar pa je na voljo le omejeno število plemičev, tako da bo slej ko prej nekdo poročil nekoga, ki je le bogat. Potem se bo morda kateri od njunih otrok poročil z nekom, ki nima toliko denarja. V desetih generacijah lahko zlahka prideš od princeze do kmeta.”

Ideja, da ima praktično vsak Evropejec kraljeve prednike v Angleški kraljevi rodbini se zdi bizarna, vendar pa se povsem ujema z delom, ki ga je opravil Joseph Chang, statistik na Univerzi Yale. Matematika povezana z našimi predniki je izjemno kompleksna, saj število naših prednikov raste eksponentno, in ne linearno. Te številke lahko obvladamo za prvih nekaj generacij- dva starša, štirje stari starši, osem prastarih staršev, šestnajst praprastarih staršev- vendar pa kaj kmalu uidejo iz kontrole. Če se oddaljimo štirideset generacij v preteklost, oz. približno tisoč let, potem ima vsak od nas teoretično približno bilijon direktnih prednikov, kar je številka, ki presega celotno število ljudi, ki so kadarkoli živeli.

V članku leta 1999 z naslovom “Nedavni skupni predniki vseh sedaj živečih oseb” je Chang pokazal, da je mogoče uskladiti potencialno veliko število prednikov s številom ljudi, ki so v resnici živeli v preteklosti. Njegov model je matematični dokaz, ki se naslanja na take pojme, kot so Poisonova porazdelitev in verige Markova, ki jih nato uporabi za resnični svet. Pod pogoji, ki jih je naštel v svojem članku, je najbližji skupni prednik vseh današnjih Evropejcev (razen nedavnih imigrantov), nekdo, ki je živel v presenetljivo bližnji preteklosti - pred le okoli 600 leti. Z drugimi besedami - vsi danes živeči Evropejci imajo med svojimi predniki istega moškega ali ženskega, ki je živel(-a) okoli leta 1400. Če posežemo še dlje v preteklost, število skupnih prednikov, glede na Changov model, narašča, vse dokler se okoli leta tisoč ne zgodi nekaj nenavadnega: za 20 % Evropejcev, ki so živeli okoli leta 1000, se izkaže, da nimajo danes nobenega živečega potomca (to je, ali niso imeli otrok ali pa so njihovi potomci umrli brez otrok); preostalih 80 % pa so direktni predniki vseh danes živečih Evropejcev.

Changov model vsebuje ključno predpostavko: naključno parjenje v obravnavanem delu sveta. To pomeni, da bi vsaka oseba v Evropi morala imeti enake možnosti za parjenje s katerikoli drugim Evropejcem nasprotnega spola. Kot tudi Chang sam ugotavlja v svojem članku, naključno parjenje ni nekaj, kar se dogaja v resničnosti; za Angleža je veliko verjetneje, da se bo poročil z žensko iz Anglije, kot pa z žensko npr. iz Italije, prav tako se bo princesa veliko verjetneje poročila s princem kot pa z beračem. Ta odstopanja od naključnosti prav gotovo pomaknejo dlje v preteklost obdobje najzgodnejšega skupnega prednika Evropejcev.

Vendar pa internetna stran Humphrysa nakazuje, da so paritveni vzorci preko veliko generacij veliko bolj naključni, kot bi pričakovali. Socialna mobilnost razloži del mešanja- to kar je Voltaire poimenoval “v copate obute

noge se spuščajo po stopnicah, medtem ko se noge v okovanih čevljih dvigajo po njih”. Sočasno revolucije sprevračajo ustaljeni red, države kolonizirajo in si podrejajo ostale države, ljudje pa včasih izberejo partnerja iz oddaljenih predelov namesto nekoga iz sosednje ulice. Celo najbolj izolirana ljudstva na svetu- na primer plemena v Mikroneziji- redno izmenjujejo potencialne partnerje s sosednjimi skupinami.

To nenehno mešanje ljudi omogoča, da uporabimo Changovo analizo za svet kot celoto. Skoraj vsakdo iz Novega sveta na primer prav gotovo izhaja iz Angleške kraljeve linije- celo ljudje, ki so večinoma Afriškega ali Indijskega porekla, in sicer zaradi dolge zgodovine medsebojnega poročanja v Amerikah. Prav tako je zagotovo vsak od Evropejcev tudi potomec Mohameda. Rodovna linija za katero obstajajo podatki pelje skozi hčer emirja iz Seville, ki je prešla iz Islama v katolicizem okoli leta 1200. Obstaja pa lahko seveda še mnogo drugih nezabeleženih rodovnih linij.

Changov model ima celo bolj dramatične implikacije. Ker so ljudje vedno migrirali iz celine na celino, so se rodovne linije kaj hitro pomešale. To pomeni, da je najbližji skupni prednik vsak dandanašnjih 6 milijard ljudi na svetu na Zemlji živel le nekaj tisočletij tega. Ljudje pa, ki so živeli nedolgo pred tem, so direktni skupni predniki vseh danes živečih ljudi na Zemlji. Konfucija, Nefertiti, in praktično katerikoli starodavno zgodovinsko osebnost, ki je bila vsaj relativno plodna, moramo danes šteti med vsakogaršnje prednike.

Proti koncu najinega pogovora je Humphrys izpostavil nekaj, kar mi samemu ni padlo na pamet. Da namreč enako pravilo velja tudi za prihodnost; v bistvo bo vsakdo od nas, ki bo imel otroke in katerega dedna linija ne bo izumrla, predstavljal sredino velike genetske peščene ure. Tako kot so danes predniki vsakogar od nas praktično vsi ljudje, ki so pred nekaj tisočletji živeli na Zemlji, tako bo tudi vsak od nas prednik celotnega človeštva - ali pa sploh nikogar.

Močna prepredenost človeške družine morda na prvi pogled vzame nekaj vznemirljivosti rodoslovnim raziskovanjem. Saj, lahko sem pokazal v Genealoškem uradu, da moji Sigginški predniki izvirajo iz Syggensov iz Okrožja Wexford v štirinajstem stoletju; ampak prav tako izviram tudi od večine ostalih ljudi, ki so v štirinajstem stoletju živeli na Irskem. Humphrys se ni povsem strinjal z mojim razočaranjem. “Res je, da vodijo korenine vsakogar od nas do istega rodbinskega drevesa”, je rekel. “Vendar pa je vsaka pot do te skupne preteklosti različna za vsakogar od nas. In obnoviti to pot s katerikoli podatki, ki so na voljo, je nagrada sama po sebi. Lahko vprašate, ali vsakdo v Zahodnem svetu izvira iz Charlemagneov in odgovor je da, vsi izvira (tudi) iz Charlemagneov. Vendar pa, ali lahko to dokažete? To je rodoslovje.”

(Povzeto po Steve Olson: *The Royal We* iz *The Atlantic Monthly*. Prevod: Jure Zupan, kvarkadabra.net - št. 2, december 2003)

Vojni arhiv na Dunaju skriva velika presenečenja

Jožef Jerko, Peter Hawlina

Vsak od danes živečih rodoslovcev je imel dva deda ali morda štiri pradede, ki so bili vojni obvezniki v času prve svetovne vojne. V devetnajstem stoletju so 'cesarja služili' njihovi očetje in dedje. Število prednikov soldatov se z vsako generacijo podvoji. Nekaj spominov o njih je skoraj v vsaki družini ohranjenih, še več pa je vprašanj, ki se postavljajo danes, ko ni več tistih, katerim bi ta vprašanja lahko postavljali. Komur radovednost ne da miru, pomisli na vojaške arhive. Naša vojaška zgodovina je do konca I. svetovne vojne del avstroogrške vojaške zgodovine. O Slovincih v habsburški vojski je svoj prispevek objavil v Drevesih št. 3 leta 2001 dr. Rok Stergar. Naši predniki so pretežno služili v 17. pešpolku. O tej enoti je izšlo več različnih knjig in objav v slovenskem in nemškem jeziku. V teh objavah bo rodoslovec pogrešal imena in priimke vojakov. Iz I. svetovne vojne so ohranjeni tudi dnevniki udeležencev.

Večina pa dnevnikov ni pisala, spomini so zbledeli ali so povsem izhlapeli. Nadoknaditi jih ni mogoče. Mnogi gojimo upanje, da bi se vsaj delček vojaškega življenja naših dedov ohranil v vojnem arhivu. Ta je na Dunaju in zato krajevno odmaknjen, poleg tega pa nam je tuj še jezikovno in neredko še zaradi pisave. Saj bi si bil kdo pripravljen vzeti čas in se sprijazniti s stroški, če se ne bi upravičeno bal neuspeha zaradi nepoznavanja arhivskih fondov, načina dela in majhne vnaprejšnje verjetnosti v uspeh. Zato naši želijo po odkrivanju junaških dejanj naših dedov toliko bolj prav pridejo izkušnje kolega Jožeta Jerka, ki živi na Dunaju in kot upokojenec rad nekaj svojega časa za majhno povračilo porabi za opravljanje raziskav po naročilu. Takole pravi:

Rodoslovec, ki ga zanima, kaj vse hranijo zbirke Kriegsarchiva, lahko na novi spletni strani Avstrijskega državnega arhiva (Österreichisches Staatsarchiv) najde pregledno urejene informacije o posameznih zbirkah. Avstrijski državni arhiv združuje pet arhivov, eden od teh je Vojni arhiv. Za slovenske rodoslovce, ki bi iskali z vojaščino povezane informacije o svojih prednikih, je pomemben samo ta. Ostali štirje arhivi so pomembni za druga področja.

Naslov spletne strani je www.oesta.gv.at, vodnik po fondih je na www.archivinformationssystem.at

Oddelek Kriegsarchiva je razdeljen na 22 zbirk. Vsaka od njih je pregledno in izčrpno opisana. Strokovni delavci v arhivu so mi povedali, da načrtujejo še mnogo bolj izčrpne spletne objave. Načrt uresničujejo po fazah. Naslednja naj bi bila zaključena konec leta 2006. Zato je koristno spremljati napredovanje in ugotavljati, kaj prinašajo nove spletne vsebine. Samo nekatere zbirke vsebujejo tudi osebne podatke. Med temi so podatki o napredovanjih, odlikovanjih, ujetnikih, žrtvah... Teh je več za častnike, precej manj o navadnih vojakihi.

Arhiv hrani tudi podatke o orožnikih. To vsekakor velja za slovenske orožnike, ki so bili pod poveljstvom Cesarsko-kraljevega deželnega orožniškega poveljstva št. 12 s sedežem v Ljubljani (K.k. Landesgendarmereikommando Nr. 12 Laibach). Vsi so bili Slovenci z območja vojvodine Kranjske, ki so v času avstro-ogrške monarhije služili pri orožništvu. Različni važni podatki se najdejo v tem arhivu tudi o Slovincih, ki so služili v različnih pehotnih polkih. Poveljstvo enega od teh pehotnih polkov (IR 17) je imelo svoj sedež v Ljubljani. Podatki o teh enotah so shranjeni v Kriegsarchivu samo do leta 1864. Iz kasnejšega obdobja so listine s temi podatki ostale v posameznih kronskih deželah. Največ podatkov se seveda najde o slovenskih prednikih, ki so bili častniki v avstro-ogrski vojski, podatki o vojakihi brez čina so bili samo deloma zapisani, npr. v Fonetični kartoteki padlih (Phonetische Totenkartei).

Slovenci so služili v naslednjih polkih: IR 17 - naborni okraj Ljubljana; Landwehr Inf. Reg - LIR 27 (kasneje preimenovan v Gebirgs Schützen Regiment No. 2) - Ljubljana; Infanterie Reg.: 87 - naborni okraj Celje, I. R. 47- naborni okraj Maribor; I.R. 97 -naborni okraj Trst z okolico; LIR 26 z nabornim okrajem v Mariboru. Ne malo Slovencev je služilo v naslednjih polkih: IR7 iz Celovca, LIR3 iz Graza, 7 Feld Jäger Baon. iz Ljubljane, 8 in 9. iz Celovca in Graza in še posebni gorski enoti Geb. Sch. Reg 2 iz Ljubljane in Geb. Sch. Reg 1 iz Celovca.

Najlažje je najti podatke o slovenskih vojakihi, če je poznana številka regimenta.

Pri iskanju podatkov v aktih Cesarsko-kraljevega deželnega orožniškega poveljstva št. 12 s sedežem v Ljubljani sem s presenečenjem ugotovil, da ti akti velikokrat vsebujejo tudi prepise originalnih listin, kot rojstni in krstni list otrok orožnika, prepise poročnega lista in prepise mrliškega lista, torej listin, ki si jih največ rodoslovcev gotovo želi, posebno v primerih, če v slovenskih arhivih niso več ohranjeni ali sicer niso dosegljivi.

Kdo bi pomislil, če so ti dokumenti v Vojnem arhivu, se preprosto odpeljem na Dunaj in grem v ta arhiv. Tako enostavno to ni. Če kdo hoče priti do arhivskega gradiva, se mora najprej prepričati ali zares obstoja. Obiskovalec ne more kar priti v čitalnico (Forschungssaal) in začeti iskati listine o svojih prednikih. Najprej se mora pisno najaviti in predstaviti področje svoje raziskave. Vsakomur priporočam, da se sam loti raziskovanja. Lahko pa ga v arhivu tudi naroči. Raziskava po naročilu je razmeroma draga. Ura raziskave stane 28€. Če naj kdo pregleda akte iz več let, je to delo, ki praviloma traja več ur. Raziskava, ki je opravljena v manj kot pol ure, je brezplačna. Plačljive raziskave pa niso cenejše od 56€.

Naročnik mora torej pisno ali po e-pošti predstaviti svoje potrebe. Arhiv navadno v tednu ali dveh pisno odgovori. Povpraševanje je veliko, ne le iz Avstrije, ugotavljanje razpoložljivosti arhivskega gradiva pa razmeroma zamudno. Gradivo Vojnega arhiva obsega več kot 240.000

arhivskih enot. Vojni arhiv na Dunaju je bil ustanovljen že leta 1801. Njegova zgodovina pa se pravzaprav začne že leta 1711, ko je slavni princ Eugen Savojski izrazil željo, da se spisi Dvornega vojnega sveta (Hofkriegsrat) shranijo od njegove ustanovitve v letu 1556 naprej. Vse shranjene arhivske enote Vojnega arhiva, kartoni, mape, knjige, so razporejene na 40 km regalov. Največja težava pri iskanju listin s podatki neke osebe obstoja velikokrat v tem, da vse te arhivske enote, ki so nastale v obdobju več kot dveh stoletij, niso bile vse shranjene in urejene na enak način. Tako je bilo tudi v času 1. svetovne vojne. Z reorganizacijo bi bilo preveč dela.

V Vojnem arhivu je tudi Arhiv vojne mornarice (Das Archiv der Kriegsmarine). Vojni arhiv ima, poleg listin, več kot 416.000 zemljevidov in načrtov ter okoli 300.000 slik. Za posamezna področja ima specialiste, ki imajo nalogo, da pri vsaki novi prošnji za podatke ocenijo, ali bi bilo v arhivu mogoče najti iskane podatke, kar pa še ne pomeni, da se ti v vsakem primeru tudi lahko najdejo.

Važen oddelek Vojnega arhiva je knjižnica v prvem nadstropju, kjer so vojni letopisi (Militärisches Schematismus), knjige o zgodovini polkov in veliko drugih pomembnih knjig. Ti letopisi, ki obsegajo po več kot 1000 strani, so izhajali vsako leto in vsebujejo imena vseh častnikov avstro-ogrskih vojske, sestave poveljstev vseh polkov in različnih državnih ustanov avstro-ogrskih monarhije.

Kdor se je odločil, da sam raziskuje v čitalnici, mora priti v arhiv, da tam pregleda knjige ali kartone, v katerih so uslužbenci arhiva vsaj enkrat našli navedeni priimek in ime v prošnji navedene osebe. Toda preden obiskovalec dobi na razpolago arhivsko gradivo, mora izpolniti nekaj pogojev. Pri vходу v Državni arhiv vsakega novega obiskovalca arhiva registrirajo; treba je pokazati osebno izkaznico, inozemec še najbolje potni list. Brez takšnega dokumenta vstop v arhiv ni mogoč. Potem je treba pri blagajni kupiti abonentsko vstopnico. Najcenejša stane 7 € in velja za pet obiskov v obdobju enega leta. Vstopnica za 15 € velja za 20 obiskov, tista za 30 € pa za poljubno število obiskov v enem letu. V čitalnico je prepovedano prinašati torbo ali torbico. Pustiti jih je treba v garderobi, kar stane 2 €. Pred vstopom mora obiskovalec izpolniti obrazec s podatki o sebi in področju raziskovanja. Po opravljenih formalnostih lahko obiskovalec prevzame naročeno gradivo. V čitalnici ima lahko vsakič samo po eno od naročenih enot, ki jo lahko po potrebi zamenja z drugo. Naročeno gradivo mu po želji hranijo v priročnem skladišču za obiske v naslednjih dneh. Fotografiranje gradiva ni dovoljeno. Prepovedana je tudi uporaba mobilnih telefonov. Arhivski red se strogo nadzira. Uporabljati se sme samo navaden svinčnik. Svinčniki so v arhivu tudi na razpolago, a kakovost teh svinčnikov ni posebno dobra. Najbolje je, če raziskovalec prinese seboj nekaj svojih svinčnikov. Večina obiskovalcev pri delu uporablja prenosni računalnik.

Dr. Josef Jerko je član Slovenskega rodoslovnega društva, ki živi že več kot 50 let na Dunaju. Njegov naslov je: jerko@chello.at

“Turci” usred Zagorja

Mladen Paver

Motiv na kojem je Aralica sagradio knjigu “Duše robova” - o sudbinama ljudi iste krvi, koji ratuju među sobom, svrstani u vojske tadašnjih velesila na našem tlu, Venecije i Osmanlijskog carstva - nije plod piščeve “pjesničke slobode”. Autor je priču mogao graditi na stvarnom, povijesnom primjeru o sudbinama dvaju mladića s početka 18. stoljeća na granici venecijanske Dalmacije i turske Bosne.

Nakon poraza Turaka kod Sinja Bošnjak pada u zarobljeništvo kršćana Ramljaka. Ovaj mora čuvati roba kod svoje kuće i dovesti ga na tržnicu robljem u Makarsku, gdje Venecijanci kupuju galiote, nesretnike koji će do svog zadnjeg daha - prikovani za veslo - pokretati brodove “kraljice Jadrana”. Ali u tih nekoliko mjeseci, dok čeka na otvaranje makarskog trga robljem, u Ramljaku nastaje prijelom. On će na kraju izložiti sebe i svoju obitelj najtežim posljedicama, kakve prijete onom tko oslobodi roba. Prije nego što će svom Bošnjaku pokloniti slobodu, Ramljak s njim sklapa pobratimstvo: po starom običaju, krvnim ritualom *zamjene duše*, koji obavezuje na bratsku vjernost do groba. (Druga je priča - koliko je trajala vjernost Aralice duboko humanim motivima ove priče.)

Rat protiv Turske nije se vodio samo na području Imotske i Cetinske krajine, već i širom Hrvatske, gdje se mogu naći tragovi nekadašnjih turskih vojnika, koji su ratovanje završili padom u ropstvo.

Prema tadašnjim ratnim običajima, robu su se otvarala dva puta. Ako mu je obitelj bila imućna, mogla ga je otkupiti blagom. Taj otkup je nekada bio toliko velik (kao za Austrijanca Auersperga, glavnog kapetana Hrvatske krajine i za njegovog sina) da se njime moglo podići džamiju, kakva je bila ljepotica Ferhadija u Banjaluci - dok je u prošlom ratu nisu srušili četnici.

Roblje u tvrđavi Kaptola

U Kaptolskom arhivu Zagreb, u fondu Stari spisi Kaptola, čuvaju se i računi o iskupu sužanja iz davne 1548.g. Ti su zarobljenici čekali na otkup u tvrđavi Sisak, posjedu Zagrebačkog kaptola. Kaptolski računovoda pedantno je zapisivao koliko je novaca uplaćeno za svakog zarobljenika, kako se taj prihod dijelio, koliko je utrošeno za namirnice zarobljenima i koliko je na kraju ostalo sisačkom vlastelinstvu.

Odmah se uočava da ti “Turci” nose kršćanska imena: “Nikola, drug Ante Travljanina, ugovoren za florena 15”, “Jurak, ugovoren za 20 florena”, “Stanoje”, “stari Todor ugovoren za florena 40”, “Radovan, ugovoren za 40 florena, donio je za otkup Todora slanine i gotovine florena 30”, “Radovan i Hranica bit će stavljeni na dražbu (prodani) za florena 13”, “Mirko Gradišćan otkupljen za florena 21, denara 80...” U toj se ispravi spominje i “Marko,

mladić, koji je bio ugovoren za 12 florena, ali je na preklinjanja i prekomjerne jauke njegove majke, koja je došla iz Gradiške, oslobođen za florena 2”.

U istom Arhivu sačuvan je još jedan izvještaj o zarobljenim turskim vojnicima koji su čekali na otkup u sisačkoj tvrđavi 10. listopada 1561.g. Tu se navode: “Ilija, ranjen u glavu i lice”, “Rahman, ima brazgotinu pod grlom, veli da je od Gradiške”, “Jusuf od Kostajnice, mladić, ima manju ranu na glavi”, “Nikola Čevrljnjak, ranjen kopljem u stegno”, “Mrvica, mladić od Kamengrada, slabo obrastao maljicama”, “Murat od Kisele Vode, ranjen strelicom u zatiljak”, “Hasan od Kisele Vode, mladić”, “Mrdan”, “Velija, iz Motika kod Banja Luke”, “Mustafa od Visokog”, “Džafer od Požege, mladić, nad uhom ima mali ožiljak, ranjen blizu Petrinje”, “Mustafa od Požege”, “Miloš od Dubovca kod Kostajnice”, “Radič s Vojskoga”, “Margetić iz okoline Jajca”...

Još u predvečerje Gupčeve bune 1573.g. župnik u Stenjevcu bio je Mihalj Bučić, koji će zbog sukoba s Tahyjem morati pobjeći Zrinskom u Međimurje. Među Bučićevom služinčadi spominje se tada i “neki turski vojnik, koji je služio kod župnika”. Uzgredni zapis objašnjava da je jedan dužnik - dok ne vrati zajam, dobijen iz župnikove blagajne - ustupio Bučiću “na ime zaloga od 50 forinti” svog zarobljenog Turčina.

Trgovi robljem

I na kršćanskoj, i na turskoj strani, održavale su se poznate tržnice robljem. Aralica tako spominje onaj trg robljem u Makarskoj, pod vlašću Venecije. Na tu tržnicu nisu dospijevali samo turski vojnici, zarobljeni u okršajima, nego i njihovi kršćanski podanici iz Bosne, Hercegovine i zaleđa Dalmacije, koji bi pali u ruke uskocima i hajducima u njihovim upadima na turski teritorij.

Katolički svećenici i narodni prvaci iz zaleđa Dalmacije slali su mnoge pritužbe i žalbe papama u Rim i kraljevima u Beč, moleći da spriječe uskoke u nasrtajima na braću iste krvi pod Turcima. Narodni sabor Popova i Zažablja 1604.g. šalje u Beč fra Dominika Andrijaševića s takvom peticijom, koju su potpisali hrvatski, srpski i muslimanski prvaci. Jednako pišu 1664.g. bosanski franjevci Kongregaciji u Rim.

O uskočkim pustošenjima po Hercegovini nad vlastitom subraćom pjeva i fra Andrija Kačić Miošić, žaleći se na pljačku Turaka od kojih se “više živjeti ne može”: “I to bismo jadni prigorili, al’ nikako podnit ne možemo gdje nas robe sinjski vitezovi...Odvedoše naše bile ovce, čeljad vode, prodaju za novce...Prodaju nas gore nego Turci, a robe nas kano i hajduci...Može l’ podnijet to dobrotu vaša, da kršćanin tare kršćanina, te ga muči kano dušmanina?”

“Koliko su hrvatskog naroda (iz krajeva pod turskom vlašću) uskoci i hajduci odveli i prodali u roblje, ni broja se nezna”, zaključuje Vladimir Raguž u knjizi “Baštinici”. “Fra Donat Jelić (1600-1676) mnoge je kršćane iz Imotske

krajine, od Međugorja, Metkovića i Trebinja, koji su kao roblje završili u gradovima Italije, izbavio iz mletačkog ropstva”, piše Raguž. Sve su njih smatrali muslimanima, pa su se morali ponovno krstiti. Samo ako bi fra Donat za nekog od njih mogao pribaviti krsni list, taj je uz velike teškoće mogao biti oslobođen sužanjstva.

Na turskoj strani bili su poznati veliki trgovi robljem u Banja Luci i Požegi. Nenad Moaćanin u knjizi “Požega i Požeština u sklopu Otomanskog carstva 1537-1691” navodi zanimljive podatke: “Požega je bila veliki trg za prodaju robova. Godine 1545. na ime trgovine robljem pripalo je carskom haku 50.000 akči “carske petine”, što znači da se prodavalo nekoliko stotina robova godišnje. Dalja osvajanja dala su tom trgu još snažniji poticaj. Odatle su robove pojedini zapovjednici odvodili na svoje posjede kao radnu snagu.”

Na svoj način znakovit je i odlomak u knjizi “Katolička Crkva u Slavoniji za turskog vladanja” u kojem dr Josip Buturac citira zaključke crkvenog sinoda, održanog u Đakovu 1690. pod predsjedanjem biskupa Ogramića. Taj sinod naređuje svećenicima, mahom franjevcima, da se u Slavoniji oslobođenoj od Turaka NE SMIJU KUPOVATI ZAROBLJENI MUSLIMANI”; što sugerira da se i na kršćanskoj strani takva trgovina još prakticirala.

Razmjena zarobljenika pretvorila se tada u svojevrsnu trgovinu, koju su velikaši nastojali zadržati kao svoje isključivo pravo. Kakve je posljedice imao takav monopol za obične seljake-graničare, dovoljno ilustrira odlomak iz žalbe, koju su kmetovi Posavci uputili Nikoli Zrinskom 1653.g. protiv grofa Emerika Erdödyja: “Kad bi mi zarobili Turčina, da tako našeg kršćanina izbavimo zamjenom iz ropstva, vlastelinstvo nam ga oduzme... Kad smo sa zarobljenikom došli u Novigrad (Posavski), na silu su nam ga uzeli i dali za njega polić vina (!) Naš čovjek se iz turskog ropstva nije mogao izbaviti. Skupljajući otkup ovdje je i umro, a tamo je kao talac ostalo njegovo dijete.”

Nekad su pobjednici puštali zarobljenika - vezujući ga ucjenom, kako smo upravo vidjeli - da ode prosjačeći od sela do sela, sa simboličnim užetom oko vrata, kako bi skupio novac za svoj otkup. A sirotinji, koja se nije mogla nadati da će itko platiti njen otkup, ostao je samo jedan put: postati slugom ili kmetom svog pobjednika.

Od roba do plemića

U kaotičnim ratnim prilikama nije se brzo gubio samo imetak, obitelj i glava s ramena, nego su se i neki od zarobljenih turskih vojnika, vještih ratovanju, na hrvatskoj granici brzo uspinjali na društvenoj ljestvici. Događalo se da su im njihove vojne zasluge brzo otvarale i put u redove predijalaca, hrvatskog malog plemstva.

O tome svjedoči, između ostalog, i dokument “*Regestum decimae*” (Popis crkvene desetine), nastao u župi Ivanić 1649.g., koji se danas čuva u Nadbiskupskom arhivu Zagreb pod signaturom 3/216.

Ivanićgrad je u 17. stoljeću bio sjedište kapetanije, važno uporište u pojasu Vojne granice prema Turskoj, koja je pod svojom vlašću držala Slavoniju i Bosnu. Kad je ivanički župnik 1649. g. popisivao svoje vjernike za desetinu, od one povijesne bitke pod Siskom - u kojoj je turska sila na hrvatskom ratištu pretrpjela prvi veliki poraz - prošlo je bilo samo pola stoljeća. Ta je pobjeda među našim svijetom pod turskom vlašću počela buditi nadu u oslobođenje, pa se i oko Ivanića stalo pojavljivati sve više prebjega s turskog teritorija, koji su se stavljali u službu hrvatske Vojne granice. Upravo o tome svjedoče neka prezimena, popisana među vjernicima župe Ivanić prije 350 godina.

Bili oni prebjeci (*predavci*) ili zarobljenici s "muslimanskim" prezimenima, to su redom ljudi našeg roda i jezika, čiji su preci silom ili milom bili poprimili islam. Mnogi među njima potjecali su od roblja iz naših krajeva, koje je odavde bilo odvedeno u brojnim turskim provalama.

Između nekih sedamsto domova, zabilježenih u spomenutom dokumentu "*Regestum decimae*", tu je u Kloštru Ivaniću bila upisana i Barbara **Hasanović**, udova predijalca, koja je imala posjed s osam kmetskih domova. U isto vrijeme zapovjedniku tvrđave Ivanić, krajiškom pukovniku, bilo je (doduše, privremeno) dodijeljeno samo šest kmetova. Među predijalcima u Kloštru prije 350 godina nalazimo i Gašpara **Baliju**. Iako skromnog podrijetla ("balija" na turskom znači priprostog, neobrazovanog čovjeka), Gašpar se morao pokazati sposobnim vojnikom hrvatske Vojne granice, kad je zadobio status plemića predijalca. U isto vrijeme, ivanički župnik popisao je u Posavskim Bregima među predijalcima trojicu braće - Luku, Ivana i Jandru **Harapina**. U ondašnjoj Hrvatskoj, (H)Arapin se mogao pojaviti kao zarobljeni i pokršteni turski vojnik, ili ako je bio "crn k'o Arap".

Spomenuti "*Regestum decimae*" navodi među vjernicima župe Ivanić još neka "turska" prezimena: u Bešlincu **Bešliju** (turski naziv za stražara ili konjanika iz vezirove pratnje) i **Čauša** (vojni glasnik, niži vojni starješina), a u Predavcu **Alajbegovića**. Već sam naziv sela Predavec govori da su ga naselili prebjeci s turskog teritorija (mahom iz Bosne), oni koji su se *predali* vlastima Vojne granice, a Alajbegovići su potomci Alajbega, starješine koji zapovijeda alajem, vojnim odredom i od nekoliko stotina vojnika. Napokon, među purgarima trgovišta Ivanića bio je 1649. g. popisan i Pavao **Husinić**. U podlozi njegovog prezimena nije teško uočiti osobno ime Huso.

Tijekom kasnije povijesti, pokršteni muslimani nisu ulazili samo u redove hrvatskog plemstva, nego su neki od njihovih potomaka svojim zaslugama za katoličku Crkvu stekli i ugledne položaje u crkvenoj hijerarhiji. U novije doba, i imena dvojice poznatih hrvatskih biskupa svjedoče o sličnoj povijesti. Zagrebački biskup bio je u 19. stoljeću Aleksandar **Alagović** (potomak Alage, izvorno *Hala*(zmaj)-age), a u 20. stoljeću đakovačkom biskupijom stoluje Antun **Akšamović**. To prezime dolazi od turske riječi *akšam*, za muslimansku večernju molitvu.

U prezimenima je naša povijest

Tragove takvih sudbina možemo u Hrvatskoj čitati iz naziva nekih mjesta, kao i iz starih isprava. Možda će nekoga iznenaditi kad otkrije takve brojne tragove u srcu Hrvatskog zagorja ili na obroncima Samoborskog gorja, dakle u najčišćem kajkavskom okruženju. Tako se uz Pavučnjak - između Zdenčine i Okičkog Sv. Martina - nalazi zaselak (**H**)**asanovići**, a pod Japetićem kod Prilipja zaselak **Baliji**. Balija je, kako je već spomenuto, turski pogrdan izraz za priprostog seljaka.

U Samoboru i okolini zabilježeno je više obitelji Mustafića. I prof.dr. Anđelko **Mustapić**, bivši dekan Agronomskog fakulteta u Zagrebu, nosi zapravo isto prezime. U Horvatima kod Zdenčine stoljećima žive **Karasmani**, kojima prezime podsjeća na osobno ime Osman s atributom "kara" (turski "crni"). Mjesto Bunjak kod Sv. Ivana Zeline zavičaj je prezimena **Mucafir**, nastalog od turskog imena Muzaffer. Stara kumrovečka obitelj preziva se **Ulama** (na drugim mjestima u Zagorju i Vulama), što je izraz najbliži nazivu "ulema" za muslimanskog bogoslova i pravnika. Jedan od zagrebačkih župnika u 16. stoljeću bio je velečasni Matija **Delija** (turski "deli" znači najprije lud, a onda i ludo hrabar).

U prezimenu publicista prof. Mirka **Braima** nije teško prepoznati pretka Ibrahima. Jedan od prvih Podravaca među saborskim zastupnicima bio je pokojni **Sulimanec**. Popularni direktor NK "Dinamo" bio je **Mahmet**, iz stare bistričke obitelji...

Da se poigramo kviza ?

U kom kraju žive - na početku carevanja Marije Terezije - ljudi s prezimenima Spahija, Musa, Skender, Murat, Balaban, Husko, Ibrahim, Kasim i Kurt?

Da vas dopadne takvo pitanje na nekom zamišljenom kvizu, možda bi se odlučili za odgovor: "U Bosanskom pašaluku". E, tu je kvaka. Jer, godine 1750. ta su prezimena redom zabilježena uz Savu od Zagreba do Siska, a nešto i uz lijevu, sjevernu obalu Kupe.

Gdje im nalazimo trag?

U prvom popisu mlinara Zagrebačke županije, koji je po nalogu s višeg mjesta dovršen 1750. g. Kad je razdoblje velikih ratova između Austrije i Turske minulo, Beč se okrenuo *merkantilizmu*, ulažući ogromnu energiju u otvaranje puteva panonskoj pšenici na europsko tržište, pa je netko s najvišeg mjesta zatražio i podatke o mlinovima u Hrvatskoj. Taj popis, "*Conscriptio mollarum Comitatus Zagrabien-sis*", danas se čuva u Hrvatskom državnom arhivu a obuhvaća 38 stranica. Građa je zanimljiva s više stajališta, ali ovdje ćemo se zadržati na prezimenima vodeničara, koja izravno ukazuju na njihovo muslimansko podrijetlo.

Tako je u Letovaniću kod Siska bio zabilježen mlinar **Brain** (od Ibrahim), a dalje njegove kolege po struci - u Hornici **Saraga**, u Kravarskom **Skender**, u Strojstvu

Musa, u Brezovici **Đumlija** (od turske riječi "dule" za topovsku kuglu - "dumli" je topnik, koji puni top kuglama), u Drneku kod Oborova **Spahija i Paraga**, u Prečnom **Baluban** (turski "balaban" znači golemo stvorenje), u Tišini **Murat**, u Hrastelnici **Husko**, kod Samobora **Maurin**, dakle naziv za Arapa iz Afrike. U istom popisu mlinara Zagrebačke županije naći ćemo još na rijeci Dobri **Kasumića** (od turskog imena Kasim), a na Krapini **Kurtovića** (od turske riječi "kurt" za vuka). Na taj se niz može nadovezati i staro pokupsko prezime **Zmajlović**, koje nema veze sa zmajem - ali svakako ima s osobnim imenom Smail, poturčenim oblikom hebrejskog Samuela.

Zapisi od četiri stoljeća

Ništa manje zanimljive podatke nalazimo u četiri stoljeća starim ispravama, koje se čuvaju dijelom u Hrvatskom državnom arhivu (zbirka "Conscriptiones dicarum, tomus I") i u Mađarskom državnom arhivu (zbirka "Conscriptiones portarum, tomus XLVII"). To su popisi poreznih obveznika kraljevskog poreza za 1598. godinu s područja Zagrebačke, Križevačke i Varaždinske županije. Tu ćemo naći kmeta Martina **Baliju** iz Zaboka, Ivana **Mustafu** iz Klenovnika, Martina **Tešagu** u Brezovoj Gori (u starim knjigama župe Stenjevec upisani su i **Šešljage** tj. **Šešeljage**), kmeta Mihaela **Sulimana** u Poklečanu, Urbana **Karadovića** u Vojnovcima, Mihaela **Husovića** u Družbincima, Ivana **Husojića** u Novakima, Jurja **Kaplana** (na turskom, "kaplan" znači tigar) u Orehovici, Ivana i Miška **Hadžiju** u varaždinskom Sračincu i Knegincu, njihovog susjeda Ivana **Đomliju** (to je topnik, koji stavlja u top dule - što je turska riječ za kuglu, streljivo), Dionizija **Janičara** u Maruševcu, Ivana **Mahometića** u Varaždinu, Mihaela **Kurta** kao službenika na posjedu Vinica, a Martina **Harapa** kao kmeta u Doljancu. Prezime **Arap** bilo je popisano na vlastelinstvu Susedgradskom.

Ovdje treba napomenuti da prezimena kao što su **Đumlija**, **Haramija** i sl., nastala po terminologiji turskog vojnog rječnika, ne znače da su njihovi nositelji stigli isključivo iz turske sredine. Ti su se izrazi upotrebljavali i u hrvatskoj službenoj terminologiji onog vremena, kao na primjer "banski haramije", zatim se u dokumentima Kaptola **đumlijama** ("đomlija") nazivaju ne samo vlastiti topnici, već i drugi vojnici pod plaćom.

U starim listinama s kraja 16. stoljeća često susrećemo prezime **Turčin**. Nosili su ga kmetovi Jakob, Matko i Petar u Soteski kraj Lepoglave, Juraj i Pavao u Repnom te Andrija u Gotalovcu. O mogućem nastanku tog prezimena postoje dva objašnjenja. Jedno upućuje na vezu s istinskim Turčinom, točnije čovjekom s turskog teritorija, a drugo na nadimački postanak prezimena ("Puši kao Turčin", "Ne ide u crkvu kao Turčin" i sl.) Slijedi ga prezime **Poturica**, koje je nosio Juraj u Jurketincu, Ivan u Nedeljancu i Ivan u Biškopovcu. Još prije njih, u popisu poreza ubranog od prodanih konja na sajmu u Sisku 1561. godine, zabilježen je Tomo **Šeremet** iz Luke.

U tom nizu svakako je najzanimljiviji s našeg stajališta položaj Matije **Karalije** kraj Ludbrega. Tog Kara Aliju ("Crnog Aliju") nisu, kao druge, uveli u porezni spisak ni kao kmeta, ni kao gornjaka (inkvilina, bezemljaša), već mu je pripisan status, na latinskom: "*captivus*", dakle - zarobljenik. Iako je Kara Alija pokršten za Matiju, sjećanje na njegovo zarobljavanje moralo je biti još toliko svježe, da je zapisan kao "*captivus*". A to je, vrlo vjerojatno, bila i sudbina većine onih, koje smo prije njega naveli.

Brza asimilacija zarobljenih "Turaka" (koji su većinom bili Turci isto koliko i Zagorci Nijemci) bila je moguća upravo stoga, što su pokmećeni zarobljenici i njihovi susjedi bili istog jezika - samo vojnici različitih careva i carskih vjera.

Vrijedi još jednom uzeti u ruke Aralčinine "Duše robova".

Dodatak

U popisu mlinara Zagrebačke županije iz 1750.g. nalazimo i slijedeće:

Marko ĐUMLIJA, slobodnjak na biskupovom vlastelinstvu Brezovica (prezime dolazi od turske riječi "dule"=metak, kuršum, a *dumli* je majstor, koji izrađuje streljivo); prezime je rašireno u okolini Jaske: Bratina, Kurilovec, Obrež, Petrovina, (telef.) Kašina, Šašinovec

Juraj SPAHIJA, mlinar u Drneku - Posavina
Riječ znači turskog feudalnog konjanika, vlastelina. Danas je prezime proširano oko Šibenika i Kotoribe.

Šimun MURAT, mlinar u s. Tišina na Savi
Danas prezime brojno u turopoljskim s. Hreljić i Orle, ali je brojnije oko Sinja, Zadra i Brinja.

Ivan KURTOVIĆ, mlinar na r. Krapini.
Na turskom, "kurt" je "vuk". Kurtovića danas ima (telef.) u Sesvetama i Ivanjoj Reki, ali najbrojniji su u Dalmaciji: Imotski, Drniš, Split (tu ima zaselak Kurtovići), Makarska i Hvar.

Pavao KARASMAN, mlinar na širem području Samobora.
Prezime nastalo od "kara Osman" = "crni Osman".
Danas brojno oko Samobora: Horvati, Orešje.

Tomo KAVURIĆ, biskupov predijalac na vlastelinstvu Topusko
Turski "kaur" ("kaurin") znači čovjeka druge vjere, kršćanina. Danas je prezime rijetko (jedna zagrebačka ulica nosila je naziv po braći Kavurićima), ali ima Kavura kod Siska, Velike Gorice i oko Zlatara.

Juraj BRAIN, mlinar iz Letovanića na Kupi. Nije teško razabrati metatezu, koje su od Ibrahima stvorile Braina. Danas najbrojniji oko Lasinje, Vrginmost.

"Regestum parochiae Ivanich 24. augusti A.D. 1649" bilježi kao **predijalce (!)** u Ivanić Kloštru Gašpara **Baliju** i Barbaru (udovu) **Hasanović**, koji podaju župniku godišnje po 20 denara. (Kalendar "Dragoljub" za 1908.g. - "Ivanićke uspomene" Deželičeve)

Odakle smo stigli – na vjetrovima rata

Mladen Paver

Proljetos sam primio pismo g. Ivana Pamića iz Donje Nakovane na poluotoku Pelješcu. To je selo danas potpuno izumrlo. Stanovnici su se ili spustili na morsku obalu ili otisnuli preko oceana u Novi Zeland, Australiju i Argentinu. Pamić je odlučio zabilježiti povijest svojih Nakovana, pa će dio te knjige posvetiti i nakovanskim prezimenima. Negdje je dočuo za moj rad, pa me pita gdje bi mogao pronaći podatke za 18 starih nakovanskih prezimena.

Htio sam mu se ispričati, objasniti kako su moja istraživanja na žalost ograničena na sjevernu Hrvatsku, pa će se tu teško naći i onih iz dubrovačkog kraja. Ali kad sam malo bolje pogledao, imao sam što vidjeti: pismo je spominjalo pelješke Donkoviće i Batine, a oni su još u 16.stoljeću zabilježeni i oko Samobora! Isto je bilo i s Habićima, koje nalazite prije 400 godina u mnogim naseljima od Krašića do Varaždina. Ožegovići jesu staro pelješko prezime, ali je već 1507.g. bilo zabilježeno i u Loboru. Slično je bilo i s prezimenima Slabić, Suhor i još nekima iz Pamićevog pisma.

Shvatio sam da se tu ne radi o nekoj slučajnosti, nego o odlomcima tragova one strašne seobe našeg svijeta pred turskim osvajačima u 16.stoljeću, pravog egzodusa koji je sve do naših dana izmijenio lice Hrvatske. Netko je te otočiće starih prezimena od današnje Crne Gore, Hercegovine, Bosne, Dalmacije, Like i Slavonije - doseljenih u bansku Hrvatsku, u krajeve između Kupe i Drave - nazvao otiscima krvavih stopa na izbjegličkim putevima. Točniji izraz za njih teško je naći.

Danas bih se usudio reći da onaj tko ne upozna našu povijest tog vremena s onim masovnim seobama od juga prema Zagorju, Podravini, Međimurju, Gradišću, pa i dalje na sjever preko Dunava - neće nikad shvatiti gdje su korijeni velikom broju današnjih Zagoraca koji bi, po prezimenima što ih nose, mogli prepoznati stari zavičaj svojih predaka.

Na takvo razmišljanje navodi i datoteka iz kompjutera u koju sam do sada pohranio više od 20.000 nalaza naših prezimena iz starih arhiva u Zagrebu, Budimpešti, Grazu i Beču. Od tih nalaza malo ih je mladih od četiri stoljeća.

Što nam kazuju Horvati, Škroboti, Novaki...

Počnimo s prezimenom **Horvat** (Horvatić, Horvatiček, Horvatin), bez kojeg teško da ima i jedne fare u Zagorju. To se prezime od 16.stoljeća nadijevalo došljacima (izbjeglicama) iz stare Hrvatske, dakle iz one koja je počinjala od Save i Kupe prema jugu, prema Dalmaciji. Naši krajevi između Save i Drave, pa tako i Zagorje, nisu se tada ubrajali u Hrvatsku, nego u kraljevinu Slavoniju.

Oko Samobora i Ludbrega tada je zabilježeno i prezime **Škrobot**, a kod Varaždina i Škrobočki (negdje i Škrabački). Ono se mijenalo od izraza "iz Krobot-Žkrobot-Škrobot", pri čemu je "Krobot" označavao (na njemačkom) čovjeka "iz Hrvata", dakle je značio isto što i Horvat.

Prezime Horvat, zajedno s izvedenicama, danas je najbrojnije i u Sloveniji, odmah uz prezime Novak. I kod nas su **Novaki** u samom vrhu najbrojnijih, a prezime je imalo značenje "novi ljudi", pridošlice. Zabilježeni su već 1598.g. na prostoru od Seseva do Miljane, Kostela, Krapine i od Hrašćine do Varaždina - točno na stazama hrvatske golgote onog vremena. Isti je smisao prezimena **Novosel**, u 16.stoljeću zabilježenog od zagrebačkih Šestina do Stubice i Varaždina.

Ovaj niz se može nastaviti doseljeničkim prezimenima iz krajeva bližih Zagorju. Što nam kazuju prezimena, koja su u Zagorju zabilježena prije 400 godina: **Kirin**(ić), **Kostanički**, **Peranski**, **Petrinščak** (i **Petrinec**), **Slunjski**, **Polojac** i **Sišćan**?

U njima prepoznavamo Sisak, Petrinju, Kostajnicu na Uni, Slunj i manje poznata mjesta Kirin i Poloj pod Petrovom gorom - kao nekadašnje zavičaje kasnijih Zagoraca. O ljudima iz Prigorja i Moslavine u Zagorju govori prezime **Lonjar** i **Polončić**, vezana za rijeku Lonju (ma da bi Polončić mogao imati korijen i u ženskom imenu Apolonija, s hipokoristikom Polonka). Na njih se nadovezuje **Ilovan** (od rijeke Ilove), pa prezime **Požezec** (Požega) i njegov pomadareni oblik **Požgaj**, nastao sprežanjem naziva "Požega" i prezimenskog završetka "-aj", tipičnog za mađarski izričaj: Kanižaj, Bočkaj, Raškaj i sl. .

Kako su Posavci preplavili Podravinu

Valjda najbrojnije prezime s puteva nekadašnjih seoba pred Turcima, nakon Horvata i Novaka, ostalo je prezime **Posavec**. U Mađarskom državnom arhivu u Budimpešti našao sam popis poreza Varaždinske županije iz 1598.g., u kojem je prezime Posavec ostalo zabilježeno u tridesetak (!) sela oko Varaždina. Zašto su tada Posavci doslovno preplavili Podravinu otkriva se svakom, tko se potrudio proučiti povijest našeg egzodusa pred Turcima.

Treba li objašnjavati kako se prezime **Sudar**, i danas tako brojno oko Knina i Gospića (očito starog zavičaja), krajem 16.stoljeća našlo zabilježeno u Klanjcu?

Gladovići, davnom starinom iz Ravnih Kotara u Dalmaciji, žive od kraja 16.stoljeća i na obroncima Ivančice. **Šestani**, sa starim zavičajem oko Splita i Zadra, pojavljuju se od 16.st. oko Trakošćana. Tipična lička prezimena **Bobinac** i **Končar** nalazite u to vrijeme od Brdovca do Krapine, a prezime **Krupec** - koje otkriva čovjeka iz Krupe, na granici Like i Dalmacije - zapisano je u vremenu velikih seoba u Gradecu kraj Vrbovca. **Bezjak** je bio vrlo stari naziv za stanovnike dijela Pokuplja, a prije 400 godina nalazite ga kao prezime na području Brdovca, Klanjca i Budinščine. **Gojomeri**, tada zabilježeni na samoborskoj

Plešivici, očito su doselili iz razorenog Gomirja u Gorskom Kotaru. Prezime **Modrušak**, poznato krajem 16. st. u zagrebačkoj Kustošiji, otkriva ljude podrijetlom iz Modruša, stare župe oko Ogulina. U isto doba prezime **Gulin**, starinom s područja Šibenika, nalazite od Samobora do Krapine, a **Svirčići** - zavičajem na otoku Krapnju - kao vlasteline oko Krapine početkom 16. st. U poreznim knjigama, starim četiri stoljeća, čitate od Stubice do Krapine upisivano prezime **Zrinščak**, koje nam govori o izbjeglicama od Zrina na Banovini.

Zagorski velikaši **Draškovići**, koji su u 16. st. Hrvatskoj davali biskupe i banove, stigli su u Zagorje iz Like a njihovi susjedi **Keglevići**, gospodari Kostela i Lobra, nose ime po tvrdom Kegal-gradu na Zrmanji kraj Obrovca koji su napustili u odstupanju pred Turcima. U pratnji Draškovića su najvjerojatnije stigli i **Mislovići** iz Ravnih Kotara (kasnije Domislovići), poznati u Trakošćanu još u 16. st.

Da se tada netko u Zagorju prezivao Škanjec ili Čuk, ukazivalo bi na domaćeg čovjeka. Ali odakle se prije 400 godina u Klanjcu pojavio **Galeb**, ako nije stigao s Jadrana? Nisu li odatle stigla i stara dubrovačka prezimena: **Kunići** od Dubrovnika, tada već zabilježeni oko Stubice, Repnog i Ivanca, **Marčinki** koji su stigli do Susedgrada i Voće, možda i korčulanski **Španići** već naseljeni od Ozlja do križevačkog Ravena? No Španići bi mogli biti i potomci lokalnog *špana*, vlastelinskog nadzornika.

Prebjezi koji su stizali iz Bosne nadjevali su imena iz starog zavičaja i svojim novim naseljima u Zagorju. Tako se objašnjava podrijetlo naziva zagorskog Ključa i Prozora, Bobovca, Tomaševca i Radakova kod Klanjca, Bošnjačkog sela kod Ruda i Bosne nedaleko Komina. Kako je dobio naziv Ervenik kraj Zlatara - kad i danas stoji starije naselje istog imena na rijeci Zrmanji, pod Velebitom, odakle su u Zagorje stigli gospodari Lobra (i Zlatara) Keglevići?

Što nam govore prezimena **Bosnić** od Siska do Varaždina, **Bosnar** u Miljani i Velikom Taboru, **Biščan** (iz Bišća tj. Bihaća) u Horvackoj, Buzinu i Majerju, **Manjačić** (Manjača iza Banja Luke) u Kupincu? Isto što i četiri stoljeća staro krapinsko prezime **Konjić** - u starom zavičaju Bosni nose ga rodaci, koji su tamo prihvatili islam. Na samoborsku Plešivicu stigli su i **Kurpesi**. Lingvisti u toj riječi prepoznaju metatezu, premještanje glasova u riječi, koje otkriva došljake iz Kupresa.

Od Dalmacije i Bihaća do Samobora i Brdovca

U knjizi "Bihać i bihaćka krajina" (Zagreb, 1890., str.93) Lopašić navodi da ljudi u Gradišću i Draganjem selu kraj Samobora sebe nazivaju **Biščanima** i da su potomci bjegunaca koji su se ovdje sklonili ispred Turaka iz Bihaća i okoline. Za njih je kajkavski/ekavski govor (kojim su govorili gospodari Samobora) bio "gospodski" govor, a njihov ikavski - "prostački". I za neke obitelji u župi Prekrižje pod samoborskom Plešivicom, nastavlja Lopašić,

ć, može se dokumentima dokazati da su se naselili ovdje oko 1560.g.: "Ljudi Mikule **Radičića**, Fabijana **Vlašića** i Petra **Bendekovića**...vsi tri pred turskom silom sa vsom svojom družinom od onkraj Bišća iz mista Vrhovja u kršćanstvo dođoše" (str.94).

Stjepan Ivšić u djelu "Jezik Hrvata kajkavaca" (reprint Matica hrvatska, Zaprešić 1996., str. 62-64) navodi latinisku ispravu iz 1562.g. prema kojoj je ban Petar Erdödy naselio uskoke "od Bišća" na svom okićkom imanju kod Zdenčine. Ti su uskoci danas u selu Horvatima - u zaseocima **Pipići**, **Babići**, **Gorjanci**, **Paladinići**, **Hercegi**, **Karasmani**, **Prevendari**, **Drđići** i **Mavračići**. Neki od njihovih rodaka, koji su ostali u starom kraju - poput Pipića, Babića i Hercega - prihvatili su islam.

"Pogodbom suca i vsega varoša cesareve milosti Zagrebečkoga" od 15.ožujka 1599. naseljeni su izbjeglice od Bihaća u turopoljsko selo Hrašće. Među njima je još sredinom 20.stoljeća bilo **Križanića**, sa starim pismima o njihovoj najstarijoj postojbini Vrhriki, iz koje su došli u Nebljuse u Lapačkoj župi nad Unom, a u 16.stoljeću povukli se dalje prema Karlovcu - u Turan, Mekušje, Rečicu i Dubovac.

Kao što Ivšić navodi da ćete u starim maticama župe Brdovec naći prezime **Izačić**, što je i danas naziv jednog naselja kraj Bihaća, tako i Emilij Laszowski podsjeća da su se u Mičevcu (iza Jakuševca, danas u Zagrebu poznatog po sajmu rabljenih vozila) naselili u 16.stoljeću **Šturlići**, koji nose prezime po svom nekadašnjem naselju više Bihaća.

O tim davnim korijenima svjedoče i brojni popovi glagoljaši u Turopolju 16.stoljeća. Ovamo su došli s juga, iz Dalmacije, gdje je u Ninskoj biskupiji jezik bogoslužja bio glagoljaški, a ne latinski. Tako se u 16.stoljeću glagoljalo u Petrovini, Dubrancima, Vukomeriću, Šćitarjevu, Jakuševcu, Starim Čičama, Velikoj Gorici, Vukovini i Sv. Klari.

Od Hercegovine i Crne Gore

Čitav niz današnjih prezimena u Zagorju otkriva hercegovačko podrijetlo. Mislim da to nisu prezimena ni Herceg ni Hercigonja (tragovi stari 400 godina oko Zabolka, Zlatara, Varaždina, Kostela i Krapine). Ona su vjerojatnije vezana za naziv vojnog starješine (mađ. *herczeg* tj. vojvoda). No posve su prepoznatljiva po hercegovačkom korijenu prezimena koja nalazite u Zagorju krajem 16.stoljeća - **Bobane** u Brdovcu, **Milase** u Horvackoj, **Rebiće** kod Velikog Tabora i Krapine, **Dragune** pod Kalnikom, **Bistroviće** u trakošćanskom Viletincu, **Marčinke** u Voći...

Na njih se nastavljaju prezimena zemljopisno još udaljenijeg korijena. Kod Koprivnice je prije četiri stoljeća ostavio trag **Polimec** (s rijeke Lima u Crnoj Gori), u Kerestincu i Krapini **Burići**, u Krapini **Bekići** kojima je stari zavičaj na granici Konavala i Crne Gore. Zanimljivo je da isto prezime nose general iz crnogorskog bratstva **Strugara**, koji je vodio navalu na Dubrovnik 1991., i hrvatski ministar iz Račanove Vlade. To ne mora značiti nikakvu vezu

srodstva - kao što nisu srodni ni pojmovi *strugati* (piliti) i *struga* (bara,močvara). Strugara je u Zagorju bilo još krajem 16.stoljeća od Zlatara do Ludbrega.

Milošević, Šešelj, Martić i Mladić - Zagorci štiristo let

Na početku rata zazvonio mi je telefon, a ženski glas obratio se riječima: "Sam vas je Bog poslao..." Pomislio sam najprije da se netko sa mnom šali, ali glas te žene samo što nije prešao u jecanje.

Pokazalo se da njen suprug, Zagorec, ratuje na prvoj crti bojišnice, ali zato što nose isto prezime kao i jedan notorni srpski ratni zločinac, djeca su joj u školi izvrnuta takvom ponašanju svojih vršnjaka (pa čak i jedan nastavnik na mališanima trenira svoje "hrvatstvo"), da im je majka na rubu sloma: "Možete li zaista dokazati da smo starinom Zagorci?" Sjetio sam se poslovice da nitko ne može biti tako plemenit i tako okrutan kao dijete. Jednostavno, zbog svog neznanja.

Neću navesti prezime nesretne majke, ali nije nimalo teško dokazati da su Miloševići i Šešelji, kao i Martići i Mladići, naši Zagorci najmanje četrinsto godina. Godine 1598. u Jaršincu kod Hrašćine zabilježeni su Martin i Blaž Šešelj, u krapinskim Borovcima je Tomo Martić obdelavao svoj vinograd, u Brestovcu su se Jura i Blaž Mladić mučili kao Keglevićevi kmetovi (jedan se kasnije, u kanonskim vizitacijama, spominje kao neke vrsti predsjednik crkvenog odbora). Na mučilima u Grazu, zarobljeni Gupčevi puntari opisali su Matiju Miloševića kao jednog od vođa Seljačke bune 1573.godine ("Mathias Milosowitsh, quem alii Milouicz appellant...")

"Je, kak to?", pitao bi zbunjeni sugovornik. "Jesu li onda pradjedovi svih tih Mladića, Miloševića, Martića itd. bili Srbi ili Hrvati?"

"Zavisí od toga, jesu li navijali za Dinamo ili Crvenu zvezdu", okrećem na šalu, želeći podsjetiti kako prije četiri stoljeća nije bilo ni Hrvata ni Srba u današnjem smislu riječi, jednako kao ni nogometnih klubova.

Zašto se onda iz istog zajedničkog korijena jedna loza razvila kao hrvatska, a druga kao srpska - pa negdje i treća kao muslimanska? Bojim se da razgovor o tome traži više prostora, nego je ovdje preostalo.

Dodaci

Akademik Stjepan Ivšić u djelu "Jezik Hrvata kajkavaca" (Zagreb, 1936.) podsjeća na studiju akademika Petra Skoka "Mundartliches aus Sichelburg", po kojoj su kajkavci u župama Brdovec, Marija Gorica i Noršić-selo (a dijelom u još nekim selima oko Samobora) starinom čakavci-ikavci.

Još je Lopašić u knjizi "Bihać i bihaćka krajina" (1890.g., str. 93) pomenuo da povrh Samobora u Gradišću i Draganjem selu ljudi sebe nazivaju *Bišćanima*, i da su potomci bjegunaca koji su se ovdje sklonili ispred Turaka iz Bihaća i okoline. Za njih je ekavski govor (kojim su

govorili gospodari Samobora) "gospodski" govor, a njihov ikavski - "prostački".

I na Žumberku - nastavlja Ivšić - za žumberačke čakavce u župi *Prekrižje* može se dokumentima dokazati da su se naselili ovdje oko 1560.g. "Ljudi Mikule Radičića, Fabijana Vlašića i Petra Bendekovića...vsi tri pred turskom silom sa vsom svojom družinom od onkraj Bišća iz mista Vrhovja u *kršćanstvo* dojdose" (Lopašić, str.94).

U starim maticama Brdovca nalazite prezime *Izačić* (mjesto kraj Bihaća). U sućiji Krašić Ličanin Tomaš Mogo- rović dobija imanje, a njegov sin Martin pogiba kao ogulinski potkapetan 1643. u boju kod Perjasice i biva pokopan u nekadašnjoj franjevačkoj crkvi Sv. Marije na Gorici.

Bjeguncima s juga naseljena je i Bela Krajina, koja je do rijeke Krke pripadala Zagrebačkoj biskupiji. Pripala je kranjskoj gospodi oko 1.172. g. Ban Petar Erdödy naselio je uskoke od Bišća na svom okićkom imanju kod Zdenčine, prema latinskoj ispravi iz 1562. Ti su uskoci danas u selu Horvatima - u zaseocima Pipiči, Babići, Gorjanci, Paladinići, Hercegi, *Karasmani* /tj. *Kara-Osmani*/, Prevendari, Drdići i Mavračići. (Stj. IVŠIĆ: "Jezik Hrvata kajkavaca", Matica Hrvatska, Zaprešić 1996, str. 62-64)

"Pogodbom suca i vsega varoša cesareve svetlosti Zagrebečkoga" od 15. ožujka 1599. naseljeni su izbjeglice od Bihaća u selo Hrašće kraj Velike Gorice. Još sredinom 20.st. bilo je među njima *Križanića* sa starim pismima o njihovoj najstarijoj postojbini Vrhriki, iz koje su došli u Nebljuse u Lapačkoj župi nad Unom, između Martin Broda i Bihaća, a u 16.st. povukli se dalje prema Karlovcu - u Dubovec, Turan, Mekušje i Rečicu.

I u selu Mičevcu (kraj današnjeg zagrebačkog ranžirnog kolodvora, iza Jakuševca, gdje se održava sajam rabljenih vozila) naselili su se u 16.st. *Šturlići*, iz istoimenog sela kraj Bihaća.

Kako objasniti brojne popove glagoljaše na Turopolju 16.stoljeća? Ovamo su došli s juga, iz Dalmacije, gdje je u Ninskoj biskupiji jezik bogoslužja bio glagoljaški, a ne latinski. U 16.st. glagoljaši se spominju u Dubrancima, Vukomeriću, Ščitarjevu, Jakuševcu, St. Čičama, V. Gorici, Vukovini i Sv. Klari. I najstarije matične knjige župe Vrhovec, kraljevskog grada Zagreba, pisane su glagoljicom. (v. Laszowski "Turopolje II", 361).

Lopašićevi "Hrvatski urbari" spominju naseljavanje uskoka (prebjega s teritorija pod turskom vlašću) u selu Prilesju kod Vrbovca 1613.g. i u s. Palanjku kod Siska 1646.g., te Ljubića iz plemena *Krišćića* (Topusko) u Sv. Helenu kraj Križevaca. (Stj. Ivšić, o.c., 67)

U Loboru pod Ivančićom pojavljuju se štokavska prezimena *Vodopija* i (*Z*)*gazivoda*, kao što su i *Pozajić* i *Ležajić* u Erveniku kraj Zlatara. Ove nalazite i oko Ervenika na Zrmanji, u starom zavičaju Keglevića (Bužimskih). Vjerovatno su došla u Zagorje iz Dalmacije, u pratnji Keglevića kod njegove doseobe u XVI st. (Podaci dr. Zvonimira Kurečića).

Kaj delamo

Marija Skrt

Rodoslovci našega mesta smo 15. 11. 2006 smo v gostišću Lipa (Šalek) Velenje pripravili prvo srečanje. Z veseljem smo ugotovili, da je zanimanja za rodoslovje v Velenju kar precej.

Zvonka Špeh je predstavila družino Pantner, v pogled je bila kronika družine Kumar, Milena Kumer je bila žalbolna in srečanju ni mogla prisostvovati, ter kronika rodbine Podjavoršek.

Na srečanju nas je pozdravil predsednik slovenskega rodoslovnega društva gospod Peter Hawlina in nas podprl pri naših načrtih.

Udeleženci 1. rodoslovnega srečanja v Velenju.

In zakaj ravno rodoslovje? Lansko leto sem dobila idejo, da za 80-letnico rojstva moje mame pripravim družinsko kroniko. Videla sem nekaj primerov in vsaka kronika zase je mojstrovina in umetniška stvaritev. To niso samo zgodbe o tem, kako so predniki živeli, temveč sorodniki, ki jim raziskuješ prednike. Rodovnik je evidenca sorodstva. In ko pričneš raziskovati, če tudi le bližnjo, preteklost postaneš rodoslovec. Rodoslovje je lahko za ljubitelje hobi ki nam poleg raziskovanja prednikov odpira zgodbe iz življenja naših ljubih dedkov in babic in naprej.

Letos sem Kroniko družine Podjavoršek razdelila med svoje sorodnike in se odločila, da moram enako oziroma še boljše kroniko pripraviti za očetovo rodbino, rodbino Kovač.

Odločila sem se, da svoje izkušnje in znanje delim z ljudmi, ki jih v Velenju rodoslovje zanima.

Vsako drugo sredo v mesecu bomo organizirali v Knjižnici Velenje srečanja kjer bomo izmenjevali svoje izkušnje.

Kaj delajo

Mladen Paver

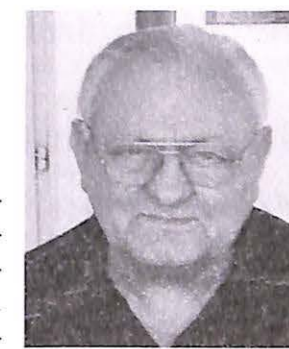
Roden u Zagrebu 1927., novinar od 1948.g.- starosnu mirovnu dočekao u redakciji «Vjesnika», kada se počinje baviti istraživanjem obiteljske povijesti. Kao najstarijeg pretka muške loze zabilježio je *Martina Paura* među rudarima, koje su Zrinski u XVII st.doveli iz Austrije da pokrenu njihov rudnik željeza u Čabru (Gorski Kotar). Najstariji preci po ženskoj lozi potječu iz Zagorja, zabilježeni su kao suvremenici Gupčeve bune. Takva istraživanja dovela su obiteljskog kroničara do povijesne antroponimije, pa nakon «rudarenja» po arhivima u Zagrebu, Budimpešti, Grazu i Beču njegova datoteka sada broji više od 20.000 najstarijih dokumentiranih tragova prezimena iz Banske Hrvatske - od kojih ni jedan nije mlađi od 400 godina.

Napisao je više od 30 obiteljskih kronika s rodoslovnim stablima. S genealoškom tematikom nastupao je u TV i radio-emisijama, objavljivao u časopisima, vodio kolumne u listovima. Glavni je i odgovorni urednik časopisa «Rodoslovlje», koji se očekuje prije godišnje skupštine (14.prosinca o.g.). Sudjelovao ljetos u postavljanju zapažene izložbe «Knjiga u službi hrvatskog rodoslovnog istraživanja» u Gradskoj knjižnici Zagreb. Od ove jeseni vodi treću generaciju kreativne radionice «Za vašim korijenima» na Pučkom otvorenom učilištu Zagreb.

S grupom entuzijasta, na iskustvima Slovenskog rodoslovnog društva, sudjelovao 2005.u osnivanju Hrvatskog rodoslovnog društva «Pavao Ritter Vitezović»,u kojem je danas potpredsjednik. Društvo okuplja skoro stotinu («prvu», vele osnivači) članova, među kojima su dva akademika i više doktora i magistara znanosti, ali i velik broj oduševljenih amatera, kao i prvi članovi iz redova hrvatske dijaspore. Društvo djeluje u radnim grupama - za rodoslovna istraživanja (razmjena iskustava), za organiziranje tribina, za info-podršku, za edukaciju članstva, za časopis «Rodoslovlje» (prvi broj do prosinca o.g.), za rad u dijaspori. Bori se s problemima materijalno-financijske naravi - do ove jeseni nije imalo ni prostorija za sastajanje, a financijski ovisi uglavnom o članarini. Predstoji mu jačanje suradnje sa srodnim organizacijama i ustanovama u Hrvatskoj, a posebno širenje ogranaka izvan Zagreba.

Više podataka o Društvu na internetskoj stranici www.rodoslovlje.hr.

Op. urednika - Kolega Mladen Paver končuje prvi priručnik za rodoslovce na Hrvatskem z naslovom »Pred zagonetkom obiteljskog stabla«. V tej številki objavljamo dve poglavji iz tega priručnika.

Poročila o družinskih srečanjih

Srečanje Suhadolcev

na kmetiji pri Suhadolc v Suhem dolu

Letos poleti so organizatorji razposlali naslednje vabilo:

Spoštovani!

V petek, 28. julija, bo srečanje Suhadolcev v Suhem dolu na kmetiji pri Koširju, nekoč pri Suhadolc, kjer je gospodar Matjaž Košir, Šentjošt nad Horjulom 40, Tel. 01/7540172.

Vse kaže, da smo vsi Suhadolci sorodniki in izhajamo prav iz Suhega dola. Srečanje smo načrtovali že pred kakim letom. Tokrat smo se zanj odločili zato, ker se ga bo s svojimi tremi otroki udeležil tudi Joseph Sutter, znan kot konstruktor Boeinga 747. Njegov oče Franc Suhadolc je bil rojen leta 1879 v Dobrovi. Odselil se je v Ameriko in tam priimek Suhadolc spremenil v Sutter.

Dobrodošli vsi Suhadolci in tisti, ki ste Suhadolci po materah. Povabljeni torej sorodniki brez omejitev v generacijah in kolenih.

Foto: France Stele

Srečanje je namenjeno spoznavanju, druženju in prijetnemu počutju v lepem okolju. Domačin nam bo predstavil kraj in njegovo zgodovino, pripravili bomo rodoslovni prikaz Suhadolcev in nekaj priložnostnega družabnega programa. Za hrano in pijačo bo poskrbel najeti gostinec. Po želji lahko prigrizek, pijačo in posladek prinesete tudi s seboj. Kdor bo utegnil, se lahko udeleži spominske maše za vse pokojne prednike, ki bo pri Sv. Andreju (Andrej je bil tudi prvi znani Suhadolc) na Planini ob 14. uri. Okrog štirih popoldne bi pričeli z omenjenim programom, vse skupaj pa naj bi potekalo čim bolj sproščeno.

Radi bi obvestili vse Suhadolce in "Suhadolce". Popolne evidence sorodstva nimamo. Manjkajo nam naslovi. Zato smo se odločili, da tole pismo pošljemo samo na naslove tistih Suhadolcev, ki jih najdemo v telefonskem imeniku. Teh je nekaj

Foto: France Stele

nad 100. Vse vas pa prosim, da poskrbite za posredovanje vabila tistim vašim sorodnikom, ki se ne pišejo več Suhadolc. Orientacijski rodoslovni podatki so na <http://gw.geneanet.org/index.php3?b=hawlina&lang=sl;m=N;v=suhadolc>. Na srečanju bo priložnost za dopolnjevanje in popravljanje rodovnika. Vsakdo bo lahko dobil tudi svoj rodovnik prednikov.

Za boljše pripravo bi bilo dobrodošlo, da svojo udeležbo najavite na peter@hawlina.com. Še bolj praktično bo, če nam pošljete svoje e-naslove. Morebitna dodatna sporočila bomo namreč poslali samo na spisek e-naslovnikov.

Za organizacijski odbor

Peter Hawlina (Suhadolc po materi)

Dan za srečanje se je prilagajal programu častnega gosta, Josepha Sutterja, ki je bil od 20. do 29. julija z dvema hčerama in zetom na obisku v Sloveniji in je bil 28. julij v njegovem koledarju edini prost dan. Srečanje so gostitelji odlično pripravili, udeleženci pa so bili s pestrim programom več kot zadovoljni.

Nekaj internetno spretnejših udeležencev je dalo pobudo, da se zastavi spletna stran www.suhadolc.si. Ta je zaenkrat res samo zastavljena, načrti z njo pa so precej večji.

Prvo srečanje Govekarjev

Milan Govekar

Vzrokov za družinska srečanja je nešteto, najpogosteje gre za različne obletnice. Dne 23. julija 2005 smo jo imeli tudi Govekarji, ki izviramo iz Godoviča, točneje z bližnjih Brd. Minilo je namreč sto let, odkar je kmetija našega deda zaradi njegovih, zvečine kartaških dolgov, prešla v roke družine Vidmar. Tam zdaj gospodari že njihov tretji rod. Prijazno in več kot gostoljubno so nas sprejeli, ko smo jim zaupali našo željo, da bi videli, od kod izvira naš rod. Še več, pripravili so nam prostor za

družinski piknik z vsem, kar sodi zraven. Tako smo se zares počutili, kot da smo doma. No ja, pravzaprav smo zares bili, tudi s sodelovanjem ondotnega prostovoljnega gasilskega društva. Še enkrat – resnično najgloblja hvala za vse, kar smo doživeli na Brdih.

Naj povem ali pa spomnim, da smo Govekarji iz Godoviča ena od najmanj treh, mogoče celo petih vej, ki so se vsaka po svoje razvijale po letu 1560, ko prve med njimi navajajo in na Govejku pod Žirmi »najdejo« urbarji Škofjeloškega gospostva. Tri najmočnejše veje Govekarjev so skozi zgodovino šteje po 900 do 1000 članov, skupaj nekaj manj kot 3000. Najdemo jih v Stari in v Novi vasi v Žireh, na Brdih nad Godovičem. V začetku leta 2005 je baza podatkov Statističnega urada Republike Slovenije navajala 247 oseb s priimkom Govekar. Tako se naš priimek po pogostnosti uvršča na 1644 mesto v državi. Že omenjene tri najmočnejše veje so med seboj številčno približno enako zastopane. Podrobnosti so razvidne iz tiskanega rodovnika, ki ga je dobil vsak udeleženec Govekariade.

Ruparski rod

Ignacij Hladnik

Rod Hladnikov iz Petkovca je pripravil dne 4. septembra 2004 v Rupi srečanje vseh Ruparskih potomcev. Srečanja se je udeležilo več kot 200 potomcev. Za to priložnost je napisal v daljni Argentini njihov sorodnik Ignacij Hladnik naslednje verze.

*Ko je voz zavil v potočno,
že bilo je v klanec močno.
Brž voznik je skočil doli,
da bi lažje vlekli voli.*

*Gori so košare, vreče . . .
Komaj par volov to vleče.
Pujsek mlad in več kokoši.
Da je res selitev prava
zad privezana je krava.*

*Ko prešli so zadnji klanec
gre na voz spet HLADNIK FRANC.*

*Vidi pred seboj že dom,
Ki bo dom vsem HLADNIKOM.
Streha vsa, še s slamo krita,
je med drevjem skoraj skrita.*

*Zdaj je vole že odprezal,
kravo v temni hlev privezal,
pujska v kurniku spusti,
le kokoši ven spodi.*

*Potlej v hišo stopi rad.
Ker ga že muči glad.
Vzel z voza je svoje brašno,
snel s košare ruto prašno . . .*

*Potlej iz košare zvleče
Kruh, napol obrano pleče.
Vina vzame steklenico
polno le na polovico.
Da bi v miru pil in jedel
se na dolgo klop je usedel.*

*Že preteklo je več dni,
že množijo se skrbi:
Sam ne more it orat,
pa je tukaj že pomlad?*

*Da bi bolje delo steklo
hlapca je najel in deklo.*

*Da bi je dobil zares
Franc mu dal je grunte čez.
Nace v Črni vrh hiti,*

Na srečanje »mojih« godoviških Govekarjev sem povabil 41 oseb, po podatkih še živečih sorodnikov. Prišlo jih je trideset. Velika večina se je prvič videla oziroma se osebno niso poznali. Smo se pa brž spoznali, tako da je zdaj odveč vprašanje, zakaj se že prej niso poznali. V glavnem je bilo to tako, kot v številnih primerih: mladi še vedo za sorodstvene vezi staršev in morda »najljubših« dedkov, tet in stricev, tudi bratrancev in sestričen, potem pa vse tiho je bilo. Nismo se sicer dogovorili za naslednje srečanje. Bilo pa naj bi »kmalu«.

Še tole: na srečanje bo spominjal priložnostni pisemski ovitek. Pisemske pošiljke tistega dne je pošta 5275 Godovič žigosala s spominskim poštним žigom. Ker pa se je srečanje zaključevalo v zgodnjih popoldanskih urah, so zbrani zavili še v godoviško farno cerkev na spominsko mašo za vse Govekarje. Po njej je tamkajšnji župnik g. Bogdan Berce zelo zanimivo orisal zgodovino njihove župne cerkve in z njo povezanih dogajanj med prvo vojno.

Op. urednika: Kolega Milan Govekar je umrl tik pred objavo svojega poročila.

*da nevesto tam dobi.
Franc in Urška pa postala
sta že ded in stara mama.*

*Novi gospodar te hiše
jo nadstropje dvigne višje.
Zdaj na strehi je opeka,
v hiši smeha je in veka.*

*Ko se z vojno vnel je svet,
bilo jih je že deset.
Tona, Peter, Janez, Franca,
Štefan, Mici in Marjanca.*

*Rezka, Tilka in Ivanka.
Rod množi se brez prestanka . . .
Francek prišel je na svet,
dvoje še za njim deklet.*

*Ko pa zadnji se rodi
oče v grobu že leži.
Vojna mu je prizanesla,
španska gripa pa odnesla.*

*Štirinajstim zdaj je mati,
oče morala postati.
To so bili dnevi hudi,
pa jih je prestala tudi.*

Prvi so že kar odrasli,
mlajši že živino pasli.
Tona že se poroči,
v Reki si moža dobi.

Janez poje novo mašo,
bil je čast za hišo našo,
čast za svojo domovino,
pa še bolj za Argentino.

Ko je jenjal vojni veter,
mora se oženit Peter.
Vsi od zlahte ga ženili
in v Podlipi jo dobili.

Da priimek se ohrani,
ko mu žena bo ob strani.
Kmalu zraste tretji rod,
rod ki zdaj prebiva tod.

Ko nihče odrasel ni še,
že odnesejo iz hiše,
v grob prerani s tega sveta,
drago mater in očeta.
Teta Rezka pa postati,
zdaj je morala jim mati.

Se Ivanka poroči,
z možem novi dom gradi.
Janez, Peter, Mimi, trije,
hiše šli gradit v Brije.
Lepe hiše, da okras,
zdaj z ručarsko kar vas.

Dveh rodov sta Janeza,
res postala mašnika.
Tretjega rodu pa Janez,
ni kaplan, je Mojzes danes.
Kamor on udaril je,
voda zdaj iz tal mu vre.

Nace v Rupi gospodarji,
je podrl hlev tastari.
Novi hlev se zdaj nahaja,
v njem živina se sprehaja.

Je kozolec tudi proč,
rabil ni več kot nekoč.
Stara hiša mu na poti,
Da se jo podirat loti.

To ne reši ga skrbi,
v hiši gospodinje ni.
Končno se je le odločil,
z Urško Gabrovšek poročil.

Kjer nered je bil popred,
snaga vlada zdaj in red.
Franc je zdaj življenje užival,
srajc več pral ni, hlač ne šival.

Hiša ima novo lice ...
Zunaj se suše plenice.
Vsako leto nov otrok,
da v hiši smeh in jok.
Štiri Bog je dal sinove,
štiri hčere so njegove.

Fante tri je dal študirat,
moral je zato podirat,
smreke in pa tudi hoje.
Pa premalo je oboje,
iz hleva šlo je več volov,
vse za šolanje sinov.

Janez novo mašo poje.
Franc pa kot deseti brat,
gre v Ameriko garat.
Vrne se. Za tiste funte
kupi si v Podpesku grunte.
Jakob v službo gre v Ljubljano.

Prva od deklet v Zaplano.
druga pa je Gašperca,
Neža mlada malnarca.
A Johana kar na tiše
jo v Ameriko pobriše ...

HLADNIKOV tako je kri
zlila se na več strani.
Nace pa doma ostane,
nima še neveste zbrane.

Druga poroči se Franca,
vzela Ruperta - Ižanca.
Mici je Andreja vzela,
rod Ponikvarjev začela.

Tilki se tako obrača,
da dobila je kovača
in Marjanca v Godobol,
šla začet je zarod nov.

Peter, Štefan, kar oba
složno gospodarita.
Končno mati vse odloč,
dokler je bila pri moč.

Bi lepo se imeli res,
da ni prišla vojna vmes.
Pepca tudi tiste dni,
se v Osredok poroči.

Že od severa in juga,
vojna vedno bližje žuga.
So gradili leta preje,
bunkerje in žične meje.
Končno krah je in preplah ...
Nas pa je zasedel Lah.

Ob začetku teh tegob,
mater so odnesli v grob.
Niso videli grozot,
ki so se godile tod.

Lahi Franca so ubili,
Štefan Bog ve, kje v gomili ...
Nace in Angelca pa
z doma zbežat morata.

In iz kloštra kot izgnanka,
vrne se domov Ivanka.
Skupaj s Petrom, skupaj z Rezko,
vsem je zdaj življenje težko.

Le kam dal je tisti tram?
Tram, kjer je pisalo tam,
kdaj je HLADNIK Franc prišel
in rod Hladnikov začel.

In četrtega rodu
danes je precej že tu.
Pa ni konec te povesti,
peti je že, bo še šesti?

Dosti jih je iz te hiše,
ki se Hladnik več ne piše.
Gašperjevi, Godobolski,
ručarski so in petkovski.

Tudi sega rodovina
do Ponikvarja, do mlina.
So pri Turku že v Zaplani
in v Gorici Špacapani.

Rupert so in Ostreški ...
V Žibršah živijo Reški.
Rupa svoje je otroke,
dala vse od Štanjela do Loke.

Še na Dunaju živi
nekaj ručarske krvi.
Po Horjulski so dolini
in še v daljni Argentini.

Je Podpesek, je Podlipa ...
Ručarska tam kri utripa,
so po Vrhniki, Ljublani,
bolj na redko posejani.
Še na Štajerskem so hiše,
kjer se več jih Hladnik piše.

Danes ko smo skupaj tu,
vse do petega rodu,
nas je kar že cele kupe ...
VSAK OD NAS JE KOŠČEK RUPE.

Novi člani

290	Liberšar Peter, 1000 Ljubljana, Moškričeva 14
291	Dolenc Stražar, Zvezdana, 1000 Ljubljana, Na Peči 4
292	Mali Martin, 1353 Borovnica, Gradišnikova 18
293	Zgaga Blaž, 1000 Ljubljana, Metelkova 13
294	Majcenovič Bojan, 1000 Ljubljana, Bratovševa ploščad 20
295	Rožman Stane, 8270 Krško, Naselje NE 5
296	Banič Janez, 1000 Ljubljana, Pod jelšami 1
297	Podrekar Dušan, 4290 Tržič, Slap 22
298	Japelj Janez, 1358 Log pri Brezovici, Molska c. 4
299	Matjan Sandra, 6250 Ilirska Bistrica, Prešernova 33
300	Pisk Andrej, 4223 Poljane, Srednja vas 23
301	Kladnik Blaž, 1235 Radomlje, Prečna ulica 11
302	Kure Irena, 1000 Ljubljana, Gregorčičeva 11a
303	Boninsegna Stannia, 1000 Ljubljana, Trubarjeva 77
304	Bogataj Franci, 4220 Škofja Loka, Stara cesta 29
305	Stanonik Ivan, 4220 Škofja Loka, Partizanska 12
306	Stemberger Marjan, 1000 Ljubljana, Pod hrasti 35
307	Koderman Cvetka, 1360 Vrhnik, Velika Ligojna 72
308	Slemnik Milan, 1000 Ljubljana, Peričeva 19
309	Kokelj Marija, 4223 Mlaka nad Lušo 10
310	Premzl Vili,
311	Lah Miha, 1211 Ljubljana-Šmartno, C. Cirila Kosmača 12
312	Mermolja Dragan, 4204 Golnik, Goriče 40
313	Babič Janez, 4272 Jesenice, Prosvetna 2
314	Tuma Matija, 1211 Ljubljana Šmartno, Pšatnik 16
315	Rutar Milan, 1241 Kamnik, Jakopičeva 25
316	Kerštajn Robert, 4280 Kranjska Gora, Savsko naselje 7
317	Petek Robert, 2000 Maribor, Borova vas 24
318	Staudacher Igor, 1331 Dolenja vas, Prigorica 103
319	Ukmar Bojana, 6210 Sežana, Avber 21
320	Albreht Tit, 1000 Ljubljana, Podrožniška pot 2
321	Dolinšek Andrej, 1260 Ljubljana-Polje, Cesta 30. avgusta 27
322	Črepinšek Stanislav, 1000 Ljubljana, Gača 21
323	Skalar Darka, 1240 Kamnik, Miklavčičeva 1a
324	Horvath Robert, 9251 Tropovci, Tišina, Kolesarska ul. 10
325	Janc Anton, 8270 Krško, Cesta krških žrtev 145
326	Skrtn Marija, 3320 Velenje, Deberca 1
327	Sikošek Majda Marija, 1000 Ljubljana, Beblerjev trg 10
328	Novak Robert, 1351 Brezovica, Podpeška cesta 199
329	Šelih Miran, 2000 Maribor, Ul. Borcev za severno mejo 7
330	Pantar Branko, 3201 Šmartno v Rožni dolini, Šentjungert 19b
331	Znidaršič Dušan, 3312 Prebold, Latkova vas 93
332	Novak Zoran, 1000 Ljubljana, Cesta v Šmartno 12
333	Čufar, Zdravko, 2312 Orehova vas, Mariborska 44
334	Rukavina Tičar Tatjana, 1000 Ljubljana, Marija Hvaličeva 38
335	Jenko Marjan, 1000 Ljubljana, Ilirska 36
336	Kopecky Marjan, 1000 Ljubljana, Jakčeva 39
337	Tičar, Niko 1230 Domžale, Bevkova 11
338	Tomazin Jakšič Vida, 1292 Ig, Iška 164
339	Grašič Francisek, 4294 Krize, Senično 2a
340	Gregorc Davor, 1241 Kamnik, Kersnikova 9
341	Jaklič Marija, 1215 Vaše, Vaše 11

342	Sterle Alenka Tatjana, 1000 Ljubljana, Gorjančeva 10
343	Škufca Franc, 1293 Šmarje-Sap, Trdinova cesta 27
344	Pavlišič Mojca, 1236 Trzin, Vegova ul. 1
345	Grajzar Janez, 1000 Ljubljana, Uraničeva 9
346	Ravnikar Karel, 1241 Kamnik, Gornji log 6
347	Hribovšek Vladimir, 1230 Domžale, Kamniška 13
348	Jerše Andrej, 1330 Kočevje, Rožna ulica 24
349	Bobič Boštjan, 6223 Komen, Komen 118/D
350	Zavodnik Peter, 1000 Ljubljana, Ulica bratov Knapič 12
351	Hafner Breda, 4220 Škofja Loka, Virlog 20
352	Prelec Marija, 1000 Ljubljana, Verovškova 50

Izrekamo jim dobrodošlico in želimo uspešno sodelovanje!

RaSt - Raziskovalski Stiki

Poizvedba

Mihael Sedmak je bil leta 1957 v begunskem taborišču San Antonio blizu Pontecagnano. Z njim je bil neki Franc, priimek je pozabljen.

Mihael živi zdaj v Avstraliji in bi rad našel Franca. Bi kdo kaj vedel? Franc je levi s kravato.

Izmenjava podatkov

Raziskujem družinsko rodoslovje. Posebej zbiram podatke o očetovem priimku ŠČUREK. Menim, da izhaja priimek iz Medane oz. okolice v Goriških brdih. Pred tem ga sledim v Rutu nad Tolminom. Priimek pa je razširjen tudi po osrednjem delu Slovenije. Vse, ki raziskujejo ta priimek prosim, da si izmenjamo podatke.

Naslov: Vinko Ščurek, scurek@interfree.it

Postaja 59, 34011 Nabrezina/Aurisina, Italija

Poročila o delu

Rodošlovna informacijska točka

(v okviru prireditve Dnevi evropske kulturne dediščine)

Slovensko rodoslovno društvo deluje dvanajsto leto.

V tem času je poleg drugih rezultatov svojega dela združilo rodoslovne datoteke skoraj stotih članov v skupno referenčno datoteko, ki šteje že blizu pol milijona oseb.

Posebej dobro je zastopana Škofja Loka, podeželje bolj kot mesto. V referenčni zbirki je nekaj tisoč družin. Nekatere so dokumentirane zelo široko. Večina podatkov je za 19. stoletje.

Kdor se zanima za rodoslovje in se še ni ukvarjal z dokumentiranjem svojega rodovnika, pa ima tak namen, si bo verjetno prihranil veliko časa in stroškov, če poskusi med evidentiranimi družinami najti stik s svojo.

Referenčna datoteka bo lahko koristna tudi tistim, ki so svoj rodovnik že izdelali, saj taki vemo, da rodoslovne raziskave nimajo konca in se nadaljujejo v vseh smereh.

Podatki so objavljeni tudi na spletu. Indeks priimkov je na www.genealogy.si, referenčna rodoslovna datoteka pa na www.geneanet.org

Danes pa lahko tukaj poskusite najti stik s svojim sorodstvom in po želji evidenco dopolnite.

Taka je bila vsebina plakata na vhodu v Groharjevo galerijo na Mestnem trgu v Škofji Loki v soboto 23. septembra 2006. Rodoslovna informativna točka je bila vključena v program prireditve 16. dnevov evropske kulturne dediščine (http://www.zvkds.si/dekd/dekd06/program_odprtja.pdf). Cel dan sta dva člana Slovenskega rodoslovnega društva ob dveh računalnikih sprejemala obiskovalce. Le poredko pri tem ni bilo vrst čakajočih. Ta poskus dokazuje, da bi podobne informacijske točke privabljalje radovedneže tudi po drugih krajih. Zagotovo pa bi stalna informacijska točka postala slovenski Salt Lake City v malem.

V programu istih prireditve je Slovensko rodoslovno društvo sodelovalo tudi z razširjeno razstavo Zamorec z krono. O tem projektu smo v Drevesih že poročali. Prihodnje leto bo projekt vstopil v svoje deseto leto obstoja.

Dvanajst novinarskih vprašanj

Odgovarja Peter Hawlina

VI. Kolikšno je zanimanje Slovencev po iskanju svojih prednikov?

Rekel bi, da je zanimanje Slovencev za rodoslovje enako zanimanju vseh drugih Zemljanov. Verjetno bi ga bilo nemogoče izmeriti in določiti primerjalne kategorije. Tako ali drugače so se z rodoslovjem ukvarjali v vseh dobah v vseh kulturah. Sam postavljam teorijo, da bi lahko (tudi) pri rodoslovju opazovali štiri obdobja: obdobje nepismenosti, pismenosti, uporabe računalnika in uporabe medmrežja. V obdobju večinske nepismenosti so si lahko zapisane rodovnike privoščili samo pripadniki bogatega sloja, predvsem iz vladarskih krogov. Ta sloj je bil za rodovnike zainteresiran predvsem zaradi dedovanjskih pravic. Do širše pismenosti v svetu, kateremu pripadamo, je prišlo pred približno stotimi leti, ne kaj dosti prej. Kljub temu, da so naši dedje in babice večinoma že znali pisati, je zelo malo dokazov, da so to svojo veščino uporabljali tudi za izdelavo rodovnikov. Pred dobrimi desetimi leti smo začeli pisati na domače računalnike. Ob tem šele opažamo močno povečano ukvarjanje z dokumentiranjem rodovnikov. Dokaz za to povečano zanimanje je tudi ustanovitev Slovenskega rodoslovnega društva leta 1995. Dandanes zanimanje za rodoslovje narašča približno tako kot narašča uporaba računalnikov ali morda še

hitreje. Prav v zadnjem letu smo pričali novim konceptom v globalnem informacijskem svetu. Medmrežje sicer ni več novost, novi so nekateri pristopi, ki omogočajo neposredno sodelovanje milijonov uporabnikov medmrežja, da sodelujejo v nastanku skupnih rezultatov. Najbolj znan tak primer so morda wikipedije. Zanimanje za rodoslovje je bilo neposredno odvisno od vsakokratnega medija. Če je v dobi nepismenosti zadoščal spomin, si lahko predstavljamo, da so lahko posamezniki vedeli za nekaj generacij prednikov in za nekaj deset sorodnikov. Več ali manj je šlo za rodovnik (velike) družine. Prepričan sem, da so naši nepismeni predniki o svojih sorodnikih vedeli mnogo več kot vemo danes. Pisava je omogočila širše dokumentiranje in nadaljevanje začete delo prejšnjih generacij. Število evidentiranih oseb je bilo na teh rodovnikih vsaj podvojeno v primerjavi z zapomnjenimi. Znan primer takega rodovnika je rodovnik Prešernove sorodovine, ki ga je pred nekaj desetletji izdelal Prešernov sorodnik Tomo Zupan. Zanimiv je tudi izraz sorodovina. Tega izraza v drugih zvezah ne poznam. Rodovnike z nekaj sto evidentiranimi osebami pa tudi s pomočjo zapisov in izrisov ni bilo lahko obvladovati. 'Papirnati' rodovniki so prav poredko vsebovali več kot nekaj sto oseb. Te težave je povsem odpravila uporaba računalnika. Obseg računalniških rodoslovnih datotek ni omejen. Dokaz za to so rodoslovne zbirke, ki štejejo nekaj tisoč ali celo nekaj deset tisoč oseb, za katere en sam avtor lahko dokaže njihov medsebojno sorodstveno razmerje. Vse pogosteje prihaja tudi do sistematičnega računalniškega evidentiranja rodoslovnih dogodkov za neki kraj in čas in tako nastajajo rodovniki kraja. Največkrat se tega posamezniki lotevajo za izbrano župnijo, izbrano obdobje pa je največkrat 19. stoletje. Sanje o združevanju tovrstnih ločenih velikih zbirk v skupno so bile zadnja leta tihe sanje mnogih rodoslovcev. Kar je bilo še včeraj videti nemogoče, se v zametkih že pojavlja v nekaterih tehničnih rešitvah. Prihaja čas uresničevanja svetovnih rodovnikov.

V2. Je izdelovanje družinskega debla težko in zahtevno delo? Koliko casa povprečno traja?

Če hočemo odgovoriti na to vprašanje, se moramo najprej vprašati, kaj komu pomeni družinsko deblo. Če je to raziskovanje in evidentiranje direktnih prednikov po nosilcu priimka, to je po zaporedju očetov, bi morda v srečnih okoliščinah delo lahko zaključili v nekaj dneh. Srečna okoliščina bi bila npr. ta, da so vsi moški predniki prebivali v isti župniji vse od začetka pisanih virov, kar za rodoslovca predstavljajo zlasti matične knjige, ki so jih začeli voditi v glavnem v 17. stoletju. Tako bi nemara dokumentirali moške prednike za deset do petnajst, redko več, generacij. Večina rodoslovcev pa ne zasleduje samo moških prednikov. Če sledimo zaporedju staršev, bomo v vsaki naslednji generaciji morali najti in evidentirati podvojeno število oseb. Ni potrebno razlagati, da se je v

dobrih tristo letih zvrstilo kakih 15 generacij. Če bi hoteli reziskati in evidentirati vseh teh nekaj deset tisoč oseb, bi nam enostavno zmanjkalo časa tudi če zanemarimo ozemeljsko razkropljenost, do katere pride v vsaki raziskavi. Rodoslovno delo nima konca. Konča se, ko se raziskovalec upeha ali pa si vnaprej postavi mejo ali okvir.

Govorili smo o rodovniku neke osebe. To je pravi rodovnik za razliko od družinskega debla. O družinskem deblu navadno govorimo, kadar gre za evidenco ali prikaz potomcev nekega prednika. Za izhodiščno osebo ali par se navadno izbere oseba ali par, ki je podatkovno dosegljiv brez uporabe arhivskih virov. Tako izbrani par je pogosto tri do šest generacij oddaljen od osebe ali oseb, ki se lotijo 'družinskega debla' in se pri tem nabere kakih 200 oseb. Za tako delo je navadno potrebnih nekaj tednov, ki pa se pogosto razvlečejo v leta, saj se večina rodoslovcev ne ukvarja samo z rodoslovjem. Pogosto pa so tudi odvisni od obotavljivosti ali odzivnosti sorodnikov.

V3. Koliko casa društvo obstaja in koliko imate članov?

Slovensko rodoslovno društvo je bilo ustanovljeno leta 1995 in šteje okrog 150 članov. Člani se vključujejo in društvo tudi zapuščajo. Od teh je kakih 50 aktivnejših.

V4. Kakšne so vse vaše aktivnosti, kje se pojavljate,....?

Vsa leta obstoja društva se člani dobivamo vsak mesec in vsak mesec pripravimo tudi tematsko strokovno predavanje. Teh srečanj in predavanj se povprečno udeležuje po 30 članov, včasih tudi prek 40. Srečanja nam pomenijo največjo neposredno korist. Medsebojno poznavanje področja raziskav, izmenjava izkušenj, iskanje pomoči in prostovoljni delovni prispevki bogatijo posameznike in društvo kot celoto. Slovenija je zaradi delovanja društva postala vidna v rodoslovnem svetu. Če bi uspehe društva merili z upoštevanjem števila prebivalcev, bi se Slovenija uvrstila pred marsikateri večji narod. Druga pomembna sestavina našega dela je izdajanje časopisa Drevesa in zagotovo najbolj bogata rodoslovna knjižnica v Sloveniji. Člani društva so izdali že dve rodoslovni knjigi in rodoslovni priročnik, če ne omenjamo ponovno najbolj obsežne literature, ki jo predstavlja enajst letnikov časopisa Drevesa. Večina dejavnosti je namenjena članom. Odzivamo se tudi vabilom po predstavitev, predavanjih, delavnicah, razstavah in podobnih dejavnostih. Organizirali smo že mednarodno rodoslovno konferenco na katero je prišlo 50 udeležencev iz ZDA. Povabljeni smo bili k sodelovanju pri pripravi arhivske zakonodaje, sodelovali smo celo v Strassburgu pri izdelavi smernic evropske politike za arhivsko zakonodajo. Pred kakim mesecem so bili z našim sodelovanjem imenovani prvi sodni izvedenci za rodoslovje. Načrtov in možnosti je še več, omejeni smo s finančnimi sredstvi, saj smo doslej večino dela opravljali volonterško. Če bi hoteli uresničevati ambicioznejše cilje, bi se morali drugače organizirati, predvsem pa pridobiti finanč-

no podporo. Najperspektivnejše je zagotovo področje spletnih rešitev. Že naši skromni začetki dokazujejo, kako vabljiva je naša spletna ponudba.

V5. Je članstvo omejena zadeva ali je dostopna vsem?

Vsakdo je dobrodošel. Omejitev je za nekatere razmeroma visoka članarina. Verjetno ni veliko društev, kjer bi letna članarina znašala 6.000 sit. V članarino je vključeno prejemanje časopisa Drevesa, ki izide, če se vsi skupaj dovolj potrudimo.

V6. Kolikšna je zanesljivost rezultatov vaših raziskav.

Ne prav velika. Upoštevati moramo, da smo vsi zmotljivi. Zmotljivi so bili tudi tisti, ki so temeljne matične podatke zapisovali. Napak sicer ni veliko, najdejo pa se. Naslednje napake nastanejo pri prepisovanju iz matičnih knjig. Tudi ta napaka ni prav pogosta, saj skušajo biti rodoslovci kolikor je mogoče natančni. Zapisi krstov, porok in smrti so podvrženi še napaki, ki jo je narekovala zakonodaja. Matičar je namreč za očeta otroka poročene matere vpisoval njenega moža, ki pa ni bil vedno tudi biološki oče. Tovrstne napake bi že danes lahko odkrivali s pomočjo genetskih primerjav. Te primerjave se verjetno tudi zaradi stroškov zaenkrat še ne izvajajo v širšem obsegu.

V7. Ali društvo izdeluje rodovnike po naročilu?

Ne. Društvo ima sicer v svojem programu širok razpon delovanja. Večino deklariranih aktivnosti tudi uspevamo uresničevati. Vendar pa noben od članov ni za prav nič zadolžen. Izjema je blagajnik, ki ima opravka z društvenimi sredstvi. Morda še knjižničarka. Kar nastane, nastane iz lastnega vzgiba. Na društvo in posameznike se obračajo potencialni naročniki. Društvo v takih primerih naročnika napoti na tiste izkušene posameznike, ki raziskovalno področje bolje poznajo in jim prepustijo dogovor z naročnikom. V društvu pa smo in bomo raziskovali tudi družine s katerimi posamezni raziskovalec ni sorodstveno povezan. Takí so zlasti znani Slovenci. Prav zdaj dva kolega raziskujeta rodovnik pokojnega Metoda Trobca.

V8. Je rodoslovje družbeno pomembno in potrebno početje?

Toliko kot mnoga druga področja. Je potreben boks? Balet? Vremenska napoved? Po odzivu države lahko razumemo, da rodoslovje in delovanje Slovenskega rodoslovnega društva ni družbeno potrebno početje. Po delovanju tistih, po katerih se gledujemo pa verjamemo, da je naše delo potrebno. Verjetno ni še nihče rangiral rodoslovne dejavnosti v posameznih delih sveta. Moj vtis je, da vodi ZDA, sledijo Anglija, Francija in Nemčija. Slovenci smo v relativnem smislu tem trem dokaj blizu. V kategoriji sodobnih rodoslovnih 'producentov' ne zaostajamo. Za nami so vsi naši sosedje.

V9. Omenili ste splet. Kaj rodoslovec dobi na spletu?

Največjo korist mu prinaša računalnik in program za rodoslovno delo. To je nujna osnova. Ko je družinski rodovnik računalniško evidentiran, ga je vredno pokazati, ne skrivati. Šele takrat začenja dobivati vrednost. Objava na internetu je najcenejša in najbolj globalna. Internet je predvsem medij, kjer lahko kaj ponudimo. Šele za tem bi govoril o brezkončnih koristih od objav drugih posameznikov in skupin. Že zdaj si lahko s spletom bogatimo in dopolnjujemo svoje delo. Kaj še bo!! Društvo je indeks evidentiranih oseb objavilo na www.genealogy.si, posamezniki pa svoje rodovnike na lastnih spletnih straneh ali na združevalnih kot so www.ancestry.com, www.familysearch.org, www.genealogienetz.de, www.gencircles.com, www.geneanet.org in mnoge druge.

V10. Je z vašo pomočjo veliko Slovencev prišlo do spoznanja, da se po njihovih žilah pretaka kri plemenitašev ali zgodovinsko pomembnih ljudi?

Znano je, kako je s slovenskim plemstvom. Za povrh je bilo plemstvo v zadnjih desetletjih stigmatizirano. Med člani imamo izvrstnega poznavalca plemiških rodovnikov, čeprav sam med svojim predniki ni iskal modre krvi. Pri nobenem članu še nisem začutil izrecne ali prikrite želje po ugotavljanju plemiškega porekla. Plemstvo ima rodovnike dokumentirane in si jih lahko do zadnje podrobnost kdorkoli ogleda na spletu. Prednost povezave profanih rodovnikov s plemiškimi bi bila, vsaj zame, samo ta, da bi se lastni rodovnik zliil z rodovnikom za katerega so v vseh krajih in časih skrbeli za to določeni rodoslovci in heraldi. Verjamem pa v splošno modrost, da ni pastirja, ki bi med svojimi predniki ne imel kralja, ravno tako tudi ni kralja, ki med svojimi ne bi imel pastirja.

V11. Kako ste organizirani in kako se financirate?

Organizirani smo kot društvo in financiramo se s članarino. Ta je razmeroma visoka. 25 € je letna članarina, ki pokriva stroške izdajanja časopisa. Organizacija je skrajno ohlapna. Člani brezplačno opravljajo različne naloge in rezultate dajejo na razpolago drugim. Nihče ni dolžan opravljati nekaterih nalog. Morda je zaradi narave dela edina izjema blagajnik.

V12. Kakšni so vaši načrti za prihodnost.

Nimamo načrtov. Vse delamo volontersko in brez finančne podpore. V takem načinu ni pogojev za društvene projekte. To pa ne pomeni, da se nismo lotili in uspešno izpeljali precej zahtevnih projektov. To so razstave, konference, predavanja. Zagotovo pa je največji projekt prenos arhivskega gradiva na sodobne medije. To se dela spontano in največkrat individualno in neorganizirano. Kljub temu obseg prenesenega gradiva nenehno narašča. Referenčne datoteke so tudi najbolj privlačne za obiskovalce naših

spletnih ponudb. Namenjene niso samo članom. Obiskujejo jih z vseh kontinentov. Te ne dajejo odgovorov samo posameznikom. Njihov večji pomen je v posrednem ohranjanju originalnega arhivskega gradiva. Tega se danes ne zavedajo še niti tisti, ki so odgovorni za varovanje teh dragocenosti svetovnega pomena. Še nekaj drugega železja imamo v ognju, nemalokrat pa se zgodi, da nas kdo od članov preseneti z nepričakovanim rezultatom. Že nekaj let pa je naša največja želja, da bi posodobili našo spletno predstavitev, domačo in še bolj tisto za tujce.

Koledar prireditev SRD za leto 2006 in 2007

12. 12. 06	Redno društveno srečanje
19. 12. 06	Dr. Katja Drobnič: Človeški genom in rodovni genetski markerji
09. 01. 07	Redno društveno srečanje
23. 01. 07	Dr. Andrej Marušič: Suicidnost
13. 02. 07	Redno društveno srečanje
27. 02. 07	Karmen Medica: Rodoslovje in antropologija
13. 03. 07	Redno društveno srečanje
27. 03. 07	Računalniške novice
10. 04. 07	Redno društveno srečanje
24. 04. 07	Dr. Marjan Smolik: Knjižnica Ljubljanske nadškofije
08. 05. 07	Redno društveno srečanje
22. 05. 07	Leopold Mokotar: Emigracija v Ameriko
12. 06. 07	Redno društveno srečanje
26. 06. 07	Dr. Monika Kropelj: Pomen grajskih arhivov za rodoslovce
10. 07. 07	Redno društveno srečanje
24. 07. 07	Še ni razporejeno
14. 08. 07	Dopustniško srečanje v gostišču Livada
11. 09. 07	Redno društveno srečanje
25. 09. 07	Še ni razporejeno
09. 10. 07	Redno društveno srečanje
23. 10. 07	Še ni razporejeno
13. 11. 07	Redno društveno srečanje
27. 11. 07	Še ni razporejeno
11. 12. 07	Redno društveno srečanje
18. 12. 07	Še ni razporejeno

Dovoljujemo si spremembe v programu.

Vsi dogodki so (če ni drugače sporočeno) ob 18. uri v sejni sobi SSK.

Intronacionala

V deželi samih srečnih domov,
brez obročkoy in kondomov,
vsi plod domačih smo semen,
ne najdeš tujih tu imen.

A ker nas je samo miljon,
je treba pazit, kdo gre s kom,
in da ne pride do incesta,
previdno izbira se navesta.

Čeprav je res, da slej ko prej,
če bomo ves čas znotraj mej
ženili se, se bo zgodilo,
da seme se nam bo izrodilo.

Vendar zavedna etnogrupa
zaradi tega ne obupa
in njena rasa se ne meša
pa naj bo platfus, golša, pleša,
naj bo bratranec hkrati stric,
naj ima pet parov bradavic
in naj, če hoče ljubi bog,
se kdaj rodi še kak trinog,
ki ima šest rok in tri oči,
le da po tujcih ne smrdi.

Tako da ob zgodovinskem koncu,
ko drugi vsi v topilnem loncu
že kdaj bodo spustili bit,
naš narod končno bo razvit.

In zrel, da se v njem rodi
ta, ki ga čakamo vsi,
plod naših tisočletnih travm;
nihče drug kakor sam Triglav.

NAŠE LJUDSTVO JE IZBRANO,
DA NJEGOV POSLEDNJI ROD
ZAPIČIL BO ZASTAVO
V NJEGOV POSLEDNJI KOT.

Iz zbirke Andreja Rozmana - Roze Je že v redu mama
Zložba KUD France Prešeren, 2001

Kudavsek Terzije Aversperg

Alpa v Lipici pri Skofji Loki

Drevored kraljevskega gradu

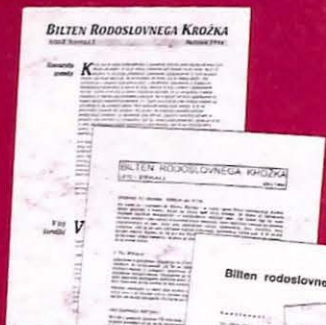
Bukav nad Bukovico

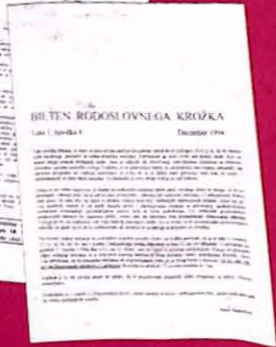
Kostrnj v Zefčevju nad Skofjo Loko

Hripi v Hraščini pri Skofji Loki

Bilten rodoslovnega društva

BILTEN RODOSLOVNEGA KROŽKA

Drevored ob križevem potu na Hribe

Javor v Javorjih

Brze v Brznici

Brčljon v Brčlinu

Jelka ob jelki na Jelovem brdu

Prigori v Prigorju

Traber v Bukici pri Skofji Loki

Smreka v Smrečju nad Skofjo Loko

Hosta nad Hosto pri Skofji Loki

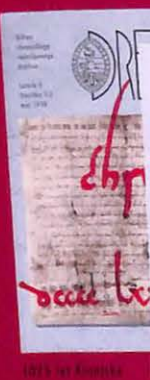
Brek v Zahrahovh

Trnje v Trnju pri Skofji Loki

Star v Starju pod Sv. Lenartom nad Sk. Loko

100 let Avstrijske

Prigori v Prigorju

Rebna redovnik

Pretek

Gold Rush 1997

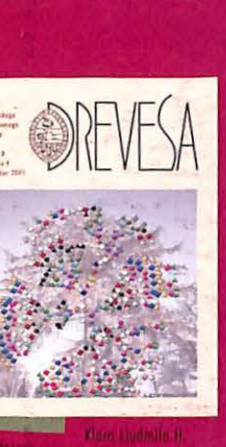
Irena Morjeto G.

Anin plan

Gradimo mostove - zbornik konferenca

Klasi ljudmila II.

Prigorijska kronika

Kotarsko območje pri Skofji Loki

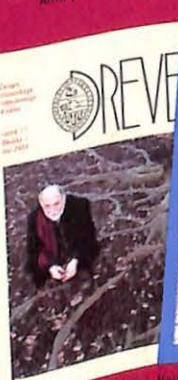
Turki II.

Prigorijska kronika

Flora

Prigorijska kronika

Prigorijska kronika

Prigorijska kronika

NA ZALOGI IMAMO ŠE IZVODE PRETEKLIH ŠTEVILK ČASOPISA. ZINTERESIRANI JIH DOBITE NA PRILAGODNIH POGOJI ALI NA UREDNIŠTVU.